Biblioteca Centrală Regională Hunedoara

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

GAZETA LITERARĂ

Anul VII nr. 35 (337) marți 23 August 1960

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

MIRCEA ȘTEFANESCU — „Prietenie"

Trăiască 23 August ziua eliberării patriei noastre

„Eroica noastră clasă muncitoare s-a dovedit a fi la înălțimea misiunii sale istorice de conducătoare a tuturor oamenilor muncii în lupta pentru construirea societății socialiste; alianța muncitorească-țărănească s-a întărit continuu; statul democrat-popular își îndeplinește cu succes rolul de instrument principal al clasei muncitoare în făurirea noii orînduiri; poporul romîn, oamenii muncii de toate naționalitățile muncesc umăr la umăr pentru prosperitatea patriei.

Victoriile obținute de oamenii muncii în opera de construire a socialismului se datoresc faptului că avem o călăuză sigură – Partidul Muncitoresc Romîn".

(Din Raportul C.C. al P.M.R. prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al P.M.R.)

Gînduri de scriitor la 16 ani de la Eliberare

Aniversarea a 16 ani de la Eliberare găsește poporul nostru într-o fază nouă, în plin avînt de muncă pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a socialismului, pentru încheierea procesului de făurire a relațiilor de producție socialiste în întreaga economie, pentru desăvîrșirea construcției socialismului.

Este de ajuns să enunțăm această fază la care a ajuns la noi construirea socialismului, în timp de numai 16 ani, pentru ca și aniversarea de astăzi să o sărbătorim cu încredere, cu mîndrie, cu viziunea luminoasă a viitorului în ochi.

Desăvîrșirea construcției socialismului implică și dezvoltarea conștiinței socialiste, o înaltă treaptă a revoluției culturale în desfășurare.

Raportul C.C. al P.M.R. la cel de-al III-lea Congres al Partidului, ținut de tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, după ce analizează succesele oamenilor muncii în crearea bazei tehnico-materiale a socialismului și sarcinile lor de viitor în cadrul planului de 6 ani, definește și realizările scriitorilor, trasîndu-le și lor sarcinile corespunzătoare.

Scriitorii pot fi mîndri de a li se fi apreciat rezultate pozitive care nu sînt de mică însemnătate, precum: „lărgirea tematicii și îmbogățirea fondului de idei al literaturii".

Aceste succese au fost obținute îndeosebi în ultimii ani, și mai ales în preajma celei de a 15-a aniversări a Eliberării, cînd un număr însemnat de scriitori, din cei mai de seamă, au prezentat în imagini artistice realitatea vie, procesul complex și uriaș al construirii socialismului în țara noastră.

În societatea burgheză de altădată, literatura era, sub influența orînduirii și a raporturilor dintre oameni, redusă la neurastenie, plictis, erotism deșănțat, și în cele mai bune cazuri la demascarea cumplitei nedreptăți sociale.

Dar,—așa cum spune tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, — o „sursă inepuizabilă de inspirație pentru scriitorii și artiștii noștri oferă azi avîntul uriaș al forțelor creatoare ale poporului".

Materia primă a scriitorului este omul și acel nou erou care se cheamă munca. Or, astăzi, zi cu zi, prin muncă, datorită îndrumării înțelepte a partidului, ia ființă, se ridică un om nou, omul viitorului, omul născut de noile relații de producție, de socialism, — omul care în locul acelui cinic „homo homini lupus" a pus, în conștiința sa, în năzuințele sale, în structura sa morală, în țelurile sale de viață, dragostea de om, raporturi tovărășești și de ajutor reciproc. Structura morală a acestui om nou, superior, este un izvor curat și proaspăt de inspirație pentru scriitor. Cunoașterea acestui om înseamnă cunoașterea nu numai a lui, dar a întregii societăți de azi și a noilor raporturi dintre oameni. Îndemnul tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, adresat scriitorilor, arată tocmai necesitatea cunoașterii de către scriitor a omului nou, atunci cînd cere „contactul viu, permanent al artistului cu oamenii muncii, — viitorii eroi ai operelor sale".

Contactul viu și permanent cu noile relații nu poate fi substituit de un raid turistic, de o convorbire cu carnețelul în mînă, între două trenuri. Un asemenea contact rău înțeles generează schematismul operei literare. Chiar dacă ai un aparat bun, nu poți face decît fotografii, iar fotografiile nu sînt creație literară, imagine artistică de interpretare a realității.

Numai contactul viu și permanent cu oamenii muncii este chezășia unor opere literare în stare să răspundă înaltelor exigențe artistice și ideologice ale partidului și poporului.

Contactul viu și permanent cu oamenii muncii, pentru a cunoaște nemijlocit oamenii și realitatea, însușirea învățăturii marxist-leniniste, pentru a putea vedea fără greș noul din viață și aspectele care confirmă legile de dezvoltare a societății, o muncă asiduă și conștiincioasă — și, vorba lui Topîrceanu, „nici talentul nu strică", — sînt cerințele categorice ale unei opere literare de valoare.

În această constă, în primul rînd, sarcina trasată de partid scriitorilor: de a crea opere de artă „în care să pulseze din plin viața noastră atît de bogată, cu faptele ei mărețe, cu idele ei nobile, cu luptele ei victorioase".

E gîndul și năzuința care pot constitui din partea scriitorilor cel mai cald omagiu adus în ziua aniversării a 16 ani de la Eliberare.

Demostene BOTEZ

MÎNA OMULUI

De la 23 August 1944 încoace, voința și mintea omenească sînt prezente cu mai multă intensitate și cu mai mult spor decît oricînd, pe toate domeniile, în fiecare colț al acestui frumos pămînt.

Zi cu zi, peisajul citadin, peisajul industrial sporește, cucerindu-și locul cuvenit, dominînd natura, dînd o notă de modern, de progres, patriarhalelor plaiuri romînești.

Mintea și mîna omului le preschimbă și le împodobesc necontenit, aducînd cadrului vegetal, contribuția metalului și a mineralului, turnate în construcții geometrice, armonioase...

Omul nou înaltă mereu, pe schele de piatră și de fier, coboară pe schele de cărbune în adîncul minelor, escaladează, pe schele de azur, înălțimile văzduhului.

Eliberată de apăsarea nazismului cotropitor, de crimele unor conducători demenți, această țară binecuvîntată a pornit, cu fruntea sus și cu pașii siguri, pe calea destinelor ei firești.

Socialism. Construcție.

Cu forțe unite, încrezători în viitorul patriei și al civilizației, nu mai așteptăm toate de la milostivirea unei enigmatice providențe, ci organizăm noi înșine mersul propriei noastre vieți, batem fierul cu mîna noastră, punem și rezolvăm probleme cu mintea noastră, înlăturăm obstacolele, găsim soluția potrivită, ne consultăm, discutăm, ne luminăm unii pe alții, în cucerirea unui scop final: progresul, așezarea lumii pe temelii solide, împărțirea dreaptă și egală a bunurilor pămîntești. Piatra, betonul, cărămida, oțelul, bradul, nucul și stejarul spintecat, se împreună, ridicînd așezăminte solide, schimbînd profilul orizonturilor romînești.

Dacă, datorită voinței unanime și progresului tehnicii moderne, peisajul contemporan e fundamental schimbat, de la pămîntul sterp la holda mănoasă, de la chițimia sordidă la impozantul bloc multicolor, de la țărușul gardului dărăpănat, la falnicul coș de uzină, de la malurile ripoase ale gîrlelor la hidrocentralele dătătoare de lumină și de viață — dacă natura a fost scoasă de mîna omului din faza ei primitivă, nici omul nu mai este cel dinaintea lui 23 August. Străbătut de elanurile unei vieți noi, fortificat de cultura fizică și spirituală, îndemnat de inițiativa personală și colectivă, el a cucerit o mîndrie, un simț al demnității omenești care îi erau interzise odinioară.

Cetățeanul de azi e liber și sigur în mișcări, calcă dîrz și sprinten, se duce spre munca sau distracția lui fără ezitări, fără abateri de la țintă. Știe ce vrea. Fatalismul, lenea mișcărilor, nehotărîrea — nu-și mai au locul în zilele noastre. Ele aparțineau unei alte orînduiri sociale, perimate.

„Timpul e bani", — spune englezul.

O fi. Dar banii irosiți îi poți reface. Timpul, însă, e ireversibil. Odată dus, nu se mai întoarce. De aceea, fiecare clipă trebuie s-o folosim la maximum.

De la 23 August 1944 am învățat să prețuim timpul. Este, și această disciplină, una dintre marile învățături pe care ni le-a hărăzit memorabila zi cînd s-au schimbat fundamental destinele țării romînești.

Victor EFTIMIU

23 August

Nu mi-ar ajunge anii un veac de-ar fi să cînt
Această dată scrisă-n mătasea amintirii;
Să desfășor poemul ca un stegar în vînt
O flamură de pace deasupra omenirii.

Nu mi-ar ajunge viața nici șapte vieți trăind
Ca să-i ajung din urmă cu goana de cuvinte
Pe urieșii muncii din munți în mări pășind
Lăsînd cetăți de aur pe unde-au fost morminte.

Nu mi-ar ajunge visul ca să mă-nalț cu el
La flacăra de fontă zvîcnită din furnale,
Și versul n-o să aibă tăria de oțel
Și de beton din pragul pus Bistriței în cale.

Nu mi-ar ajunge gîndul ca să cuprind cîndva
Întreaga dimensiune a măreției noastre,
Nu mi-ar ajunge ura ca să strivesc sub ea
Cuibarele de moarte unde clocesc dezastre.

Dar îmi ajunge roșia inimă bătînd
Timpane explozive-n cantata fericirii
Și desfășor poemul ca un stegar în vînt
O flamură de pace deasupra omenirii.

Radu BOUREANU

Dramaturgia și noile relații sociale

În seria a treia a filmului „Calvarul", turnat după celebrul roman al lui Alexei Tolstoi — există o scenă în care un grup de ostași ai tinerei Armate Roșii interpretează pe front, în fața tovarășilor lor, o piesă de Schiller. Rostind cu înflăcărare și convingere replicile patetice din „Hoții" îndreptate împotriva tiraniei, actorii improvizați le dădeau o rezonanță puternic contemporană. Iar muncitorii și țăranii care asistau la spectacol cu armele pregătite pentru a respinge în orice clipă atacurile albgardiștilor, ascultau dialogurile schilleriene nu ca pe o poveste îndepărtată despre oameni străini și necunoscuți, ci ca pe o chemare directă la lupta pentru eliberarea poporului de asupritori. Cînd Karl Moor rostea faimoasa replică: „Moarte sau libertate!", ea era întîmpinată cu aclamații. Pentru acești oameni, teatrul nu însemna o simplă distracție, ci dezbaterea celor mai vii probleme care-i frămîntau, dezbaterea acelei cauze mărețe pentru care erau gata să-și verse sîngele.

În acele zile ale Revoluției se puneau premizele transformării din temelii a teatrului. Dacă vrem să înțelegem ceea ce este nou în teatrul contemporan, trebuie să pornim de la fenomenele și evenimentele care au răscolit și au transformat lumea. Trebuie să pornim, în primul rînd, de la revoluția socialistă, de la construirea societății socialiste mai întîi pe a șasea, iar apoi pe a patra parte a globului. Trebuie să ținem seama, totodată, de ascuțirea contradicțiilor imperialismului, de războaiele mondiale prin care a trecut omenirea, de faptul că popoarele au avut de înfruntat și zdrobit primejdia odioasă a fascismului, de proporțiile uriașe pe care le-a căpătat în epoca noastră mișcarea pentru pace. Toate aceste fenomene au dat naștere preocupărilor și formelor teatrale inedite.

Noile raporturi dintre individ și societate au determinat, de pildă, transformarea radicală a unor genuri dramatice cum sînt tragedia ori satira. A apărut „tragedia optimistă", în care jertfa eroului înaintat coincide nu cu victoria forțelor întunecate, ci cu înfrîngerea acestora. De asemenea, spre deosebire de vechea satiră realistă, care era îndreptată îndeobște împotriva orînduirii sociale dominante, împotriva acelor trăsături morale și de caracter pe care le cultiva în mod frecvent sistemul economic, social, politic aflat în vigoare, satira realist-socialistă se pronunță, în numele orînduirii sociale aflate în creștere, împotriva individului sau a categoriei de indivizi rămași în urma dezvoltării.

Realismul critic contemporan (de ex. piesele lui Miller, Pristley ș. a.) corespunde la rîndul său unei evoluții a relațiilor sociale. Aceste lucrări relevă subrezenia și eșecul concepțiilor individualiste și a modului de viață burghez, bazat pe rapacitate și egoism, într-o epocă în care existența fiecărui individ este din ce în ce mai puternic legată de un vast angrenaj social, de fenomene ca șomajul de masă, războaiele mondiale, crizele economice etc.

Conștiința prefacerilor și a bătăliilor epocii pe care o străbatem se oglindește și în dramaturgia noastră, care se dezvoltă pe drumul realismului socialist. S-a mai arătat că realitățile și problematica nouă stimulează noi aspecte ale construcției dramatice, printre care lărgirea cadrului social, ieșirea conflictului dintre cei „patru pereți", desfășurarea ciocnirilor în „aer liber", pe stradă, în uzina, în gospodăria colectivă, adeseori cu participarea activă a maselor. Se înțelege însă că importanța socială a unei piese nu este determinată de locul acțiunii sau de numărul personajelor. Acestea sînt elemente subordonate, elemente ale formei artistice, putînd sluji cu succes numai unui conținut corespunzător. Să luăm, de pildă, o piesă de tip Bernstein-Bataille. Vom întîlni aci un El, frămîntat de gelozie, deoarece Ea iubește pe un al treilea, care la rîndul său e frămîntat pentru că iubește pe o alta etc., etc. Să presupunem același conflict transpus într-o uzină și vom constata că, de fapt, cadrul social nu s-a modificat cîtuși de puțin, deoarece eroilor le sînt indiferente mobilurile societății în momentul dat,

Andrei BALEANU

(Continuare în pag. 2)

Tineretul și literatura

Lucrările Congresului al III-lea al U.T.M. au subliniat încă o dată — și nu numai o singură dată — rolul și sarcinile ce revin literaturii și artei în educația socialistă a tinerei generații.

Tineretul patriei noastre — al cărui reprezentanți au dezbătut în Congres cu o maturitate emoționantă, cele mai complicate probleme de producție, de organizare, de educație și învățămînt — s-a adresat și scriitorilor. Tineretul nostru care, sub conducerea și îndrumarea înțeleaptă a partidului, a obținut succese remarcabile în toate domeniile construcției socialiste, așteaptă din partea scriitorilor opere literare de înaltă ținută artistică în care să se oglindească patosul creator al epocii noi, complexitatea sufletească a constructorului, energia și entuziasmul muncii libere, viața minunată pe care tineretul o trăiește în patria socialistă.

Dacă ar fi să ne rezumăm doar la faptele dezvăluite în fața Congresului de către delegații care au luat cuvîntul la dezbateri, am strînge material documentar care ar putea servi nu unui scriitor sau unei lucrări, ci, în orice caz, tuturor scriitorilor tineri și multor altora pentru nenumărate nuvele, povestiri, romane și, mai ales, poezii sau reportaje. Brigăzi întregi de tineri inovatori care aduc patriei economii calculate cu cifre urmate de cinci și șase zero-uri, tineri constructori care s-au înscris de pe acum pentru a participa la ridicarea marelui combinat siderurgic de la Galați, cerînd să li se rezerve munca cea mai grea „fiindcă avem experiență", tineri care au primit înalte titluri („erou al muncii socialiste", „cel mai bun în profesia sa") și distincții pentru munca lor excepțională etc. Pe scriitori îi așteaptă numeroși eroi cu inima tînără și mintea matură, cu visuri îndrăznețe și capacități nemărginite de a le realiza. Și totuși s-a scris încă prea puțin despre tineret și pentru tineret, prea puțin față de prea-multul pe care-l oferă viața, prea puțin față de setea inepuizabilă de literatură a tinerilor de azi.

În Raportul Comitetului Central al U.T.M. prezentat de tovarășul Virgil Trofin la Congres se arată că, deși s-au obținut unele progrese, „nu există încă asigurat un repertoriu de lucrări literare, muzicale, dramatice, suficient de variat, în stare să ofere o tematică bogată tuturor formelor de activitate cultural-artistică a tineretului". În continuare, Raportul precizează: „Tineretul așteaptă din par-

Dumitru SOLOMON

(Continuare în pag. 6)

IN ACEST NUMĂR:

• „IEȘIREA DIN APOCALIPS", fragment de roman de Al. I. Ghilia – pag. 3
• OAMENI NOI – TEHNICA NOUĂ. Reportaj-anchetă în fabrici și uzine din Capitală – pag. 4
• O PAGINĂ DESPRE SUCCESELE CULTURII ROMÎNEȘTI ÎN STRAINATATE. Ne vorbesc: G. Bronzini, M. Mangold, K. Heitmann, A. Mystakidis, Șt. Nicolau, N. Cajal, O. Livezeanu – pag. 8

NICOLAE LABIŞ
şi tînăra generaţie de poeţi

Personalitatea poetică a lui Nicolae Labiş n-a putut atinge, în dezvoltarea ei impetuoasă, stadiul deplinei împliniri. Mort la 21 de ani, în plină febră creatoare, poetul rămîne pentru noi — aşa cum îi recompunem din versurile sale, imaginea — adolescentul genial sorbind **„prin pupile lumea şi-n taină cu auzul“**, cu urechile **„deschise suav spre infinit“**, frate spiritual cu **„încîlcitul ştrengar“** Rimbaud, adolescentul care-şi pune patetic marile probleme şi care-şi dăruieşte furtunoasele elanuri **„Erei entuziasmului“**, comunismului: **„Sîntem în miezul unui ev aprins / Si-i dăm a-nsufleţirii noastră vamă“...**; adolescentul bîntuit de aprige lupte interioare din care iese mai puternic, mai demn şi mai pur, inflexibil în afirmarea idealurilor sale (**„Ploi de leşii, nebune îmi dănţuiră-n păr, / Imi biciuiră gura şi-a frunţii largi coline / Dar aripa gîndirii, vîslind spre adevăr, / Tot nu vola, semeaţă, să se-ncline“**).

Opera pe care a izbutit s-o dea, în decursul puţinilor ani de activitate creatoare, îi asigură lui Labiş locul său — deloc periferic — în istoria poeziei romîneşti. El este poate singurul nostru poet al adolescenţei care a reuşit să comunice liric, într-o viziune originală şi adîncă, frămîntările, aspiraţiile, intensele căutări şi entuziasmele acestei vîrste. Poate că ar trebui să precizăm că, vorbind de o poezie a adolescenţei, nu implicăm în aceasta o judecată de valoare, sau o posibilă ierarhizare cronologică a valorilor poetice (ceea ce ar fi absurd, mai ales în cazul lui Labiş). E vorba doar de a defini un anume climat psihologic (nu spunea oare Goethe, într-un sens asemănător, că procesul de creaţie e o adolescenţă repetată?). Considerată în ansamblul ei, opera lui Labiş ne permite să reconstituim, în intima lor desfăşurare — uneori pînă la nuanţa cea mai fină — etapele formării unei personalităţi poetice excepţionale. Ai impresia, în timpul lecturii versurilor lui, că asişti la un surprinzător de rapid proces de cristalizare. Apar mereu faţete noi, unele de o claritate strălucitoare, altele încă umbrite, conturele se precizează treptat, totul e într-o continuă devenire. E spectacolul afirmării unei puternice originalităţi artistice, brusc întrerupt. Evident, poetul nu ajunsese să se elibereze încă de unele influenţe — dar această problemă, în cazul lui Labiş, merită o discuţie mai atentă.

In opera poetului se pot identifica, în afară de ecourile din Eminescu, adeseori semnalate, altele din Arghezi, Bacovia, Beniuc, ori din mari poeţi străini ca Baudelaire, Rimbaud sau Esenin. Astfel de influenţe nu apar însă ca rezultate ale capacităţii mimetice, ale uşurinţei de a se adapta unor moduri poetice diverse (cum se întîmplă de atîta ori) — ci ele exprimă sensurile unor febrile şi autentice căutări. Şi, ciudat, chiar cînd e influenţat de alţii, Labiş nu încetează de a crea. Descoperind, cu fervoarea proprie adolescenţei, alte universuri poetice, el caută să şi le asimileze, să şi le facă proprii. Un asemenea proces de asimilare implică, în mod necesar, funcţiile de creaţie, tensiunea unui efort. Pe de altă parte, influenţele, odată asimilate, îl ajută pe poet să-şi fructifice virtualităţi pe care le ignora şi care-i definesc individualitatea artistică. Accentele amintind de alţi poeţi nu pot fi considerate ca deficienţe, într-un caz ca acela al lui Labiş — ele păstrează totdeauna ceva emoţionant, exprimă contactul viu şi fecund al adolescentului cu lumea valorilor.

In versurile lui Labiş din „Lupta cu inerţia“ rare sînt momentele cînd spiritul creator cedează tentaţiilor facilităţii. Totul este supus unei înalte tensiuni interioare, încorporat, trăit cu febrilitate. In lirica noastră nouă, apariţia lui Labiş reprezintă un fenomen, dacă nu previzibil în caracteristicile lui individuale, — deosebit de semnificativ. Prin opera lui, tînara generaţie de poeţi, dezvoltaţi exclusiv în perioada de după eliberare, în condiţiile însufleţitoare ale construcţiei socialismului, s-a afirmat puternic. Căci Labiş este, în primul rînd, poetul unei generaţii. Al unei generaţii animate de la început de marile idei comuniste, pasionată de nou, plină de curajoase avînturi, care şi-a făcut intrarea în literatură sub semnul patosului revoluţionar şi al entuziasmului neînfrînt. Trăsăturile comune ale acestei generaţii — a cărei adolescenţă s-a desfăşurat într-un timp de adînci prefaceri şi răsturnări sociale — le regăsim, sintetizate original, în poezia lui Labiş. O atare împrejurare poate explica, în bună măsură, caracterul deschis al liricii sale. Căci fiind solidar cu epoca sa, într-o profundă comunitate de idei şi tendinţe cu ea, Labiş a fost scutit de rătăcirile subiective şi de crispările sterile. El nu-şi explorează interioritatea decît ca s-o comunice şi, într-un anume fel, s-o depăşească, prin identificarea unui substrat comun: **„Intîmele-mi spirale trudindu-mă le sui, / Cu oarbă lăcomie mă cercetez pe mine, / Şi vă aud şi vouă tot sufletu-mi descui / Şi sînt alci ca să vă ştiu mai bine“** („Intîma comedie“). Apărată de primejdia arbitrarului subiectiv, poezia lui Labiş exprimă vibraţia unei multiple descoperiri a lumii, dintr-o perspectivă activă. Poetul e de o receptivitate prodigioasă faţă de tot ce e omenesc, cuprins în sferă entuziasmului încandescent, orice manifestare a umanului trebuie acceptată. Sensibilitatea lui Labiş, mereu deschisă, respinge prezumţia schemelor simplificatoare:

„Noi omenia nu ne-om săraci-o — / Nimic din ce-i uman nu poţi să negi. / Şi un entuziasm al intristării / Există pentru oamenii întregi. / Păstra-ne-vom a inimii comoară — / Atît doar — mai plin vom vieţui: / Entuziasm cînd bei un vin de seară, / Entuziasm în zori lucizi de zi. / Să-ntîmpini primitor melancolia / Cînd toamnele ţi-o poartă sub fereşti, / Dar să auzi prin toamne primăvara — / Entuziasm — nu vrei să putrezeşti“. („Era entuziasmului“). E un vis al fericirii omului integral care străbate poezia lui Labiş — un vis lucid, în care e conţinută şi certitudinea îndeplinirii lui prin comunism: **„Noi pentru viitor ne pregătim, / Şi-l populăm pe solul fericirii, / Cu braţele-ncordate să-l săpăm / Şi să-l udăm cu ploile gîndirii“.** („Viitorul“). Dar această fericire nu e o stare simplă — o beatitudine pasivă — ci are complexitatea unui proces de creaţie continuu, presupune efortul spre o armonie tot mai aproape de perfecţiune, în care omenescul să se regăsească în sinteze mereu noi.

★

Epoca noastră socialistă a deschis tinerei generaţii de poeţi perspective largi de manifestare. Rezultatele n-au întîrziat să se arate. Se poate vorbi astăzi de un profil distinct al poeziei tinere din ţara noastră. Individualităţile poetice originale se conturează pe zi ce trece mai limpede, integrîndu-se circuitului valorilor contemporane. Deşi se vor împlini în curînd 4 ani de la moartea sa, Labiş rămîne, prin opera sa, prezenţa artistică cea mai vie a generaţiei sale. Căci nicăieri nu se regăsesc mai intens căutările, frămîntările creatoare şi izbufnirile tinerilor poeţi ca în poezia lui. El a izbutit, cum arătam mai sus, să sintetizeze trăsăturile comune ale poeţilor din generaţia tînără şi să le includă într-o viziune de o originalitate puternică. E firesc deci ca ecouri din creaţia lui să poată fi identificate în poezia tinerilor. O anume aspiraţie spre lirica de idei, spre reflexivitate, spre deslusirea sensurilor adînci ale eticii comuniste — exprimînd o coordonată profundă a generaţiei, fără îndoială — se legitimează uneori, în plan artistic, direct de la Labiş. Nu recunoaştem oare ceva din patosul liricii lui Labiş în aceste versuri ale talentatului poet Cezar Baltag: **„Egal cu focu-n arderi, copacilor asemeni / Cînd braţe lungi cu gesturi extatice întind / Să pipăie-n frunzişe şi crengi de arbori gemeni / Amiaza coborîtă aproape, mă aprind: / Viaţa-mi e văpaie tinzînd spre-nalturi castă / Fără de care versu-mi ar fi tînjit firav. / Eu datorez întreagă Partidului această / Solară demnitate cu sens profund şi grav“!** Orientarea spre poezia de idei, de care vorbeam, o regăsim la numeroşi tineri poeţi — cu nuanţe individuale şi originale, fireşte — dintre care cităm doar cîţiva: Cezar Baltag, Constantin Ilie, Ion Gheorghe, Grigore Hagiu, Florin Mugur. Desigur ar fi nepotrivit să limităm discuţia la problema influenţei directe a lui Labiş asupra tinerilor poeţi (o asemenea influenţă nu poate fi stabilită cu exactitate decît în unele cazuri). E vorba mai mult de un climat sufletesc comun, de o comuniune de idei şi de afinităţi. Ceea ce impresionează în primul rînd la tinerii poeţi de autentic talent — trecînd peste inerentele stîngăcii, impasuri de creaţie, căutări sterile, toate remediabile — este intensitatea efortului creator, încercarea de a da un răspuns cît mai profund problemelor epocii noastre. In creaţia lor se vădeşte dorinţa unei continue înnoiri şi puţini sînt cei care cedează ispitelor facilităţii. Această conştiinţă a poeziei, ca un lucru grav şi care implică mari răspunderi, — conştiinţă în care se mărturiseşte prezenţa spiritului partinic — Labiş a avut-o în cel mai înalt grad.

Opera celor mai talentaţi tineri de astăzi, îi datorează, dacă nu revelaţia unei modalităţi precise de creaţie, o anume lărgime a perspectivei poetice, un anume sens al demnităţii creaţiei.

Existenţa unui poet ca Labiş într-o generaţie militantă constituie, prin ea însăşi, un stimulent şi o obligaţie.

Matei CĂLINESCU

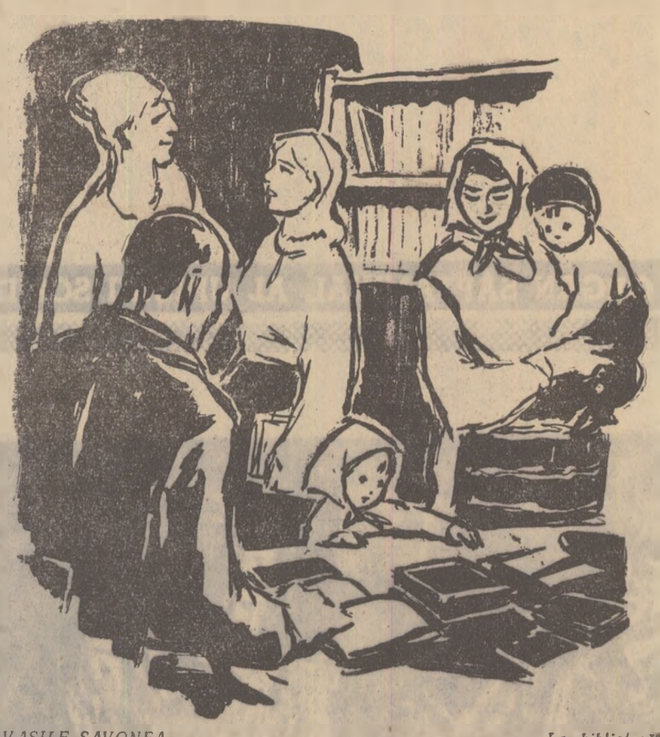

VASILE SAVONEA — *„La bibliotecă“*

Dramaturgia şi noile relaţii sociale

(Urmare din pag. 1)

iar societăţii îi sînt deopotrivă de indiferente mobilurile eroilor.

O piesă este cu adevărat actuală în măsura în care oglindeşte formarea relaţiilor socialiste între oameni. Este uşor de observat că multe dintre cele mai reuşite lucrări dramatice create la noi după 23 August 1944 au ca temă centrală noile raporturi între individ şi colectivitate.

Teatrul este prin excelenţă o artă a acţiunii. Eroul dramatic este pus în anumite împrejurări care-l obligă să acţioneze într-un fel sau altul, altminteri... De acest altminteri afirmă totul. Ce se va întîmpla dacă eroul acţionează aşa şi nu altfel, sau dacă nu acţionează de loc, respectiv dacă nu ia atitudine? Dacă o Ea oarecare opteazâ pentru X sau pentru Y, consecinţele sînt nule şi spectatorul burghez poate sforăi liniştit. Dar dacă Spiridon Biserică nu ar „turba“, la un moment dat şi nu ar răsturna „ordinea“ birocratică a cabinetului tehnic? Sau dacă Toma Căbulea s-ar lăsa intimidat de presiunile chiiburilor şi ar urma sfatul fiică-si „să nu se lege la cap fără să-l doară“? Sau dacă Cerchez ar rămîne pasiv în faţa chemării acelora care sînt „cititorii noştri — stăpînii noştri“? Luarea lor de atitudine atinge direct interesele colectivităţii.

Apar astfel, pentru prima oară în dramaturgia noastră, figuri de luptători, figurile unor oameni care înţeleg că nu pot sta deoparte, că trebuie să intervină activ pentru a duce înainte societatea. Aceşti eroi sînt cu totul deosebiţi de personajele pieselor realiste dintre cele două războaie. In piesele lui Mihail Sebastian, ale lui Victor Ion Popa sau G. M. Zamfirescu, personajele pozitive erau oameni timizi, buni, stîngaci, oameni care doreau şi visau să se smulgă din cătuşele mărginirii şi falsităţii burgheze, dar nu vedeau calea concretă către aceasta. Astfel de eroi sînt Miroiu din „Steaua fără nume“, Ştefan din „Jocul de-a vacanţa“ sau Ion Anapoda. Asemenea oameni negăsind nici o soluţie ajungeau deseori să se închidă în ei, să se izoleze cu visurile lor frumoase, dar abstracte.

In figura lui Mereuţă din „Surorile Boga“, Horia Lovinescu a arătat foarte convingător — după părerea mea — cum înseşi împrejurările vieţii au obligat pe acest tip de intelectual să treacă la acţiune. Este un fel de revers al „Citadelei sfărîmate“ în care era relevat falimentul falsei filozofii a „evadării“, a abdicării de la răspunderea socială.

Intr-un chip îndrăzneţ abordează problema responsabilităţii Dorel Dorian. Insăşi titlul piesei „Dacă vei fi întrebat“ arată că judecătorul Dragomir urmează a fi supus el însuşi unei judecăţii sociale. Intreaga anchetă nu face decît să acumuleze motivele care demonstrează judecătorului cît de gravă este răspunderea ce-i revine.

„Secunda 58“ reia, pe un plan cu totul diferit, o idee aproape identică: aceea că răspunzi de faptele tale, că trebuie să le cîntăreşti cu toată seriozitatea, ca să-ţi poţi asuma în mod conştient această răspundere. Nu este vorba însă de analize psihologice de laborator. Eroii îau parte la viaţă şi — tot aşa cum judecătorul Dragomir are ca termen o singură noapte pentru a pune concluzia cercetărilor sale — uneori pot avea la dispoziţie numai 58 de secunde pentru o decizie capitală. In asemenea momente hotărîtoare îşi spun cuvîntul nu numai trăsăturile individului, considerat ca persoană izolată, ci tot ceea ce i-a dat şi îi dă colectivitatea: prietenie, încredere, îmbărbătare, perspectivă a viitorului. Cred că acesta este, în esenţă, mesajul piesei, deşi pe alocuri el este umbrit datorită unor deficienţe de construcţie dramatică.

Adevărata bogăţie spirituală a individului — spunea Marx — depinde în întregime de bogăţia relaţiilor sale. Merită semnalat ca o cucerire preţioasă faptul că dramaturgia noastră realist-socialistă, respingînd psihologismul steril, caută să-şi analizeze şi să-şi explice eroii în funcţie de raporturile lor sociale. Realizată la grade diferite de profunzime şi măiestrie, pretinzînd perfecţionarea continuă a mijloacelor de investigaţie şi de expresie artistică, această tendinţă reprezintă, ca trăsătură generală, punctul de plecare al înnoirilor în conţinutul teatrului romînesc.

Andrei BĂLEANU

REPORTAJUL
şi diversitatea stilurilor

In evoluţia reportajului anumite caracteristici apar ca trăsături generale ale speciei. Incercam într-un articol — discutînd pe marginea culegerii „Te slăvim, ţară nouă“ — să distingem cîteva astfel de linii directoare pentru dezvoltarea reportajului nostru. Spiritul polemic faţă de trecut, tendinţa de respingere a clişeelor descriptiviste ca şi a senzaţionalului ieftin, efortul permanent de a descifra esenţa social-politică a realităţii înfăţişate, glorificarea construcţiilor socialiste şi năzuinţa îndrăzneaţă de a prospecta viitorul dau reportajului actual o orientare majoră, un conţinut care îl situează ferm pe poziţiile realismului socialist.

Ca specie literară reportajul realizează valorificarea acestui conţinut prin modalităţi specifice, care, însumate, indică o artă proprie. Reportajul de calitate nu se poate limita la simpla înşiruire de fapte, el apelează firesc la fantezie, nu în vederea dilatării realului, ci a reliefării sale cît mai expresive. Culegerea antologică „Te slăvim, ţară nouă“, denotă efortul reporterilor noştri de a depăşi relatarea incoloră, de a-şi îmbogăţi, prin adoptarea unor procedee artistice noi, mijloacele scriitoriceşti. Vom încerca mai jos — raportîndu-ne tot la antologia editată de ESPLA — să deslusim cîteva direcţii de evoluţie ale artei reportericeşti actuale.

★

In raport cu dispoziţiile scriitoriceşti specifice autorului, reportajul îşi asociază şi caracterele altor specii literare. Astfel „reportajul“ lui Tudor Arghezi despre Griviţa Roşie este în bună parte un pamflet declanşat de amintirea guvernanţilor burghezi. Tot un reportaj-pamflet scrie şi Horia Liman dezvăluind pe baza unei documentări ample — furnizată de descoperirea scrisorilor unui fost moşier — aspecte edificatoare din viaţa claselor stăpînitoare de altădată („Domni, boieri, ciocoi“).

Alături de reportajul-pamflet mai amintim pe cel eseistic. Contemplînd noile clădiri în construcţie, G. Călinescu dezvoltă aprecieri asupra artelor, îşi imaginează stilul arhitectonic al oraşelor de mîine („Leall şi devotaţi“, „Visuri înfăptuite“). Un reportaj de Andrei Băleanu despre o brigadă forestieră are ca pretext vizionarea unui spectacol de amatori cu „Tragedia optimistă“, de unde, implicit, discuţii asupra teatrului şi rostului său în lumea noastră („Cronică teatrală la marginea pădurii“) Reporter cu un simţ acut al peisajului citadin, Eugen Barbu practică şi el un reportaj de factură oarecum eseistică. In peregrinările descrise Barbu se oferă cititorului ca ghid, însoţindu-l preventor cu comentariul său spiritual şi colorat care antrenează şi invită la meditaţie. („Laude“).

Eseu, pamflet, poem, portret, interviu (vezi savurosul „Cum am cunoscut un deputat“ de Nicuţă Tănase) — iată numai cîteva din înfăţişările multiple pe care le poate lua reportajul fructificînd modalităţile literare adiacente.

★

In reportajul de tip „clasic“ impresiile culese din realitate sînt polarizate de prezenţa — foarte pregnantă, de prim-plan — a reporterului, care le discerne şi comentează potrivit opticii sale. Selectînd fapte caracteristice reporterul nu le dă o transcriere nudă, ci le însoţeşte de o încărcătură afectivă care exprimă poziţia sa faţă de ele. In înfăţişarea sa „clasică“ reportajul se arată aşadar ca un gen al prozei în care predomină liricul, învecinîndu-se uneori cu poemul în proză aşa cum se întîmplă cu multe scrieri bogziene.

La Geo Bogza această proiectare afectivă are o vigoare demiurgică, în stare să fertilizeze cotidianul, să transforme, cum spunea Paul Georgescu, banalul în senzaţional. Elementele naturii — fluviile, munţii, marea — se supun, în viziunea sa, unui miraculos proces de umanizare. Celebrîndu-le, Geo Bogza cîntă în primul rînd spiritul uman creator ca în vibranta „Laudă a electricităţii“ inclusă şi în cartea pe care o avem în faţă.

Aceste filoane lirice, descinzînd din masivul bogzian, s-au prelungit în creaţia reporterilor tineri care au încercat, pe măsura forţelor proprii, să le smulgă sclipiri noi. Grandioasele tablouri panoramice, imaginile fastuoase au exercitat — mai ales ele — o fascinaţie continuă. Indrăzneala de a cuprinde sintetic marile ansambluri geografice şi sociale a fost deprinsă de reporterii generaţiilor mai noi de la Geo Bogza. In antologie întîlnim astfel de scrieri, de pildă un reportaj-poem de Petru Vintilă („Pe harta patriei“), în care scriitorul, alternînd tonul solemn al odei cu imprecaţia violentă adresată foştilor exploatatori, încearcă un fel de cîntare a Romîniei socialiste. Deşi insuficient tăiată de un suflu liric autentic lucrarea are un orizont vast. Reportajul lui Dragoş Vicol despre Banatul nou („Tăt Banatu-i fruncea“) este conceput şi el că o descriere amplă — realizată în cercuri concentrice, la început foarte largi, pornite de la perspectiva zborului în avion deasupra regiunii cercetate. Tonul este cald-evocator, fraza solemnă: „Drumuri prin cîmpia bănăţeană, pe sub tei umbroşi, printre ogoare fără margini, prin lumina generoasă a primăverii, cît de tulburătoare sînteţi!... Drumuri spre şesurile Gătaiei, unde nu mai există pămînt sugrumat în haturi, drumuri spre vestitele podgorii de la Miniş, Mădărat, Bacova, sau Teremia Mare, unde vinul se bea bătrînesc, din ulcele de lut, drumuri spre Lovrin...“

Reportajul de factură lirică a cunoscut, la noi, o dezvoltare care nu face niciodată abstracţie de experienţa bogziană.

★

Fructificarea neîndemînatică a sugestiilor artei bogziene, preluarea lor necreatoare a generat, într-o vreme, un destul de întins curent imitativ, de fapt epigonic, lesne de recunoscut prin verbalism şi stridenţă imagistică. Există în prezent, în reportaj, o tendinţă de restringere a notelor lirice în favoarea introducerii mijloacelor epicii, tendinţă care nu poate fi despărţită, credem, şi de necesitatea unei replici la stilul bombastic. Un semn caracteristic al acestei direcţii este retragerea reporterului în spatele eroilor săi, care capătă o relativă independenţă şi mobilitate, caracteristică unor personaje de povestire. Menţinînd datele documentării, fără să le amplifice, reporterul îşi organizează epic impresiile, ele sînt retransmise prin intermediul personajelor sale.

Am judeca însă îngust socotind apariţia reportajului cu structură epică doar ca o simplă reacţie la retorism. Dezvoltarea sa corespunde, în primul rînd, necesităţilor de reflectare cît mai variată a realităţii revoluţionare, cu domeniile ei multiple, în continuă transformare. Formele noi de existenţă, dinamismul vieţii contemporane solicită procedee stilistice variate, capabile să cuprindă nuanţat toate aspectele construirii socialismului.

Direcţia epică în reportaj pare a avea astăzi destui susţinători aşa cum se vădeşte şi la lectura antologiei de care ne ocupăm. Multe pagini din ea confin relatarea, oarecum obiectivată, a unor fapte expuse pe îndelete, sub formă narativă. Corneliu Leu îşi subintitulează chiar reportajul — „Mic roman al unei mari construcţii“ împărţindu-l în scurte capitole. Procedeele de construcţie (unele ingenioase, altele, e drept, artificiale) variază. In esenţă, aceste reportaje cu fir epic sînt mici naraţiuni brodate pe datele documentării ţintind ori relatarea unei întîmplări semnificative extrase din realitate, ori conturarea unui portret. Astfel, „Face cît o victorie“ de Nagy Istvan, comunică printr-o expunere vie ritmul febril în care se desfăşoară fazele unei întreceri socialiste. Ştefan Zidăriţă realizează şi el tensiunea dramatică în care îşi îndeplineşte sarcinile o echipă de muncitori forestieri plecaţi să lucreze într-un primejdios sector de munte („Pe Păltiniş, un pumn de oameni“). Selectînd aspecte din realitatea nouă a satului, reportajele lui I. Cumpănaşu („Lumina învinge întunericul“) şi Gheorghe Vlad („Zgîrcenie sau chibzuială gospodărească?“) se organizează şi ele ca nişte mici povestiri care capătă însă un prea accentuat — cum se vădeşte şi în titluri — caracter didacticist.

G. DIMISIANU

(Continuare în numărul viitor)

La E.S.P.L.A. a apărut, în colecţia „Scriitori romîni“, volumul „Scrieri alese“ de Alexandru Sahia.

CRONICA LITERARĂ

Critica literară şi contemporaneitatea

După apariţia articolului din „Scînteia“ îndreptat împotriva tonului apologetic, în critica literară s-a resimţit o înviorare. Nu se poate trece cu vederea peste succesele obţinute de atunci în analiza operelor literaturii — cronici şi recenzii periodice — analiză făcută cu criterii ştiinţifice obiective, într-un spirit critic accentuat. Şi îndemnul de a efectua studii de sinteză referitoare la dezvoltarea literaturii pe drumul realismului socialist a fost pus în practică mai ferm ca în trecut. S-a desfăşurat o luptă susţinută pentru promovarea valorilor autentice ale literaturii noi, pentru apărarea purităţii ideologice în realismul socialist. Critica şi-a adus contribuţia în întărirea legăturii scriitorilor cu viaţa, în orientarea literaturii spre temele majore ale construcţiei socialiste. O expresie a acestei înviorări în sectorul criticii o constituie şi culegerea de articole apărută recent la ESPLA: „Probleme actuale ale literaturii realist socialiste“.

Este dificil ca în spaţiul unei cronici literare să cercetăm detailat fiecare lucrare din volum, într-o dezbatere critică prelungită. Prin expunerea sumară a tezelor diferitelor articole, urmărim mai de grabă să distingem preocupări de fond ale criticii noastre, parte integrantă a frontului intelectualităţii militante.

Mai întîi să remarcăm studiile cu caracter teoretic din culegere, direcţie ce trebuie stimulată din ce în ce mai intens. Se dezbat probleme de orientare ideologică şi politică a artei socialiste. In lupta împotriva manifestărilor ideologiei burgheze şi pentru consolidarea cuceririlor culturii proletare este necesară definirea ştiinţifică a noţiunilor esteticii marxist-leniniste. Nu poate avea loc un progres eficient pe acest tărîm fără demarcarea netă de tezele retrograde, ostile realismului socialist, teze răspîndite şi întreţinute de reprezentanţii artei decadente occidentale. Merită subliniată această sporire a combativităţii teoretice în critica şi estetica noastră. Principiile fundamentale ale realismului socialist sînt expuse cu mai multă claritate şi ferite intransigent de răstălmăciri diversioniste. Tăişul polemic este aţintit înspre denigratorii realismului socialist, critica noastră participînd astăzi mai activ la dezbaterea problemelor teoretice pe plan internaţional.

Despre relaţia între spiritul de partid şi actualitate, Mihai Novicov scrie un amplu articol. Autorul relevă efectul binefăcător pentru creaţie al atitudinii angajate deschis pe poziţiile revoluţionare ale proletariatului. Se insistă asupra necesităţii unei înţelegeri complexe a partiniităţii în artă. Caracterul militant comunist nu rezidă doar în enunţarea temei ci în tratarea ei unitară, prin convergenţa tuturor elementelor artei. Este importantă dependenţa pe care o stabileşte M. Novicov între spiritul de partid al scriitorului şi prezentarea în literatură a omului în plenitudinea forţelor sale creatoare. Revoluţia proletară sprijină înflorirea aptitudinilor pozitive ale omului, iar realismul socialist îl înfăţişează ca un creator de valori în societate. Ar fi fost binevenită pentru ilustrarea ideii, folosirea de către Mihai Novicov a unui material documentar mai bogat pe care evoluţia literaturii contemporane l-ar fi prilejuit cu prisosinţă.

Fără spirit de partid, scriitorul nu poate evita rătăcirile dureroase, eşecurile în creaţie. Refuzul de a se angaja devine în zilele noastre falimentar pentru creaţia unui scriitor, predestinată astfel solitudinii şi sterilităţii. Această idee o demonstrează articolul lui Andrei Băleanu „Semnificaţia politică a «neutralismului» în literatură“. Articolul îndeamnă la vigilenţă ideologică pentru demascarea eclectismului ideologic, şi a formulelor echivoce sub care se travestesc astăzi adepţii apolitismului. Scriitorul angajat, care înţelege esenţa istoriei contemporane, va alunga tentaţiile evazionismului, se va îndrepta spre zonele de viaţă, caracteristice transformărilor de astăzi. Articolul „Spiritul de partid şi cunoaşterea vieţii“ de Savin Bratu arată pe larg căile de participare a scriitorului la viaţa colectivelor socialiste, sursă de inspiraţie pentru viitoarele opere durabile. Teoretic este fundamentată atitudinea de încredere a artistului faţă de realitate, renunţarea la claustrare şi atemporalitate. Socotim valabilă observaţia că articolul lui Savin Bratu ar fi fost mai eficient dacă atribuia un spaţiu mai mare incursiunilor concrete. De fapt articolul reprodus din Scînteia, „Literatura să pătrundă în miezul actualităţii“, previne în mare măsură o asemenea observaţie. Aici se relevă limpede direcţiile pe care trebuie să se desfăşoare în prezent munca literară.

O interesantă argumentaţie a caracterului inovator, propriu artei contemporane, o dezvoltă George Munteanu în articolul „Realismul socialist şi sensul nouului“. Modificările structurale determinate de apariţia literaturii socialiste nu se reduc la domeniul conţinutului ideologic. Se arată strînsa unitate între fond şi formă în cadrul noului realism. Realismul socialist sprijină orientările înnoitoare în arta contemporană încurajînd varietatea de stiluri şi tendinţe. Judicios remarcă George Munteanu faptul că mai multe din formele artistice moştenite de la clasici sînt pe deplin viabile, iar încercările curajoase inedite pe planul artei, specifice numai artei revoluţionare, au dat de pe acum rezultate al căror caracter excepţional este în afară de orice dubiu.

Tot raportul dintre conţinut şi formă în realismul socialist îl analizează şi Silvian Iosifescu în articolul „Măiestrie şi meşteşug“. O însemnată noţiune a esteticii ştiinţifice este aici evidenţiată. Este vorba de specificul conţinutului artistic, care explică particularităţile reflectării realităţii în artă. Măiestria nu se referă numai la formă ci presupune elaborarea ideii artistice. Capacitatea de a descoperi aspectele inedite ale vieţii, de a descoperi esenţialul în diversitatea fenomenală se remarcă progresiv în evoluţia unui scriitor şi în ansamblul literaturii.

In acest domeniu al definirii aspectelor teoretice putem include şi articolul lui G. Călinescu: „Lenin şi moştenirea literară“. Se expune aici punctul de vedere leninist cu privire la reconsiderarea trecutului: preţuirea marilor valori şi condamnarea preluării

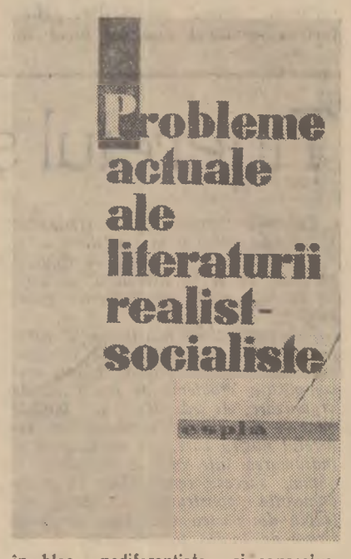

în bloc nediferenţiate şi concesive. Este interesantă aplicarea tezelor leniniste cu privire la creaţia tolstoiană în cazul lui Mihail Eminescu.

Ce deficienţe se pot semnala în abordarea problemelor teoretice ale realismului socialist? Credem că ar fi timpul ca în critica noastră să cercetăm mai aprofundat aspecte particulare de teorie urmărind pe cît posibil epuizarea lor, considerînd că evaluările generale cu caracter prea vast, s-au făcut în mare măsură. Prea puţin se întrevede efortul de a lămuri unele aspecte controversate încă în estetică. In domeniul teoriei se cere mai multă iniţiativă şi curajul de a explora teritorii noi, beneficiind de busola marxism-leninismului. De asemenea o reacţie mai promptă şi mai calificată în faţa recidivelor ideologiei străine în literatură ar întări spiritul militant al criticii.

Dacă ni se permite o anumită împărţire, totuşi arbitrară, culegerea cuprinde apoi articole de generalizare a experienţei literaturii noastre în diferite sectoare. Aceste articole năzuiesc să stabilească trăsături specifice ale evoluţiei literaturii romîne în lumina realismului socialist.

Un tablou general al renaşterii literare, stimulată de socialism, este prezentat de Perpessicius în articolul „Patos şi optimism“. Pe diferite poziţiuni ale literaturii, se efectuează apoi o cercetare la obiect, urmărind clasificarea şi ierarhizarea realizărilor obţinute. Ar putea fi considerat un studiu introductiv, cel despre tradiţiile realismului socialist în literatura romînă, studiu aparţinînd lui Mihai Gafiţa. Este accentuată ideea principală: caracterul istoric necesar al apariţiei realismului socialist în literatura romînă. Elementele noii metode, precum şi anumite elemente noi din structura vechiului realism care stau şi ele la temelia realismului socialist, au fost determinate pe căi specifice de apariţia şi dezvoltarea proletariatului revoluţionar care creează elemente corespunzătoare în ideologie şi în întreaga suprastructură.

Evoluţia romanului după Eliberare îl solicită pe Dumitru Micu („Teme şi tipuri noi în romanul nostru contemporan“). Dumitru Micu relevă faptul că progresul incontestabil al romanului în ce priveşte lărgirea tematicei, sporirea posibilităţilor de cuprindere a realităţii, se datorează orientării lui spre fenomenele muncii socialiste. Se efectuează o elocventă comparaţie între tipul militantului clar văzător, eroul pozitiv — din operele socialiste — şi inadaptabilul, răzvrătitul singuratic şi neputincios — preferat de realiştii critici. Opere importante ale literaturii noi („Nicoară Potcoavă“, „Descult“, „Moromeţii“, „Străinul“, „Bărăgan“) se bucură de o analiză specială.

De aspecte din dezvoltarea poeziei contemporane se preocupă Ov. S. Crohmălniceanu şi Paul Georgescu în studiul intitulat „Critică şi poezie“. Aici se afirmă criteriile înalte ale criticii marxist-leniniste, judecîndu-se cu severitate producţiile poetice mediocre, uniforme, lipsite de har. Îngăduinţa faţă de lirica primitivă nu-şi poate găsi loc în critica noastră, decît bazîndu-se pe anumite concepţii vulgarizatoare asupra literaturii. Cu dreptate se subliniază în vehementul pamflet împotriva poeziei proaste, că spiritul apologetic al criticii este şi el vinovat de perpetuarea unor deficienţe, dar şi de lăsarea în umbră a unor importante realizări lirice.

O merituoasă completare la prezentarea problemelor poeziei noastre o oferă articolul „Poezia politică“ de I. Oarcăsu. Articolul pledează pentru o lărgire a înţelesului poeziei politice, atitudinea cetăţenească nefiind „o togă exclusiv de zile mari, de împrejurări festive“, ci o atitudine cuprinzătoare, sesizabilă în toate manifestările lirice.

In articolul „Scriitorul de teatru şi cîteva probleme ale dramaturgiei contemporane“ Vicu Mindra înfăţişează roadele adeziunii ideologice a autorilor dramatici la realismul socialist. Articolul întreprinde o analiză aprofundată a evoluţiei cîtorva dramaturgi reprezentativi (A. Baranga, M. Davidoglu, H. Lovinescu, Al. Mirodan). Sînt ridicate interesante probleme teoretice: raportul între cadrul restrîns interior şi cadrul marilor înfruntări de clasă, de grupări sociale; realismul în teatru şi evocarea romanţioasă sau ispita verismului; utilizarea consecventă a simbolului etc.

Al. Oprea („Proza «scurtă» şi pasiunea scriitorului comunist“) consideră că şi după nivelul sau abundenţa prozei scurte se poate aprecia combativitatea unei literaturi, legătura ei directă cu actualitatea, întrucît a scrie schiţe, povestiri şi nuvele, în zilele noastre, este şi o chestiune de ordin politic.

Apreciem aşadar în această culegere cîteva contribuţii serioase ale criticii, hotărîte să sprijine activ dezvoltarea literaturii socialiste. Nu putem fi încă satisfăcuţi de stadiul cercetărilor de sinteză din critica noastră. Este necesară o mai profundă investigare a realizărilor romanului sau poeziei care să faciliteze observaţii de generalizare concludente. Trebuie să studiem cu mai multă competenţă particularităţile dezvoltării literaturii noastre pe drumul realismului socialist şi să le evidenţiem mai curajos. Un schimb de păreri în această chestiune ar fi salutar. Cu destulă întîrziere sînt valorificate cuceririle în diferite domenii ale literaturii noi. (De pildă producţia literară a anului trecut aproape că nici nu e consemnată în culegere). O răspundere revine şi editurii care publică extrem de anevoie lucrări noi de critică literară, nu stimulează efectiv cercetările pe acest tărîm.

S. DAMIAN

ROMANTICUL...

Un romantism negru bîntuie povestirea lui Aurel Martin Bologa — „Noapte fără somn“ („Scrisul bănăţean“, nr. 7).

Medicul Octav, repartizat într-un „colţişor îndepărtat şi sălbatic“ şi venit aici să-şi exercite „misiunea“ cu o „pasiune înflăcărată“, pare un brav surghiunit, azvîrlit de vicisitudinea vieţii undeva la capătul lumii, în „pionierat crîncen“.

Un bătrîn, „cu o cuşmă de-un cot culcată tîlhăreşte pe-o ureche“, înarmat cu „un toiag noduros“, aproape îl răpeşte pe Octav, ducîndu-l în crierul munţilor, la o adevărată „ascunzătoare de hoţi“, într-un sat cu „şapte-opt case“, pentru a-i salva nepoţica bolnavă.

Bătrînul, un fel de şef de trib, ignorant ancestral, nu ştie dacă la o zvîrlitură de băţ de „coliba“ lui mai sînt „cătune“ şi „oameni ca lumea“; mama fetiţei bolnave foloseşte pentru deochi „untură de arici prins în miez de noapte“ şi „ac de păr de la mireasă moartă“; lupii în haite „dau tîrcoale împrejurimilor“ etc, etc.

Şi pe lîngă toate acestea, medicul bolborosind tot felul de termeni de specialitate: „raluri crepitante“; „colaps“ „bronchopenumonie“...

Să te mai miri că tînărul medic, „cu părul vîlvoi“, vrînd să salveze copila „se aruncă asupra ei şi-i ascultă inima“ „cu disperare-n ochi“?

Nu ştim unde-o fi întîlnit autorul asemenea locuri şi întîmplări, dar astăzi ele nu mai sînt reprezentative nici măcar pentru inima junglelor ecuatoriale.

Ieșirea din Apocalips

. . . .

Răsucindu-se în pat, Gheorghe se urcă greoi la suprafața somnului și pluti nesigur, scufundîndu-se și ieșind din întuneric, pînă ce o coardă fierbinte îi trecu prin tot trupul.

Bubuituri surde se izbiră în pereți.

Intinse mîna, bîjbîi împrejur după armă și sări ca ars.

Clipi mărunt, cu ochii orbiți pe jumătate și-și prelinse privirile șovăitor peste pereți, peste geamurile cu cercevelele bătute-n lumină, peste scaunele și lucrurile din odaie... In cele din urmă înțelese ușurat unde era și ce se întîmplase cu el. Bubuiturile se stinseră. Nu. Nu se întîmpla nimic. Patul moale și cald răspîndea din fiece cută a așternutului o moleșeală plăcută. „De s-ar sfîrși mai repede — gîndi și înfundat în moleșeală, își aminti că Ioana plecase în sat să-i găsească un adăpost mai sigur. Dacă rămîn la ea... Dacă mă găsesc aici — își spuse și tresări. Trebuia să trec dincolo — îi veni dintr-odată-n cap. Dacă nu era mama, treceam dincolo. Grigore poate a și trecut".

Simți o tăcere grea, adîncă, adunîndu-se în jurul său. Tunurile încetară. Se auzeau doar muștele bîzîind și izbindu-se în ferestre.

Apoi prin liniștea aceea care se-ntindea pînă departe, prin ogradă, se auziră pași ușori, grăbiți... o cheie se răsuci de două ori în broască... clanța clămpăni scurt... ușa se mișcă și-năuntru intră Ioana.

Era aprinsă-n obraz și pieptu-i sălta repede. Se apropie de el și-i întinse o hîrtie.

El o luă, o cercetă atent și tot sîngele i se scurse din față.

A sosit ceasul al 11-lea — citi — poporul romîn trebuie să-și ia soarta în mîinile sale proprii și să se ridice la luptă hotărîtă pentru salvarea sa de la catastrofa națională iminentă...

Conștient de gravitatea istorică a momentului, Comitetul Central al Partidului Comunist propune...

Nu mai putu citi. Mîinile îi tremurau și literele negre, mărunte îi lunecau pe dinaintea ochilor și-i jucau ca-n ceață. Ridică fața și-o privi pe Ioana. Stătea întoarsă cu spatele la el și se mișcu încet prin odaie. Lua cîte un lucru în mîini, se uita la el, și-l punea la loc sau îl muta de ici, dincolo și mîinile ei vibrau străbătute de tremur. Se ridicau și se lăsau în jos, albe și stîngace și păreau încărcate de aceeași nehotărîre șovăitoare din dimineața cînd apăruse în grădină cu sapa și dăduse peste el.

— Citește tot — îi spuse fără să-l privească și vocea aceea îl străbătu furnicător prin tot trupul.

Ioana se apropie și se aplecă peste el:

— Ascultă !

Vocea-i picură limpede, îndrăzneț și-nfrigurat :

— Partidul Comunist propune : Ieșirea imediată din războiul lui Hitler. Ruperea alianței cu blocul fascist și încheierea păcii separate cu Uniunea Sovietică, Anglia, America și cu toate țările democratice. Răsturnarea guvernului regimului hitlerist al trădătorului Antonescu...

Se opri tulburată și se-ntoarse spre el; o lumină ciudată i se aprinse în ochi și-i scălda întreaga față : o lumină atît de mare că părea să însenineze totul în jur.

O văzu împăturind manifestul și strecurîndu-și-l în sîn.

„Nu se teme — își spuse. Fata asta-i mai tare ca mine !".

— Ți-am găsit un loc bun la cineva-n sat — îi dădu de știre Ioana. Ai să stai ascuns pînă te faci bine și după aceea... Acum așteptăm să se întunece și plecăm. Bine ?

— Bine !

Stătea nemișcat, înțepenit, cu ochii închiși, respirînd tot mai greu și la un moment dat o auzi umblînd într-un cufăr, și apropiindu-se. Deschise ochii și-o văzu cu niște haine sub braț, (un pantalon și-o cămașă înflorată, țărănească) plutind parcă și destrămîndu-se în lumina aceea moale a asfințitului; pardosită-n geamuri și cum venea așa, părea ea însăși făcută din lumină. Fața îi era palidă și trasă și părea să fi trecut sau să treacă printr-o mare bucurie sau suferință. Ochii ei mari, albaștri păstrau urmele acelei bucurii sau suferințe. Aveau o lucire neobișnuită, parcă ardeau în orbite și el se-ntrebă ce i cu ea. îi luă tăcut hainele din mînă și așteptînd să se întoarcă cu fața la ușă, se trase la marginea patului și-ncepu să se îmbrace.

— E departe ?

— Taci ! șopti ea deodată și vocea-i deveni șuierătoare și aspră.

Gheorghe amuți și ridică fața. Inlemni.

Afară la poartă, se auzi un strigăt răstit de bărbat :

— Hei ! E cineva, pe-aici ?

— Ascunde-te ! Ce facem ? se frămîntă Ioana. — Stai ! Svîrle hainele cazone sub pat. Stai liniștit. Mă duc să văd ce este.

Și ieși.

★

Gheorghe rămase blegit, năuc. Abia găsi puteri să se tîrască pînă la pat. Era pierdut. Ochii i se roteau în toate părțile dar nu găseau nimic de ce să se agațe. Sufla neîntrerupt și asculta ce se întîmplă afară; pașii Ioanei coborîră în ogradă; o voce străină, amenințătoare, o-ntrebă ceva și ea-i răspunse : „Da... poftiți... am o odaie curată, poftiți"... Ii mai auzi glasul subțire și tremurător amestecîndu-se cu glasurile groase și necunoscute ale celorlalți, apoi trecu o vreme nesfîrșită...

Ușa tinzii se deschise și vocea Ioanei izbucni într-o șoaptă gîtuitoare și aspră : „Poftiți aici. Asta-i odaia" „Da dincolo ?" întrebă cineva și Ioana-i răspunse repede cu-o voce neliniștită :

„Dincolo, stăm noi... eu cu bărbatu" — adăugă ea și el înțepeni de încordare și transpiră. „Să vedem și-acolo, nu vă deranjăm?" — îl auzi pe celălalt spunînd, apoi auzi ușa, se uită și se cocoloși pe marginea patului.

Omul care intrase...

Se mai uită o dată și noul venit făcu un pas înainte și se uită și el. Pe fața lui se așternu un aer de buimăceală și stupoare. Era mărunt, îndesat, cu fața grasă, bărboasă și roșie, aprinsă de sforțare și de strînsoarea gulerului înalt, cu petlițe înnegrite, ofițerești, și primul lucru care-l făcu dînd cu ochii de el, fu să-și ducă amîndouă mîinile la gît și să se descheie.

„Preotul Leonida!" tresări Gheorghe.

„Omul ăsta — gîndi preotul Leonida — stai, ce caută omul ăsta aici !" și o bănuială cumplită îi încolți inima.

„M-a recunoscut?" se-ntrebară în același timp și unul și altul.

— La noi a fost încartiruit pînă acum un ofițer de la Marele Stat Major. Domnul căpitan Popovici, poate l cunoașteți. — se adresă Ioana preotului și fără să-i aștepte răspunsul, se-ntoarse încurajatoare spre Gheorghe. Ei, ce stai ? îl zori ea energic. Du-te dincolo și adă un scaun pentru părintele. Avem musafiri, nu vezi ? și tu tocmai acum te-ai găsit să bolești...

Ca și cînd o jucărie stricată s-ar fi trezit și pus în mișcare în el, Gheorghe se ridică, își îndoi umerii, și făcu un pas înainte. Piciorul bolnav alieni, tot trupul păru că se va prăbuși, dar celălalt picior se propti repede pe podea și Gheorghe, cuprins de un tremur puternic, străbătu șovîlcăind încăperea și ieși în tindă.

Intunericul îi înfundă ochii. Nu mai văzu nimic. Mișcările i se precipitară ; parcă scăpară dintr-o chingă nevăzută. Se azvîrli spre ușă : dădu cu piciorul în ceva și se lovi dar nu luă aminte de asta : apucă de clanță și-ncepu să tragă... Bîjbîi cu mîinile după zăvor, se lipi cu pieptul și fața de ușă și răsuflînd zgomotos apucă zăvorul, dar chiar atunci auzi glasul Ioanei din casă :

— Ei, omule, vii o dată cu scaunul ăla sau ce faci ?

„Scaunul, da, scaunul" — își spuse el și mișcările îi încetiniră și i se îngreunară din nou. Ca o mușcătură durerea reveni în picior. Iși dădu seama că tremură. Se-ntoarse, pipăind pereții, pînă dete de a doua ușă, intră, orbecăi iarăși prin întuneric și-ntr-un tîrziu, cu aceleași mișcări șovăielnice se-ntoarse cu-n scaun în brațe și-l lăsă să cadă dinaintea preotului.

— Mulțumesc — spuse acesta așezîndu-se și-i privi bandajul alb de pe frunte.

— Nu-ș-ce am, șopti Gheorghe pierit și fața i se chirci de durere. M-am lovit alaltăieri, la coasă și...

Stăteau acum toți trei și se pîndeau și încordarea teribilă plutea în aer, se tîra și se răsucea necruțătoare împrejurul lor. Toți trei o simțeau și toți trei așteptau să se dezlănțuie și să-i nimicească.

★

Cu traista în spate, bătrîna mergea într-una. Se oprea și se odihnea din cînd în cînd, trăgîndu-și răsuflarea și pornea mai departe. Soarele o apăsa în față, rănindu-i ochii. Sta lățit deasupra acoperișurilor și aerul tremura scurgîndu-se între ziduri. Caldarîmul îi frigea tălpile. Privea drept înainte strada strălucind orbitor, despuiată în lumina aceea usturătoare și pășea încet, lăsînd o umbră nesigură în urmă. Cămașa aspră de tort se lipea de spatele ei, învinețindu-se de sudoare și fața i se înmuia pe încetul.

Merse așa pînă la capătul străzii.

Coti și-o luă spre gară.

Era o gară mohorîtă, cu ziduri afumate și-ntreaga suferință a marelui oraș părea că se adunase aici. Străzile curgeau murdare și înguste spre ea ; casele se făceau mai mici ; trotuarele erau sparte, înecate în colb și pe trotuarele astea se vînzolea zi și noapte trupul zdrențuit al mulțimii.

Se strecură printre soldați, cu urechile pline de bocănitul greoi al pașilor lor frecați de cimentul înfierbîntat, și cînd se trezi dincolo, pe peron, o apucă buimăceala. Iși reveni însă repede. Se uită și văzu trenul care aștepta tras lîngă peron. Cele două locomotive din cap fluierau scurt, în răstimpuri, scuipînd peste linii vălătuci groși de aburi liliachii în lumina roșietică a soarelui. Un miros greu de medicamente și de trupuri bolnave venea din sala de așteptare. O năpădi graba și înfrigurarea. Porni într-acolo. Avea fața trasă. Ochii îi ardeau. Se uită peste tot, avidă și neliniștită să nu-i scape nimic. Intră pe-o ușă deschisă în urma unui om îmbrăcat în halat alb. Se trezi între răniți. Nu mai era ca-n vis. Era mult mai rău ; unii pe tărgi și pe bănci, cei mai mulți pe jos, întinși de-a dreptul pe ciment. Un vaer surd umplea întreaga încăpere. Vaerul crescu și mai mult la apariția doctorului. Acesta păru că șovăie, străbătut de un tremur puternic. Era tînăr. Avea un obraz supt, învinețit pe sub ochi și cînd se întoarse spre ea, bătrîna îi văzu și ochii negri, duși în fundul capului. Păru mirat că o vede acolo și-o întrebă cu o voce tulbure și obosită :

— Ce-i cu dumneata aici ?

Ea se temu să n-o alunge, făcu un pas înainte și-i șopti rugătoare :

— Băieții... Am doi băieți pe front dom' doctor și-am venit...

Dar doctorul n-o mai ascultă. Ii întoarse spatele și se pierdu printre bolnavi. Il văzu cum se apleacă de la unul la altul și-i cercetează. Coborîndu-și traista de pe umăr, se amestecă și ea printre ei. Incepu să le împartă plăcinte. Erau însă prea mulți și ca să-i ajungă pentru toți, prinse să le frîngă în bucăți mici, din ce în ce mai mici. Atrași de glasul și de figura ei blajină, răniții ridicau capetele și priveau spre ea, așteptînd-o.

Ea se apropia și-i întreba mereu același lucru, dar de fiecare dată într-alt fel, dulce și rugător, sau șoptit și moale, răscolită de suferința lor și de propria ei suferință și cîteodată atît de stins și de fără nădejde, că abia îi auzeau întrebarea :

— Regimentul 7 infanterie... Nu știți de regimentul 7 infanterie ? Gheorghe-i la 13 artilerie. In postul iernii lui '40 l-o luat și de-atunci nu știu nimic...

Cineva, de lîngă perete, ridică fața și țipă scurt, întinzînd mîinile spre ea :

— Mamă !

Alergă într-acolo.

Se aplecă și cercetă îndelung obrazul străin și scofîlcit, măcinat de suferință, dar nici un semn nu-i aminti de băieții ei. Rupse o plăcintă și-o băgă în mîna bolnavului. Acesta își înfundă gura cu ea, hohotind, și-i duse mîna spre buze. Bătrîna își lăsă și cealaltă mînă pe fruntea lui și-o apăsă încet, liniștitor, parc-ar fi vrut să ia cu ea toată arșița și durerea care clocoteau acolo.

Pe ușă intrară doi infirmieri cu-o targă și, în urma lor, alți doi și un om în cămașă milaneză, cu mînecile scurte și pantaloni de doc țepeni pe el și lucioși de unsoare. Se propti în ușă și rămase acolo zvîrlind o privire obosită înăuntru. Infirmierii se puseră pe lucru. Intinseră tărgile pe jos, se apropiară de doctor, vorbiră ceva cu el, apoi începură să aleagă dintre bolnavi pe cei consultați și să-i scoată afară. De cîte ori ieșeau, trecînd pe lîngă omul din ușă, îl înjurau și-i strigau să dea și el o mînă de ajutor. Dar acesta rămînea mai departe nemișcat, cu pantalonii lui lucind de unsoare și mîinile groase încolăcite pe piept. Era voinic, înalt și spătos, roșu în obraz, pistruiat și nepăsarea lui părea o mască batjocoritoare acolo în mijlocul atîtor trupuri sfîrșite, sluțite și ciopîrțite în marele abator al războiului. Pînă cînd, la un moment dat, rănitul de lîngă ea își ridică fruntea și zărindu-l pe omul din ușă, ochii i se făcură lucioși :

— Nicule ! strigă cu un glas înăbușit de bucurie și spaimă și masca omului din ușă căzu.

Fața i se lungi. Se încreți, adunîndu-se în sus peste ochi. Alergă și se aplecă peste rănit :

— Dumnezeule, doamne, ce-au făcut din tine! gemu și se ridică în aceeași clipă.

Rănitul întinse brațele. Se agăță de el. Picioarele se zgîrciră și se zbătură să se salte.

Celălalt îngenunchie, îl prinse în brațele lui vînjoase și-l trase în sus:

— Măicuță, ajută-mă, se rugă. Apucă-l de picioare ! Nu, nu de acolo! De picioare !

Rănitul gemu, țipă, se zbătu, apoi rămase moale, nemișcat. Omul nu-l lăsă. Il tîrî după el și bătrîna îi urmă pe amîndoi pînă în spatele gării.

Aici camioanele militare ședeau înșirate în aceeași ordine, cu motoarele duduind și în ele se încărcau răniții. Aveau acum platformele oblonite și capota de pînză trasă.

Infirmierii se repeziră ajutîndu-le să bage rănitul peste ceilalți.

Cînd isprăviră, omul cu pantaloni scorțoși o apucă și-o îmbrînci și pe bătrînă înăuntru.

— Suie și dumneata și vezi să nu sară din mers, spuse, că așa am mai pățit cu unu' deunăzi. O sărit și și-o spart capul de trotuar.

Bătrîna se ghemui într-un colț, sfîșiată de durere și neputință, amețită de mirosul greu de benzină arsă, de suflarea dospită a bolnavilor și de căldura înecăcioasă dinăuntru. Il mai văzu pe același om cu pantalonii slinoși trăgînd prelata din spate. Se făcu întuneric.

Izbucniră gemete, vaiete prelungi și strigăte.

Celelalte camioane porniră și ele. Intreg convoiul coti pe străzi multe, își mări și-și micșoră pe rînd viteza și, într-un tîrziu, se opri și același om cu pantaloni lucioși de ulei veni și smulse capota.

Capul rănitului căzu țeanăn și lovi lemnul c-un sunet înfundat.

Bătrîna se mai uită o dată la el și alunecă peste marginea platformei. Se tîrî pînă la zidul alb al spitalului, lîngă care opriseră camioanele, se sprijini de el și fața ei era acum la fel de albă și de împietrită ca zidul.

★

Condus de Ioana, preotul Leonida intră în odaia cealaltă stăpînit de sentimente contradictorii; un amestec de

Fragment de roman de Alecu Ivan GHILIA

frică și-ndrăzneală, de liniște și nesiguranță. Credea și nu credea în descoperirea lui și totuși de-nșelat nu se putea înșela. Il cunoștea prea bine pe Gheorghe și era prea ciudată apariția lui în casa aceasta ca să se poată înșela.

„Totul e să nu-i stîrnesc bănuielile. Să mă port ca și cînd nu l-aș fi văzut niciodată și să-i strecor chiar lui îndoiala că m-ar cunoaște pe mine. A o trage de limbă pe femee ar fi inutil și primejdios — își spuse intrînd după ea în odaia alăturată — dar n-ar strica totuși să descopăr care-s legăturile dintre ei".

O privi și-n același timp se forță să nu se uite prea mult la ea, să-și smulgă privirile de pe ea și să se uite în altă parte. Dar nu putu... Obrajii prinseră să-i ardă, răsuflarea i se îngreună.

— Noapte bună — o auzi spunînd pe Ioana și-o văzu îndreptîndu-se spre ușă.

„Acum ! strigă el fără glas și toată ființa i se umplu de-o panică arzătoare. Gustă viața cu femeia care-ți vine adusă de-ntîmplare înaintea ta și n-o lăsa să-ți scape — se dojeni — căci aceasta este partea ta în viață și-n ostenelile tale".

— Noaptea-i bună pentru cine are o femee frumoasă ca dumneata — se trezi el șoptind, cu-o voce umedă, gîtuită și se miră singur de îndrăzneala sa.

Dar gazda, ca o gazdă sprintenă, ca un vînat speriat, trecu pragul și el rămase mofluz și bleg, cu privirile-n gol.

Iși trase încet tunica, pantalonii cazoni, își trase bocancii, țuguindu-și buzele parc-ar fi scăpat de-o povară nesuferită și, rămas în cămașă și-n izmene, își întinse brațele, gemu, oftă, apoi se scărpină delicat pe piept și pe spate, între omoplați.

In fața lui, Culiță, ordonanța, îi lua hainele una cîte una și i le întindea pe scaun. Cînd isprăvi îi aduse de dincolo, din camera gazdelor, un lighean cu apă rece și-l spălă pe picioare. In aceeași apă se spălă și el.

Preotul Leonida se întinse în pat cu picioarele spînzurate de-a curmezișul și așteptă să se usuce.

Senzația de răceală era plăcută ; îl furnica pînă în șira spinării.

Patul era înalt, cu două rînduri de perne la căpătîi.

Se-nfunda în el ca-ntr-un leagăn.

Cînd era mic, îi plăcea să se dea în scrînciob. Tatăl lui, părintele Vasile, tocmise un meșter din sat și-i făcuse afară-n grădină, sub nuci, un scrînciob mare de lemn, cu spătar de piele, în care se legăna pînă amețea.

Iși îngropă adînc fața în pernă.

Ordonanța suflă-n lampă. Il auzi ciosmolindu-se în finul așternut pe jos, icnind și scărpinîndu-se îndelung, apoi liniștindu-se deodată și începînd să sforăie.

„Gata ! Pînă în zori pot să năvălească și rușii peste noi, nimic nu-l mai scoală!" rîcană el și urcată brusc la suprafață din afundurile ei adormite, conștiința se tulbură ca o apă stătută de eleșteu. Presupunerea că rușii ar putea într-adevăr să năvălească peste ei, îi încleștă tot trupul într-o menghină de gheață.

Răsuflă adînc, să se liniștească, și-și mută gîndurile în altă parte.

★

Sprijinită de zidul spitalului, bătrîna rămase acolo multă vreme, cu-o față la fel de albă și de-mpietrită ca zidul.

Apoi se scutură și din asta.

Iși reveni și se uită împrejur. Văzu camioanele. Văzu infirmierii și infirmierele scoțînd răniți din camioane, băgîndu-i pe ușile larg deschise ale spitalului și, strîngîndu și mai bine traista pe umăr, o luă și ea printre ei, într-acolo. Dar n-o lăsară. Sora șefă arțăgoasă și uscățivă, cu buzele ei subțiri, o îmbrînci, strigîndu-i că n-are voie.

Bătrîna se trase înapoi și se lipi cuminte de zid, arătînd prin toată înfățișarea ei că de-acolo n-o mai smulge nimeni. In cele din urmă, zărindu-l pe doctor, ochii i se umplură de nădejde. Alergă la el și învăluindu-l în lumina aceea caldă, curată, îi apucă mîna gata să i-o sărute.

Doctorul și-o trase roșind :

— Ce-i mătușă? Ce-i cu dumneata? o întrebă și-n vocea lui ostenită răzbătu aceeași mirare din sala de așteptare.

Bătrîna îl privi neclintit :

— Am avut doi băieți, dom' doctor — obrazul i se încordă — și mi-i-o luat din postul Crăciunului... din 40, mă chinui...

— Și ce vrei ?

— Am venit să-i caut.

— Cum să-i cauți ?

— Poate-s bolnavi... Poate-s răniți și zac pe undeva și trebuie să le-aduc o fărîmă de pîine. Am fost și la gară și v-aș ruga... Nu mă lasă înăuntru, oftă ea, da' eu nu fac nimic rău. Numai să-i văd...

Pe neașteptate, lîngă ei apăru omul cu pantalonii scorțoși de doc, mînjiți de ulei, care-o urcase în mașină spunîndu-i să aibă grijă de rănit.

— Sînteți căutat — spuse șoferul și făcu un semn cu capul spre intrarea spitalului.

Doctorul se uită și tresări.

O dubă mică, neagră, îngustă, ca un coșciug, oprise acolo. Doi indivizi, îmbrăcați și ei în negru, ca niște ciocli, cu pălăriile trase pe ochi, săriră din coșciug și-ncepură să împingă răniții și infirmierii într-o parte și să golească locul împrejur.

—Vezi ce vrea femeia asta — îi dete-n grijă doctorul și porni într-acolo.

— Ce vrei, măicuță? Pe cine cauți? o-ntrebă șoferul și păru grăbit și absorbit de cu totul altceva. Ar fi mai bine s-o ștergi — o sfătui el. Nu-i bine să te vadă nimeni aici... Du-te cu Dumnezeu și întoarce-te după un ceas... Atunci o să mă ocup eu de dumneata...

Bătrîna nu se grăbi însă să plece. N-ar fi putut spune de ce, dar omul acela-i cîștigase încrederea. Se uită după el și-l văzu dispărînd pe-o ușă-n spital, apoi apărînd iar cu-n halat alb pe braț. Se mișcă cu băgare de seamă, în așa fel de parcă n-ar fi vrut s-o observe nimeni și făcu un pas înainte. Inima începu să-i bată cu putere. Ce-i cu mine? Ce am? se întrebă. Iși adună puterile, mai făcu un pas și se uită. Șoferul dispăruse în mulțime, dar îl văzu pe doctor lîngă dubă. Porni spre el. Simțea că se-ntîmplă ceva și nu știa ce. Cineva, un al treilea individ, îmbrăcat frumos, în haine deschise, cu mănuși albe, sări din cabină și întinse mîna doctorului. Doctorul rămase nemișcat. Parcă nici nu-l văzuse, parcă era zăpăcit, parcă nu mai vedea nimic. Individul îi spuse ceva. Se întoarse și făcu un semn spre ceilalți doi. Atunci ceva tresări și se zbătu dureros în ea. Incepu să înțeleagă. Iși încordă tot trupul și se apropie. N-o băga nimeni în seamă. Cei doi se mișcară greoi, automat : mișcările unuia păreau mișcările celuilalt văzute într-o oglindă: pînă și fețele le erau la fel sub pălăriile turtite. Amîndoi, bățoși și gravi, se apropiară de ușa din spatele dubei și traseră de ea. Țipătul rece de fier ruginit și zăngănitul tablei lovite se înfipse în pieptul bătrînei și-i curmă răsuflarea. Dar se ținu bine și privi. Apucară de ceva și smuciră. Două picioare lungi se bălăbăniră prin aer și bătrîna putu să vadă tălpile vinete și umflate care nu mai semănau de loc a tălpi omenești și trupul întreg frîngîndu-se din mijloc, cu brațele spînzurate. Unul din cei doi se aplecă și-l prinse de umeri, săltîndu-l în sus, și bătrîna putu zări pentru o clipă un chip vînăt, stîlcit, care nu mai semăna cu nici un alt chip omenesc. In clipa aceea îl văzu pe doctor cum se întoarce și tot sîngele îi fuge din obraji. Se clătină gata să se prăbușească și cel cu mănuși albe îl prinse și-l susținu de umeri „Fii bărbat, doctore, ce dracu" — îl dojeni el. Vorbele acelea o loviră drept în inimă pe bătrînă și ea suflă repede, se înecă și picioarele și mîinile prinseră să-i tremure. Dar ceva în ea era prea treaz și prea chinuitor și încordarea asta îi dădu puterea să se țină bine și să pășească înainte. „Numai să nu fie Emil! Maică Precistă, ai milă!".

Se strecură împleticindu-se ca beată în urma doctorului și-a celorlalți și urcă scările.

Rămasă singură, se rezemă de perete, luă traista de pe umăr și-o lăsă să cadă pe ciment, ghemuindu-se și ea alături, toropită de slăbiciune.

Ușa din fundul culoarului se deschise aproape numaidecît și omul îmbrăcat în haine bune, cu mănuși albe pe mîini, ieși izbindu-și tocurile pantofilor frumoși de ciment.

Se scurse un timp nesfîrșit. Aproape că nu mai putea îndura apăsarea timpului și era gata să se ridice, să-și dezdoaie spinarea, cînd auzi ușa. O auzi și întoarse capul într-acolo. Unul din indivizii care tîrîseră trupul pe ciment, ieși clătinîndu-se cu mîna la nas. In urma lui sprijinindu-se de perete ieși celălalt.

Rămase ghemuită lîngă traistă, ascultînd gemetele răniților de afară și liniștea dinăuntru, amestecată și ea cu zgomote ciudate răzbind prin pereți și privi îndelung ușa închisă de la capătul scărilor, atît de mult că un văl tremurător de ceață îi jucă înaintea ochilor. Pînă cînd ușa se deschise și vălul de ceață căzu sfîșiat de lumină.

Și atunci crezu din nou că visează. Dar nu visa. Era adevărat ce vedea, cu toate că de necrezut. Minunat de adevărat. Ușa se deschise, lumina se izbi de scări ca o explozie și-n explozia aceea de lumină liliachie a începutului de seară apăru șoferul spitalului mai întîi, privind repede împrejur și părînd contrariat și oarecum înveselit ca de-un lucru ciudat de care dai pe neașteptate. Vru să spună ceva dar nu mai avu timp pentru că ea chiar atunci privi peste el spre ușă și lumea își schimbă toate dimensiunile. Imbrăcat într-un halat alb, în ușă apăruse...

— Emil — șopti ea c-un glas uscat abea auzit și picioarele îndoite sub trupul bătrîn se munciră zadarnic să se salte în sus.

Emil se repezi, o prinse de umeri și-o strînse ridicînd-o spre el:

— Ce-i cu mata, mamă ? Ce cauți aici?

— Emil... băiatul mamii — șopti bătrîna și-i pipăi tremurător fruntea și fața, cu priviri înecate, ca de orb.

— Gata, mamă... Nu trebuie! Nu sîntem singuri! — murmură Emil. Du-te acasă și să nu spui nimic, înțelegi ?

Ii căută ochii și ea îi susținu privirea și dădu din cap.

Da, înțelegea.

— Haideți, domnule doctor, poftiți! se auzi chiar atunci glasul nerăbdător și neliniștit al șoferului și Emil îi mai făcu un semn și urcă din grabă scările.

„Doamne, ajută-i, doamne! se ruga bătrîna și se surpă la loc, vlăguită, pe trepte.

★

Emil calculase atent totul : cum să ajungă, cum să se strecoare în spital și să-i înșele pe agenți și se bizuise și pe ajutorul, priceperea și prudența lui Lică, șoferul. Singurul lucru neprevăzut fusese prezența mamei și tocmai prezența aceasta îi dăduse și mai multă siguranță. N-o mai văzuse de mult și apariția ei neașteptată, acolo, pe scările

Desene de EUGEN MIHAESCU

spitalului, îl tulburase și-l făcuse să simtă o durere atît de ascuțită, ceva tot atît de sfîșietor și ușurător totodată, ca atunci cînd era mic și se urcase în părul bătrîn și scorburos din fața casei, cățărîndu-se pe-o cracă pînă-n vîrf și craca se rupsese. Leșinase în cădere și se trezise jos, apoi leșinase din nou, mai mult de frică și cînd se trezise în brațele mamei și-o văzuse că nu-l ceartă, tot trupul i se umpluse de ceva sfîșietor de dulce, ceva între bucurie și ușurare. Era bine ! Mama nu-l certase nici acum. Nici nu trebuise să-i spună nimic : înțelesese totul. Totul fără cuvinte, fără explicații.

Urcă scările în fugă, în urma șoferului și tot trupu-i plutea parcă-n unde largi de liniște și cutezanță.

Ii văzu pe cei doi agenți postați în ușă de la sala de operații și strigă tare, spre Lică :

— Ce-i mizeria asta ! Ce-s cu atîția civili pe-aici ?

Șoferul simulă că-i dă explicații.

— A ! da ! făcu Emil apropiindu-se de agenți și-și luă un aer grav și oficial. — Salut domnilor — spuse și aceștia se dădură într-o parte.

Emil intră și străbătu un mic hol. Era aproape pătrat și pe pereți nu se vedea nimic. Erau albi, înghețați.

Făcu cinci pași, deschise a doua ușă și o închise în urma sa.

Sala de operație era imensă prin goliciunea ei și prin albeața stridentă și amețitoare a pereților și tavanului. Plăcile negre de pe jos măreau și mai mult albeața aceea și globurile electrice spînzurate de tavan împroșcau spațiul cu scînteieri de zăpadă, atît de reci că Emil își simți ceafa înghețată. Ochii îi fugiră înfrigurați spre masa întinsă în mijlocul sălii cu ceva nedeslușit înveliț într-un cearșaf alb și spre doctorul aplecat peste masă : era atît de absorbit că nici nu-l auzise intrînd.

Emil făcu un pas intr-acolo, respiră adînc și se încordă.

Doctorul îl simți și se întoarse spre el. Aerul de rătăcire și pustiire de pe fața lui se mări.

— Sînt tovarășul lui — spuse Emil și făcu un semn spre masă.

Se apropie și se uită.

Un gol teribil se căscă în el, dar se încordă din nou, se gîndi pentru ce venise și ieși deasupra. Se întoarse și se uită la doctor. Dincolo de el, văzu geamul pe unde ar fi trebuit să dispară în caz că... Perdeaua se umfla filtrînd lumina searbădă a înserării. Văzu fața doctorului acoperindu-se de sudoare.

— Nu striga ! îl opri. Trebuie să-i vorbesc !

— Mă nenorocești ! scînci doctorul.

— Cînd își va reveni. Numai o clipă să mă lași singur cu el și pe urmă vei face ce vei crede de cuviință !

Observă cum mîinile doctorului se înălbesc pe aparatul de transfuzie.

— Iși revine, șopti și-și duse mîinile la gît parcă s-ar fi înecat.

Nicolae gemu, ochii i se deschiseră, dădură de lumină și se traseră îndărăt, sub pleoape. Apoi se deschiseră iar ; se rotiră șovăitori în orbite ; se opriră o clipă, dilatîndu-se, pe fața doctorului, apoi lunecară alături și-o descărcare electrică păru că-i străbate tot obrazul.

— Mihai *! șopti abia auzit și Emil simți aceeași descărcare electrică trecînd și prin el

Strînse brațul doctorului și-i șopti aspru, aproape poruncitor :

— Lasă-ne, doctore... numai o clipă!

Intinse mîna, se sprijini în masa de operație și se aplecă spre Nicolae.

— Mai aproape ! îi auzi șoapta sau mai mult i-o simți după mișcarea buzelor și-atunci se aplecă aproape atingînd fața aceea străină și totuși dragă, cea mai apropiată din clipa aceea și pentru totdeauna și-și aminti întîlnirile lor, acțiunile întreprinse împreună. Hala aceea de la ateliere... mulțimea de șepci negre, de fețe și de pumni negri rostogoliți amenințători în aer, și pe el, pe Nicolae, cu fața înflăcărată, transfigurat, cu ochii aprinși, mari, înălțat pe tenderul locomotivei, gesticulînd și părînd că plutește deasupra mulțimii : „Jos războiul! Jos exploatarea!" striga cu-o furie rece și vocea aceea răsuna și acum undeva în el, înfiorîndu-l. „Nici-o locomotivă pentru front ! Nici-o garnitură de tren ! Jos fascismul !". Totul era și nu era acolo, lupta și speranța, prietenia și ceva mai adînc decît dragostea și prietenia, ceva mai adînc și tulburător, născut din toate astea la un loc, din țelurile și primejdiile și lupta comună: totul, amintirile și viața de afară, mama de pe scări, și indivizii din ușă, războiul și moartea și tot ce va fi după aceea

— Nicolae, șopti — dragul meu...

Nicolae întinse mîna și i se agăță de braț.

— Repede... acționați — șopti întretăiat ca-ntr-un delir. Vasile a vorbit. L-a dat pe Paul... Tipografia ! aproape că țipă și mîna i se zgîrci și slăbi strînsoarea.

Emil îl văzu trăgînd aerul cu buzele întredeschise, vinete, învinețindu-se tot și dînd ochii peste cap.

Sudoarea îi răci și lui ceafa :

— Doctore ! strigă ! Salvează-l, doctore ! Salvează-l și fă-l să evadeze ! Dacă încape din nou pe mîna lor, s-a sfîrșit, șopti uscat, șuierător și răsucindu-se brusc pe călcîie porni cu pași mari spre ușă.

★

„Nu pot dormi. Nu pot și pace !" își spuse cu exasperare preotul Leonida. „Fir-ar să fie! Oare argatul o fi isprăvit de strîns grîul?" se-ntrebă. Cînd plecase îi dăduse în grijă să-l cosească cu hreapca înainte de-a se prichi, să nu se scuture. „Dacă nu el, trebuie c-o avut grijă de asta coana preoteasă", gîndi și suspină îndurerat : „Săraca ! Oare ce face ea singură !" Singură, singură — își repetă în neștire și suflarea i se îngreună. Depărtarea, despărțirea, totul căzu mistuit de dorință. Singură... singură... S-o simtă pe ea, sau pe muierușca asta subțire de alături, aici, sub plapumă, între perne, fierbinte și moleșită...

Tresări și trase cu urechea.

Un zgomot stins...

„Ce-i asta ?".

Ridică fața și rămase nemișcat, fără suflare, cu simțurile biciuite.

„Umblă cineva — își spuse. Cineva umblă prin tindă".

Trecu o clipă... două...

„Asta a dezertat să-și scape pielea și pe mine or să mă tragă la răspundere pentru că mi-am făcut datoria...".

Nu se mai întîmplă nimic.

„Mi s-a părut ! Ba nu ! Cineva ascultă la ușă !"

De încordare îi țiuiră urechile. Nu auzi bine.

„Există o fatalitate care ne urmărește. Omul ăsta...".

O sudoare rece îi acoperi tot trupul. Ce vrea ? De ce ascultă la ușă ? Ce urmărește ?

Iși simțea inima în gît, duduind. Nu mai mișcă. Apoi deschise larg gura și trase aer în piept. Iși ținu din nou răsuflarea și din nou deschise gura și sorbi aerul cu lăcomie...

Auzi acum pașii distincți, ușori, ca de femeie...

„Ce-ar fi să fie ea !".

Gîndu-i zvîcni fulgerător.

Rămase fără putere, moale cu capul cuprins de amețeală.

Se lasă pe spate, nemișcat, surpat in el, răsuflînd zgomotos și se și văzu cu ea în pat alături, întinzînd spre el brațele dulci, fierbinți...

Niște degete pipăiră clanța.

„Ea e ! Ea cu siguranță !

Se auzi un scîrțîit și el își opri răsuflarea.

„Tîmpit ce ești ! Tîmpitule ! se-njură. Caraghiosule! Preot ești tu? Erou!"

Dar tot atunci zvîcni în picioare.

Dincolo se auziră zgomote suspecte, șoapte repezi : „Nu-ți fie frică, dorm — o auzi pe ea șoptind. Repede !" și pașii celuilalt lovindu-se de ceva

„Dumnezeule! Vor să ne omoare!" îi trecu preotului Leonida prin cap și aplecîndu-se încleștă cu putere grumazul ordonanței și prinse să-l zgîlțîie.

— Culiță ! Culiță !

Ordonanța horcăia înainte greoi, înfundat, parcă scufundat într-o apă adîncă și el îl zgîlțîia într-una înebunit, se agăță de el și-l trăgea în sus, izbindu-l cu pumnii și cu coatele.

Ii auzi pe cei doi ieșind din cameră, pășind în tindă.

Ordonanța horcăi scurt, se zbătu să scape de strînsoare și tot trupul îi tresări încordat :

— Ha ? Ce ?

— Sssst ! Sssst ! Arma ! Pune mîna pe armă !

„Fug! Aia vor să fugă!" își spuse auzind ușa tinzii izbindu-se de perete și-l lovi cu-nverșunare pe Culiță, în față.

— Scoală ! După ei ! Sus !

Ordonanța se deșiră adunîndu-se din așternut și buimăcit se izbi în ușă și se opri lîngă el în pragul casei.

Noaptea era luminoasă, topită în razele lunei și prin albăstrimea aceea brumoasă, de ceață, cei doi se văzură lunecînd spre grădină.

— Arma la ochi ! Trage ! ordonă preotul cu-o voce pe care nu și-o mai recunoscu singur și-o groază cumplită îl năpădi.

Parcă tot războiul de la începuturile lui, cu toți morții și schilozii se strînse amenințător în jurul lui și dacă omul acela avea să scape, el avea să răspundă de tot și-atunci își spuse că trebuie să-și facă datoria : „Un trădător — își spuse — a dezertat și vrea să scape cu zile și eu..." Il apucă pe Culiță de braț și-i strigă aspru, înveninat :

— Dacă nu tragi, te dau pe mîna Curții Marțiale ! Trage !

Soldatul duse arma la ochi, trase și liniștea rănită căzu ca o pasăre și se zbătu multă vreme-n grădină, cu aripile frînte !

———

*) Mihai — numele conspirativ al lui Emil.

„Socialismul asigură un cîmp nelimitat de aplicare a cuceririlor ştiinţei şi tehnicii. Pentru realizarea unui ritm înalt de creştere a producţiei, lărgirea continuă a activităţii economice şi social-culturale, reducerea treptată a duratei zilei de muncă, sînt necesare un număr tot mai mare de forţe de muncă şi sporirea neîncetată a productivităţii muncii, pe baza introducerii tehnicii noi în toate ramurile economiei şi aplicării în practică a cuceririlor ştiinţei moderne".

(Din Raportul C.C. al P.M.R. prezentat de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al P.M.R.)

ÎNDEPLINIM

OAMENI NOI — TEHNICĂ NOUĂ

— Un reportaj-anchetă la Complexul C.F.R. „Grivița roșie", uzinele „Mao Tze-dun" și „Semănătoarea"

de Ştefan Bănulescu şi Nicolae Velea

RAPORTĂM...

La Comitetul de Partid de la uzinele „Mao Tze-dun". Fierbere mare. Secţiile aduc rapoartele realizărilor la zi. Se intră, se iese, secretara mitraliază la maşina de scris, răspunde scurt şi autoritar la telefon, în aer se întretaie replici. Inregistrăm:

— Oţelăria a adus informarea?

— Nu încă.

— Nici forja?

— N-auzi? Chiar acum se dictează. De la maşina de scris distingem vocea egală a tovarăşului Dumitru Gheorghe, secretarul organizaţiei de la forjă.

„...echipa forjorului Bobe Marin s-a angajat să realizeze pe luna august economii de cărămidă refractară în valoare de 1.500 lei. Pînă azi 17 august a obţinut 1.000 lei...

...Muncitorul Stan Ilie s-a angajat şi el să obţină singur în cinstea lui 23 August economii de 700 lei. Pe data de 10 şi-a îndeplinit angajamentul.

...Pînă azi tovarăşul Pera Ion a economisit 50 kg de metal"...

Un muncitor voinic, negricios, vorbeşte cu cineva din comitet. Vocea sa joasă, fără nuanţe, distonînd cu schimburile aprinse de cuvinte din încăpere ne captează, poate prin contrast, atenţia:

— La noi, la strungărie, patru băieţi, Pavel Anghel, Florea Ioan, Ilie Zaharia şi Gheorghe Casaş au format o brigadă care sa lucreze în flux pe operaţii. In cinstea „lui 23" ei au anunţat că vor depăşi planul cu cel puţin 30%, că o să economisească 4 plăcuţe Widia, că o să presteze 40 ore de muncă patriotică, să colecteze 400 kg. fier vechi... Acum, să vă dau cifric ce au făcut pînă azi...

Deodată, din antecameră, vocea secretarei:

— In fine, uite-l şi pe Banu!

— Ai adus? Se interesează prompt cineva.

— Am! vine scurt răspunsul.

Şi, peste puţin timp, maşina de scris consemnează raportul oţelarilor:

...Angajament de economii pe 1960: 960.000 lei. Realizat pînă la 1 august: 996.000 lei.

„Brigada Păcii" a lui Gică Constantin, ca şi pe luna iulie, a îndeplinit pînă azi planul cu două zile înainte de termen. Mantea Ion, contabilul secţiei, a iniţiat o acţiune de recuperare a deşeurilor, angajîndu-se să obţină prin aceasta economii în valoare de 35.000 lei. Pînă azi s-au realizat 42.000 lei.

...Inovaţia lui Nicolaie Petrenciuc aduce secţiei economii de 6—7000 lei lunar".

Petrenciuc?! Unde am mai auzit numele ăsta? A, dal La „Grivița Roșie". Cîţiva muncitori de acolo — fuseseră în schimb de experienţă la „Mao Tzedun" — vorbeau entuziaşmaţi de inovaţia sa şi voiau s-o introducă şi la ei.

Il aflăm în secţie. E un om scund, comunicativ, cu o faţă frumoasă, cam trasă; ochii neastîmpăraţi au totuşi uneori momente de concentrare şi interiorizare. Pe frunte — ochelarii de protecţie.

— Cu privire la inovaţie... ne explicăm noi prezenţa.

— A, da... A mai fost dată şi la radio, ne previne dînsul.

Apoi, după ce ne retragem într-un loc mai ferit:

— Uite de ce e vorba. Inovaţia mea constă în înlocuirea carbidului prin gaz metan la tăierea maselotelor. Gazul metan era indicat înainte doar pentru tăierea cablelor. Eu, studiind cărţi, m-am gîndit la înlocuirea de care am pomenit. N-a fost uşor. La început nu dădea rezultate. Doi ani m-am căznit Nu puteam întreţine flacăra. Atunci am mărit camera de amestec. A mers. După ce am izbîndit greutatea cu gazul, a început greutatea cu oamenii. Unii ziceau că nu, că să lucrăm tot cu carbid, că metanul nu poate întreţine flacăra mult timp. Le-am arătat eu că nici nu trebuie s-o întreţină decît niţel, la început, pe urmă o întreţine oxigenul. Nu i-am putut decide multă vreme. Prin februarie lucram singur după metoda mea. Vede unul, vede altul, cum munceam: e simplu şi comod — bagi furtunul în conductă, şi stai la o parte. Eşti ferit şi de accidente, eliminu şi timpii morţi. Incep şi ei, unul cîte unul, să lucreze ca mine. Ba o dată am şi glumit: Mă le-am spus, nu mi-a aprobat cabinetul tehnic metoda, nu ne mai dă voie să lucrăm aşa. A, să-i fi văzut cum au sărit în sus: Ce, cum, care, nu se poate, cine a zis? Hai la cabinet...

(Zîmbeşte şi, brusc, cine ştie de ce, liniile feţei i se înăspresc).

— N-am făcut-o pentru bani, invenţia. Bine, am primit eu şi bani, dar n-am avut asta în gînd. Dacă o făceam pentru asta, o puneam la punct, întocmeam dosarul la ţanc şi mă duceam la cabinetul tehnic: uite asta e inovaţia, aduce atîtea economii. Am făcut-o ca să sprijinim producţia Şi-mi pare bine ca aşa am contribuit la înfăptuirea Hotărîrilor Congresului al III-lea al Partidului care prevăd necesitatea introducerii tehnicii noi în producţie. (Petrenciuc Nicolae e comunist)

In uzină sînt mulţi, foarte mulţi inovatori. Atît de mulţi, încît numele lor şi titlul inovaţiei ar umple o jumătate dintr-un bloc-notes. Şi această efervescenţă impresionantă constituie un aspect al modului cum Hotărîrile Congresului fertilizează şi sporesc energiile creatoare. Iată-l de pildă pe Dumitru Gheorghe de la forjă. Un om înalt, uscăţiv, cu ochi verzui, a căror privire atentă stăruie stînjenitor de pătrunzătoare asupra celui cu care stă de vorbă. Aflasem că făcuse o inovaţie privind stanţarea de debitat.

— Vreţi să ne vorbiţi despre inovaţia dumneavoastră?

— Care?

— ?!

— (Dînsul, explicativ şi îndelung): Păi sînt 17!

— Despre cea mai interesantă.

— Cea mai însemnată e cea la care lucrez acum.

— Atunci despre stanţarea de debitat.

— A... da! Am realizat-o împreună cu tovarăşul Ivan Gheorghe. Această inovaţie aduce economii de 76.000 lei anual (Ni se dau apoi amănuntele tehnice din care deducem: la început, cînd lucra singur după metoda sa, maşina lui Dumitru Gheorghe furniza în două ore material cît pentru 3 echipe pe un interval de 3 ore).

— Ce măsuri aţi luat în secţia dumneavoastră în calitate de secretar al organizaţiei, pentru a îndeplini angajamentele în cinstea lui 23 August?

— Încă din luna iulie am început să dăm o nouă luptă cu rebuturile care, pe ici pe colo, îşi arătau colţii. La adunarea generală a comuniştilor din secţie, am stabilit formarea a două brigăzi de control: una se va îngriji de respectarea graficului de producţie, cealaltă de urmărirea şi lichidarea rebuturilor. Biroul primeşte din 10 în 10 zile înştiinţări din partea brigăzilor de control.

— Şi rezultatele?

— Planul de producţie pe întreaga lună, a fost depăşit, pînă azi, cu 2%.

Tace un timp, învîrtind în mînă o cutie de chibrituri, apoi revine, parcă îngrijorat de faptul că din cele spuse înainte am putea realiza o imagine liniară şi simplificatoare despre el:

— Acu să nu credeţi cumva că eu, ca secretar, văd oamenii doar ca lucrători şi din viaţa lor pe mine nu mă interesează decît cele 8 ore de lucru cît stau în faţa maşinilor. Mă ocup şi de traiul lor de acasă, de preocupările pe care le au. Cîţiva băieţi sînt „seraliști" şi uneori orele de şcoală veneau imediat după cele de lucru. Am aranjat ca să lucreze numai dimineaţa şi să ajungă odihniţi la şcoală. Celor de la cor, din echipa de dansuri, din brigada de agitaţie, ne-am străduit la fel ,să le asigurăm un program potrivit. Pe unii, cînd am timp, îi vizitez şi acasă, să văd cum stau. Acum cîteva luni am fost pe la Ion Borănescu. Avea o locuinţă proastă: camera 2 jumate pe unu jumate, la etajul întîi unde trebuia să urce pe o scară de lemn cam şubredă. Eu, mă vedeţi, sînt cam slăbuţ, dar tot mi-era frică suind treptele. Tocmai atunci trebuia să mi se repartizeze un apartament. Stau într-o locuinţă, nici prea bună nici prea rea. Cînd m-au chemat la Comitetul de întreprindere le-am spus să nu-mi dea mie apartamentul, eu mai pot sta unde stau, să-i dea lui Borănescu. Şi i-au dat lui. Peste un timp îl întreb: — Cum e Borănescule la bloc? E bine?

— Dumitre, zice, ce să spui... Dacă zic că e bine e puţin. Terasă, geamuri mari, linişte, vecini buni, tot muncitori. Mă suie liftul, mă coboară liftul.

— Şi... (vrea unul dintre noi să pună o întrebare în legătură cu cine ştie ce).

— Şi, îl întrerupe Dumitru Gheorghe, acu, vrea să aibă un copil. Vrea el să-l aibă de mult. Tovarăşe Dumitru, îmi spunea înainte, dacă ai şti ce dor mi-e de primul meu copil, mi-l închipui în fel şi fel, dar cît stau în odaia asta (cea veche) nu pot să-l am, n-am unde-l ţine. Cînd viu de la fabrică mirosind a ulei numai cinci minute să stau în odaie şi se intoxică. Şi mi-e dor de el cum mi-ţi închipui... Acum cîteva zile mi-a spus că pruncul e pe drum. M-a avertizat să nu care cumva să lipsesc de la tăierea motului.

★

Zamfir Constantin, şeful brigăzii „Vasile Roaită" de la atelierele „Grivița Roșie" se poartă grijuliu cu minutele.

— Mai mult de 5-10 minute n-am timp, ne previne dînsul. Dacă stau eu, mai stau încă doi cu care lucrăm la un cazan... Flux tehnologic!

Ne schiţează în linii puţine portretul brigăzii sale. Il consemnăm aproape întocmai:

— Efectivul: 26 tineri.

— Vîrsta medie a brigăzii: 25 de ani.

— Istoric: din 1955 deţine drapelul de brigadă fruntaşă pe capitală.

— Brigada „ca aspect de relaţii": săptămînal se merge în grup la club, filme, cabinetul de inovaţii. Sîmbăta asta — la „Parisul pe gheaţă", pe urmă — Vico Toriani. *„Ca aspecte în producţie"*: un tovarăş din categoria a şasea, categorie superioară, are repartizat un altul cu o categorie mai joasă, să zicem de a patra. Cel „de a şasea" repară mai iute pereţii unui cazan şi atunci îl obligă şi pe cel de a patra să se ţină în pas cu el.

— Efectiv prezent al brigăzii: 23 de oameni. Simion Florea e în concediu la Govora, Iarca Ion e la Amara, Stancu Savu, la Brădet.

— Angajament în cinstea lui „23 August":

— pe luna iulie: 3.400 lei economii;

— realizat: 3.650 lei.

— reducerea procentului de rebuturi cu 5%: Bălan Marin, Nuncă Marin, Constantin Pavel lucrează sub 0% rebuturi.

— Zamfir Constantin urmează la seral, e în clasa a IX-a.

— Nu-ţi vine greu?

— Acum nu, e vacanţă.

— Dar în timpul şcolii cum dovedeşti?

— Citesc şi în timp ce mănînc!

La despărţire îi adresăm o rugăminte:

— Vrem să vorbim cu cineva din brigada.

— Nu, acum nu, se întristează el sincer. Dacă lipseşte unul, stau ceilalţi... Flux!

INSCRIPŢIA C_1 - 15.000

„O cifră rigidă de ordinul miilor... C_1 — 15.000. Să ne apropiem de această rece inscripţie..."

Cel care vorbeşte e cu faţa spre fereastra deschisă, nu ne vede cînd intrăm. Doar după un timp, cînd curentul produs de închiderea uşii în biroul redacţiei gazetei de uzină mişcă perdeaua de mătase, şi-i înfăşură umerii largi, îşi întoarce statura înaltă spre noi. Descoperim în „Champollionul" de la fereastră o cunoştinţă a noastră mai veche, pe tînărul N. Vlăsceanu, fost lăcătuş, azi anul II la Facultatea de Mecanică, şi maistru la uzina „Semănătoarea" pe care o vizităm. Vlăsceanu ne recunoaşte şi el, dintr-un pas e lîngă noi, deschide braţele a supriză, ne aşează pe scaune, la perete, cu o repeziciune uimitoare, ca pe nişte copii cuminţi.

— Despre ce inscripţie e vorba — întrebăm intrigaţi — deşi cunoscînd gustul lui Vlăsceanu pentru metaforă (e unul dintre cei mai „poeţi" corespondenţi ai gazetei de uzină) bănuim dintru început că e vorba de o informaţie proaspătă de producţie. Ce fel de inscripţie, zici?

Vlăsceanu face un gest discret cu mîna lui mare spre noi — dar gestul său ocupă o clipă camera — şi apoi dintr-un alt pas e din nou la fereastră, se reazămă greu de pervaz, îşi încrucişează braţele la piept şi continuă să dicteze cu voce îngroşată dactilografei: „Să dezlegăm inscripţia C_1 — 15.000... să urmărim, de fapt, drumul pasionant de dezbateri... reclamate de procesul de producţie, de introducerea tehnicii noi în uzina noastră „Semănătoarea"...

Aşezaţi pe scaune lîngă perete îl ascultăm curioşi pe Vlăsceanu cu creionul pregătit, cu caietul deschis pe genunchi.

„Să dezlegăm inscripţia... Combina C_1 cu seria 15.000 a intrat în fabricaţie.... In 1957 manopera necesară unei combine era de 950 ore/om. Astăzi a scăzut la 650 ore/om. Inscripţia a început deci să se dezlege... Dar mai bine — zice Vlăsceanu şi încearcă să dicteze plimbîndu-se prin cameră, renunţă însă, n-are loc, — dar mai bine să urmărim pe grafic săgeata preţului de cost care a coborît vertiginos cu fiecare an, cu fiecare lună... Să consemnăm deci:

Preţ de cost.	
1957	100%
1958	75,80%
1959	67,20%
După 7 luni, în 1960	61,1%
Plan pînă la sfîrşitul lui 1960	60,7%

Dar specialiştii noştri susţin că pînă la sfîrşitul anului preţul de cost va scădea pînă la 59%... Inscripţia C_1 — 15.000, în afară de asta, ne mai spune ceva... reducerea consumului de metal. Greutatea unei combine în 1957 era de 2.850 kg. şi se realiza din 3.600 kg. metal. Azi greutatea combinei este 2.520 kg. şi se consumă 2.680 kg. metal... Cele 258 de inovaţii aplicate la C_1 au confirmat participarea activă a colectivului uzinei noastre în realizarea şi depăşirea indicilor propuşi, în urmărirea obiectivelor trasate industriei de către Directivele Congresului al III-lea în privinţa progresului tehnic..... Dezlegînd dar enigma inscripţiei..."

Vocea lui Vlăsceanu apasă din ce în ce pe cuvinte, face pauze lungi, parcă recită o poezie în vers liber, se vede că pregăteşte cu fast, finalul.

La dreapta noastră, în picioare, la o masă, Udrea, redactorul gazetei de uzină, nu mult mai înalt decît masa, pregăteşte macheta pentru numărul festiv de 23 August. E grav şi imperturbabil. Nu i-ai da mai mult de 18-19 ani, pare un copil aproape, dar faţa lui concentrată, severă, gesturile sale scurte, precise, energice, arată un om maturizat, conştient şi — desigur — mîndru de răspunderea sa de gazetar. Abia i se vede capul ca printre metereze — dintre manuscrisele, fotografiile, vignetele, şi desenele meticulos orînduite, în topuri înalte, pe colţurile mesei. Ne cere părerea la paginaţia unui articol. Face asta din politeţe de gazdă — o ştim: după siguranţa cu care duce creionul pe machetă se vede că nu simte nevoia de a primi sfaturile noastre.

— Un articol foarte important al directorului tehnic — ne asigură încă odată Udrea că ne-a cerut sincer părerea. Cum să-l paginez? Incadrat de două fotografii mari cu secţiile noi mecanizate din uzină? Dar ce facem atunci cu titlul desenat? Eu zic totuşi (noi n-am zis nimic...) zic totuşi că e mai bine aşa, nu? E un articol foarte important... Şi Udrea definitivează paginaţia articolului mulţumindu-ne din ochi ca şi cum noi l-am fi sfătuit să paginez astfel.

Vlăsceanu scoate repede inscripţia din maşina de scris şi o depune pe biroul lui Udrea, acoperind macheta cu pieptul său lat — amintind redactorului — e clar — prin graba cu care a venit că şi inscripţia e foarte importantă.

— Desigur, desigur, zise Udrea liniştindu-l pe Vlăsceanu. Desigur ambele articole sînt foarte importante — şi fără să clintească locul hotărît în pagină pentru articolul directorului tehnic ing. V. Bujoreanu, schiţează undeva mai în josul paginii un loc şi pentru inscripţia lui Vlăsceanu, avînd grijă însă să-i prevadă un cadru gros de linii. Vlăsceanu zîmbeşte satisfăcut, se îndreaptă din spate şi, admirativ pentru priceperea lui Udrea, înalţă braţele în aer, împiedicîndu-ne să-l vedem un timp pe redactor.

Pentru a ne convinge că articolul inginerului V. Bujoreanu e foarte important, şi că paginaţia hotărîtă a urmărit numai criterii de fond şi nicidecum de alt ordin, Udrea împinge uşor manuscrisul spre noi, ca din întîmplare şi întoarce capul în altă parte (ca şi cum ar fi zis: iată-l, citiţi-l, n-ar trebui, e secret de redacţie dar vreau să înţelegeţi că l-am paginat mai bine decît pe al lui Vlăsceanu, pentru că aşa trebuia). Acceptăm complicitatea şi... ajutaţi chiar de nedreptăţitul Vlăsceanu, care, îndatoritor ne întoarce paginile manuscrisului directorului tehnic, spicuim, după ce citim titlul — Nivelul tehnicii în uzina „Semănătoarea" şi perspectivele aplicării tehnicii noi"..... Dotarea cu scule, dispozitive şi verificatoare s-a făcut în 1959—1960 în proporţie de 50 de ori mai mult decît în 1950.... Mecanizarea turnătoriei noi este o realizare de un superior nivel tehnic multor turnătorii similare... Colectivul de muncă de la tratamentul termic şi de la metalurgul şef — inginerii Moraid R., Frim, Bril şi muncitorii Marinescu Ion, Ciciu Constantin, Irimescu Aurel au studiat, experimentat şi pus în practică procedee de călire prin curenţi de înaltă frecvenţă. Aceste metode.... vor aduce economii de 2.000.000 lei în 1961 şi de 2.800.000 lei în 1962, adică 4.800.000 lei în 2 ani... Tratamentul termic, prin curenţi electrici de înaltă frecvenţă este tratamentul de viitor la uzina noastră. El este cel mai modern şi se va extinde în special la reperele de fontă, — roţi dinţate drepte şi chiar conice. Prin aceste metode noi de tratamente se vor reduce timpii de fabricaţie de la 16 la 10 ori mai mici — ceea ce înseamnă o muncă fizica extraordinar de uşoară faţă de celălalt tratament termic clasic"...

Lectura ne este întreruptă de venirea vicepreşedintelui comitetului sindical Valentin Dumitrescu şi de a lui Pîrvu Gheorghe, directorul Clubului.

— Este vorba, spune unul din ei, de problemele biroului social... Trebuie oglindite în numărul festiv şi aceste realizări.

— Desigur, — zice scurt Udrea concentrat asupra machetei şi continuă tăcut să tragă linii invitîndu-i din ochi pe noii veniţi să privească la mişcările lui: nu vedeţi, le oglindesc chiar acum.

— Biroul social? — întrebăm noi atraşi de această nouă denumire.

— De la 1 iulie ne spune vicepreşedintele a luat fiinţă în uzină un birou social special pentru cercetarea condiţiilor materiale, de trai ale muncitorilor. De pildă, condiţiile de locuit... In perioada 1959—1960 am obţinut să fie repartizate salariaţilor noştri 182 de apartamente în blocurile noi construite pe diversele magistrale ale Capitalei. Uzina intervine direct pentru acordarea de locuinţe; pînă la sfîrşitul anului ni se vor mai acorda aproximativ 50 de apartamente. Există apoi probleme sociale care privesc construcţiile interne: se află în lucru un grup social — cantină, duşuri noi, vestiare — la turnătorie, — un alt grup la Hala 14...

— Clubul este în reconstrucţie — ne spune directorul, capacitatea lui se măreşte cu încă 3 săli moderne — una de repetiţii pentru formaţiile artistice, una de şah şi o alta destinată cercului literar. Noul club va avea şi cabine pentru actori.

— Simpozioane literare aţi avut în ultimul timp? Le organizaţi în cadrul cercului literar?

— Nu urmărim specializarea anumitor oameni în simpozioane .Le organizăm pe secţii la locul de muncă. Urmărim caracterul de masă în educarea gustului pentru beletristică. Am ţinut de pildă simpozioane „Sadoveanu", pe data de 10 august la secţia sculărie şi la secţia preparat. La serviciul tehnic a avut loc un simpozion „Mihai Beniuc" pe data de 9 august.

— Concerte simfonice, soliştii au venit în uzină? întrebăm mai departe.

— Să începem de pildă cu anul trecut — reia directorul.

— Anul trecut — zice directorul clubului, Filarmonica de stat şi-a deschis stagiunea la noi, la uzina „Semănătoarea". Ion Voicu a cîntat aici în iunie, anul acesta. De asemeni un grup de solişti vocali de la Teatrul de Operă şi de Balet. Prin ianuarie, Teatrul „Nottara" a venit cu un spectacol. Proiectasem şi o întîlnire cu actorii filmelor romîneşti — „Moara cu noroc", etc. — dar n-au venit, i-am aşteptat pînă tîrziu seara cu flori, cu sala frumos pavoazată...

★

Un grup de tineri, cu rigle de calcul în mîini, urmăresc desenele de pe o masă lungă aşezată sub un panou din lemn pe care stă scris:

Obiectivele brigăzii de muncă socialistă „Vasile Roaită":

I. Indeplinirea ritmică a planului — nici un membru al brigăzii sub normă — nici un rebut din vina vreuuuia din membrii brigăzii — economii anuale 5.200.

II. Insuşirea unei meserii auxiliare în aşa fel ca fiecare membru al brigăzii să execute reparaţii curente la maşinile încredinţate pentru deservirea brigăzii.

III. Pînă la 31 decembrie 1960 fiecare om din brigadă să-şi ridice calificarea cu o categorie peste nivelul mediu al sectorului.

IV. Anual, minimum 3 inovaţii.

V. Ridicarea nivelului cunoştinţelor politice, ştiinţifice şi literare astfel ca pînă la 1 dec. 1960 toţi din brigadă să aibă insigna de „Prieten al cărţii".

— Sînteţi toţi tehnicieni? îl întreb pe responsabilul brigăzii Bălan Tudor. Văd rigle de calcul, citiţi desene şi discutaţi pretenţios în termeni matematici.

— Sîntem muncitori. Cunoştinţele tehnice sînt o sarcină a brigăzii după cum aţi citit şi aţi notat. Fără ele nu se poate răspunde nădăjduitor cerinţe ale uzinii. Vreau să adaug că încadrarea în progresul tehnic curent e, pentru noi, o problemă serioasă de morală.

— ?

— Veţi înţelege imediat. Brigada noastră vrea să obţină titlul de brigadă de muncă socialistă, să trăiască socialist, în uzină cît şi în afară de uzină. Ne petrecem timpul liber împreună, ne sfătuim asupra cărţilor, spectacolelor, ne ajutăm la învăţătură, o bună parte dintre cei 22 de oameni ai brigăzii urmează cursurile liceului seral, vor să devină, hotărît, ingineri. Unii s-au şi înscris la politehnică. Am încadrat familiile noastre, soţiile noastre, în prietenia care ne leagă. Dacă observăm la unul dintre noi gust ales în judecarea unui spectacol, în mobilarea casei, în felul de a se îmbrăca, îl acceptăm, căutăm să-l întrecem. Nu admitem necurăţenia, beţia, vulgaritatea, lenea, ignoranţa. Am rezolvat problema locuinţii lui Radu Ştefan, Wagner Valentin, Iordan Gheorghe, Coţofana Grigore. Cînd Wagner Valentin s-a îndrăgostit ne-a prezentat iubita şi ne-a cerut părerea: vroia să se căsătorească. S-a căsătorit, l-am serbat. S-a ivit nu de mult în fabrică un „copil rătăcitor" pe nume Ionescu Florentin, venit să se califice. Pierdea timpul de colo-colo. L-am luat în brigada noastră, l-am învăţat meserie, l-am pus să-şi urmeze mai departe şcoala, e acum în clasa XI-a, vom interveni să fie recomandat pentru politehnică. Toate obiectivele pe care le-aţi citit pe panou tind spre unul singur: maturizarea noastră ca oameni, să fim pregătiţi pentru desăvîrşirea socialismului care se apropie.

— Obiectivele elementare luate le-aţi îndeplinit? La punctul I, de pildă, economie?

— De la 5.200 anual economii am modificat obiectivul la 8.000, apoi la 15.000. Pe anul 1960 am depăşit pînă acum suma totală prevăzută, am realizat 18.000

— Punctul IV — inovaţiile, minimul de 3 inovaţii anual?

Comunistul Otto Iliescu, strungar fruntaş la Uzinele „Mao Tze-dun", depăşeşte norma cu 20—25% lunar.

— Anul trecut brigada noastră a realizat 13 inovaţii — 7 s-au aplicat aducînd uzinei economii de 41.500 lei. Anul acesta n-a trecut încă şi am făcut pînă acum 4 inovaţii, una se aplică, a adus economi de 8.000 lei.

— Obiectivul V...

— Toţi membrii brigăzii au biblioteci personale. Avem un carnet de bord în care consemnăm lectura cărţilor bune, spectacolele bune.

— Brigada a fost la concertul-festival Beethoven?

Bălan Tudor tace, nu răspunde, îşi caută de lucru, suceşte un echer în mînă. Am atins oare un punct sensibil? Mă gîndesc la cazul unui tînăr, despre care auzisem vag...

— Să ştiţi, spune Bălan, reţinîndu-ne, am făcut tot posibilul. Dar n-am izbutit. Am încercat şi înainte de concert şi după aceea. Cred că am greşit, trebuia procedat altfel...

— ?

— Nu vrem să ne dezvinovăţim. Rezolvasem pînă atunci cazuri mai uşoare. Il vedeam mereu dezmăţat, nedisciplinat, cu dispreţ pentru cinstea muncii lui, îşi zvîrlea banii pe băutură, devenise alcoolic. Nu-i spun numele, poate-l ştiţi. Era tînăr, în floarea vîrstei, — înţelegeţi grozăvia asta? — un tînăr alcoolic. In ce-a constat greşala noastră de n-am izbutit să ni-l apropiem? I s-a părut poate că i-arătăm milă şi l-am jignit? L-am adus în cercul nostru. Am vrut să-l vindecăm. L-am internat de două ori în spital pentru desalcoolizare.

Ne asculta apoi un timp, ne urma, apoi se înfuria, ne insulta, ne rîdea în nas. Se ducea să se îmbete. Poate ca să se răzbune... O bună vreme s-a mai potolit. Lucrurile păreau că merg cum trebuie. Incepusem să ne gîndim să-l îndrumăm spre studiu, spre o serioasă pregătire tehnică. S-a anunţat concertul. Opt dintre noi au mers la concert. A fost o zi mare. In ziua următoare unelte din mîini, mîinile, desenele şi maşinile, ni se păreau nişte minuni. (Bălan vorbeşte cu voce egală, sigură. Nu pare sentimental). Dar el a venit şi ne-a spus: M-am convins că nu pot face faţă lîngă voi. Sînteţi oameni pregătiţi. Munciţi bine. Cunoaşteţi multe, citiţi, discutaţi. Trăiţi altfel. Am să plec din uzină. Şi a plecat.

— Poate că s-a îndreptat.

Bălan nu-mi răspunde şi-şi începe lucrul între desene şi matriţe.

— Ştiţi unde e acum? Aţi încercat să-l găsiţi?

Bălan continuă să lucreze, să măsoare, şi-mi răspunde după un timp:

— Il căutăm.

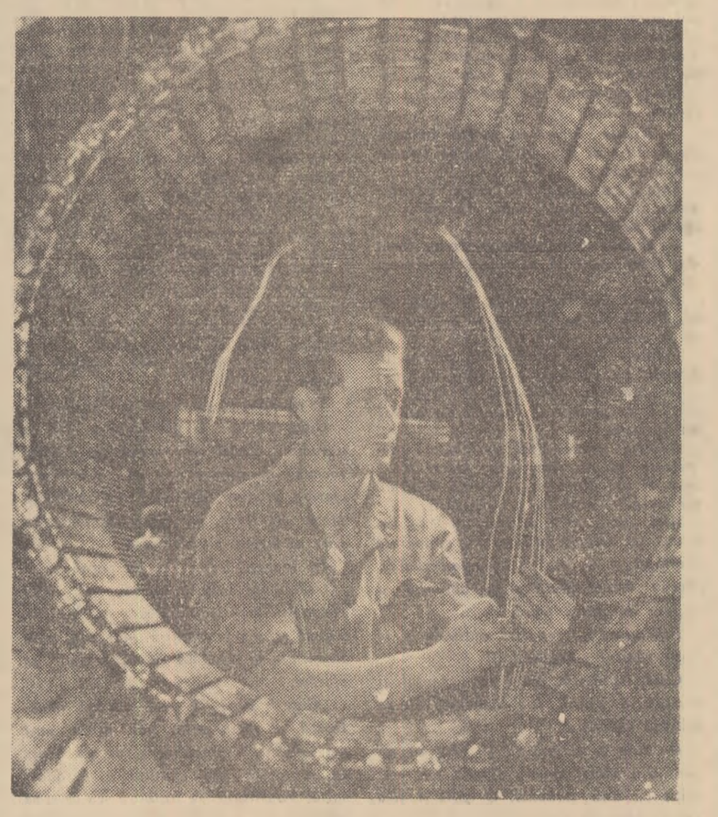

Constantin Năstăsescu, comunist, fruntaş în secţia Bobinaj la Uzinele „Klement Gottwald" decorat cu Medalia Muncii, îşi depăşeşte planul în medie cu 15—20% lunar

HOTĂRÎRILE CONGRESULUI

CONSTRUCȚII LA BUCECEA

Bucecea nu e un nume nou pe harta patriei. Și totuși, pînă nu de mult asupra cerculețului mărunt care îi indică existența, nu se opreau nici degetele școlarilor să-i memoreze limitele geografice, nici ochii istoricilor să evoce cine știe ce eveniment din veac.

Nici sat, nici oraș, ci tîrgușor moldovenesc prin excelență, Bucecea dăinuia acolo pe cursul apei Siretului, de zeci și zeci de ani, tăcut și neînsemnat, apăsat de somnolența atît de caracteristică așezărilor provinciale.

Și totuși privirile cuiva stăruiau asupra acelui mărunt cerculeț de pe malul Siretului, așa cum au stăruit și stăruie asupra Uricanilor și Victoriei, asupra Oneștilor și Romanului și cum vor stărui de aci înainte asupra atîtor alte locuri întru împlinirea poemului creației, intitulat Hotărîrile Congresului al III-lea al P.M.R.".

Și iată că, de un an și ceva, Bucecea a ieșit din anonimat. Undeva, la marginea așezării, s-au ivit, la început, niște corturi. Cîțiva ingineri și tehnicieni au început a face măsurători și sondaje.

N-a trecut mult și la marginea vechiului tîrgușor au țîșnit spre înalt schele, atît de obișnuitele schele ale epocii noastre cuprinsă de febra construcției.

Era în plină iarnă, viforele alergau nebune pe stepa fără sfîrșit. Zăpezile troieneau, dar pe noul șantier de la Bucecea se desfășura o bătălie tulburătoare și splendidă prin îndîrjirea și eroismul constructorilor. O mare fabrică de zahăr se ridica să dea locuitorilor și oamenilor de aici o nouă rațiune de a fi, iar industriei noastre de larg consum încă un izvor de bunuri.

Și odată cu cele dintîi schele, cu cele dintîi blocuri care vestesc noul „oraș al muncitorilor", odată cu cele dintîi utilaje ultra-moderne, au început să se schimbe îndeletnicirile oamenilor. 300 de tineri și tinere au și început a învăța în diferite școli profesionale din țară, pregătindu-se pentru ziua cînd vor lua în primire mașinile noii fabrici; numeroși țărani din împrejurimi, atrași de ritmul șantierului, s-au calificat și se califică în diverse meserii, de la zidar pînă la betonist și forjor.

... În numai un an și ceva, Bucecea a devenit un obiectiv de mare importanță pe harta patriei. Degetele școlarilor se opresc pe cerculețul care îi indică existența, stăruitor: peste puțin timp aici va intra în funcțiune una din cele mai mari fabrici de zahăr din țară; ochii cronicarilor stăruie și ei asupra oamenilor și faptelor: ceea ce se întîmplă aici constituie cel dintîi eveniment al istoriei moderne a acestei așezări și, în același timp, încă o pagină glorioasă a epocii noastre, pagină pe care oamenii de aici o deschid plini de emoție și de mîndrie spre viitor...

★

Mi-aș îngădui, astăzi, să însemn aici unul din episoadele bătăliei duse de comuniștii de pe șantier, cu timpul.

Construcției de la Bucecea i s-a fixat un termen record: 18 luni. Comuniștii de pe șantier au hotărît, în unanimitate, să reducă termenul la 17 luni, realizînd lucrări de calitate la un preț de cost scăzut. Și asta deși pe durata construcției trebuia învinsă o iarnă. Și iernile, aici în nord, sînt lungi și aspre. Dar lucrul acesta n-a înspăimîntat pe nimeni. Muncitorii și-au luat din timp toate măsurile de prevedere. Betoniștii au început a aplica la prepararea, întreținerea și turnarea betoanelor, metodele sovietice „Sirov" și „Mironov", montorii și-au făcut și ei calculele de trebuință, nituitorii, șemuitorii, deasemeni.

Și totuși, cu toate calculele, neprevăzutul nu s-a dezmințit...

Una din lucrările-chele era montarea la timp a tronsonului I, adică a celui dintîi complex metalic de susținere a viitoarei hale de fabricație. O întîrziere în montarea acestui tronson ar fi produs goluri în munca zidarilor, dulgherilor și chiar și a celorlalți montori, ar fi dat peste cap planul de montare a utilajelor de fabricație și — bine înțeles — fiind vorba de secția cea mai importantă, hala de fabricație ar fi dat peste cap angajamentele de reducere a duratei de construcție la 17 luni...

Montorii: Mihai Damache, Constantin Caraiman, Nicolae Țicămucă, Nicolae Smarandache, macaragiul Gheorghe Fotea, și alții, lucrau din plin, cînd într-o seară, a început să se lase o ceață grea, care a învăluit pe nesimțite scheletul halei, macaraua, oamenii. Montorii au trebuit să coboare de pe schelele unde lucrau suspendați la o înălțime de 20 de metri. Mai aveau de montat o fermă de 4.500 kg. Cu ferma aceasta tronsonul I ar fi fost realizat în termen, conform hotărîrii organizației de partid. Dar ceața continua să se îngroașe. Dacă n-ar fi fost vorba de o muncă atît de complicată și la o înălțime mare, n-ar fi fost nimic. Montarea unei ferme de 4.500 kg. în astfel de condiții era deosebit de primejdioasă. Totuși, nu se putea sta cu mîinile în sîn. Mihai Damache, unul dintre veranii atîtor șantiere, se uita la ceas: ora 1 noaptea. Și se făcuse frig: aproape 20 de grade minus!... Și timpul trecea...

Mihai Damache încercă să străpungă ceața cu privirile. Nu se vedea nimic deasupra. Luminile nu puteau risipi ceața... Și dacă ține așa cîteva zile? se întrebă Damache.

Începu să calculeze cît s-ar pierde dacă montarea tronsonului I ar fi întîrziat cu o zi sau chiar cu numai cîteva ceasuri. Mult. Și nu numai timp și bani, ci și altceva. Odată cu nerespectarea hotărîrii de partid s-ar fi pierdut și ceva foarte prețios: îndrăzneala, curajul de a lua greutățile în piept și de a le învinge. În cazul acesta, își zise Mihai Damache, curajul înseamnă timp. Și nu numai timp, ci și experiență. Înseamnă tot!

Se întoarse spre ceilalți și zise:

— Nu putem întîrzia cu nici un preț.

— Eu mă urc! hotărî deodată, după un scurt răstimp de liniște Constantin Caraiman. Tu ce faci Țicămucă?

— Eu? Păi nu știi?... răspunse acesta și se îndreptă spre unul din piloni, aranjîndu-și centura de siguranță.

Caraiman se porni și el spre pilonul opus.

— Sus, tovarășe!

— Sus!

De lîngă foc se desprinseră încă doi: Nicolae Smărăndache și Ștefan Cojocaru.

Începură să se cațere. Nu peste mult, ceața îi înghiți. Ceilalți abia își țineau răsuflarea. Se uitau în sus, dar nu vedeau nimic. Apoi se auzi un glas:

— Gata!

Cei de jos pipăiră în neștire ferma metalică. Era ghiață. ... Macaraua își întinse brațul, scîrțîi de cîteva ori și încet-încet, ferma începu să urce. Și în clipele acelea oamenii se înclestară în luptă surdă cu primejdia.

— La dreapta!...

— La stînga!...

— O simți, Caraimane?...

— E aproape de mine!

— O vezi?

— Nu... Dar o bănuesc...

-- Încet, frații lor!... Fiți atenți!

Ferma luneca prin ceață. Și oamenii de-acolo de sus, o dibuiau, și-o apropiau, o încleștau în șuruburi, inituri, incordați, îndîrjiți.

În fond ei se luptau nu numai cu ferma ci și cu timpul. Trebuiau să cîștige timpul, să nu-l lase să se irosească, să-l țină acolo, lîngă ei, atît cît le va trebui!

Și era frig, frig de te pătrundea la oase, dar lor nu le păsa. Timpul nu le scăpa printre degete și acesta era lucrul cel mai de preț... În curînd, peste un ceas, peste două, tronsonul I avea să fie gata! Și fabrica avea să producă zahăr cu o lună înainte de termen, fără nici un minut de întîrziere!

Iată un fapt. Un singur fapt din zecile, sutele de fapte ale acestor învingători în lupta cu timpul. Ce-a însemnat această luptă se poate vedea dacă spicuim cîteva date din „jurnalul de bord" al șantierului: cantina-restaurant dată în folosință cu șase luni înainte de termen; magazia de borhot, cu 5 luni înainte de termen; 6 blocuri muncitorești, cu 2 luni înainte de termen; magazia de semințe și utilaj agricol, cu 9 luni înainte de termen!

„Înaintea timpului"! aceasta este și lozinca oamenilor de pe șantierul Bucecea. Înaintea timpului sînt și zidarii lui Nicolae Rotaru, și sudorița Viorica Trandafir, și lăcătușul Emil Palel, și tinerii-betoniști Marin Serghie și Ion Dancă!...

★

... Și totuși Bucecea trebuie socotit un nume nou pe harta patriei. Iată: cerculețul mărunt care-i indica existența de pînă mai ieri a dispărut. În locul lui se înscrie un punct bine marcat din care erupe un coș cu buclă de fum. Și coșul acesta se adaugă coșurilor de la Botoșani, de la Roman, de la Săvinești, de la Bîrlad, de la Onești...

... Mă uit pe harta țării: pe malul Siretului, printre nesfîrșitele tarlale de sfeclă de zahăr și griu, se ivește un oraș nou, proaspăt, spre care vin oameni de pretutindeni, un oraș cu toate ferestrele și inimile întoarse spre viitor...

Dragoș VICOL

Timpul secretarului

Pe la sfîrșitul lunii iulie a avut loc o întîmplare care a produs nedumerire printre instalatorii de pe cîteva șantiere. În ziare apăruse o știre: grupul de instalatori de la Onești cheamă la întrecere socialistă, în cinstea zilei de 23 August, pe instalatorii din țară, fixînd obiective precise de maximă exigență.

De necrezut. Putea veni de oriunde o asemenea chemare, numai de la Onești, nu. Și uite că vestea sosi — proaspătă, clară — la Săvinești, la Chiscani, la București, tocmai în acele locuri unde se știe ca nicăieri ce înseamnă a fi instalator și cîte parale face o meserie ca asta.

La început politicoși, grijulii, cei chemați la întrecere au crezut de cuviință că-i bine să „pipăie situația", să știe ce se întîmplă la Onești. Un telefon de la Chiscani; pe nepusă masă — un grup de instalatori de la Săvinești veniți „în excursie" la apa Trotușului; un inginer de specialitate de la București nimerit „în trecere" pe șantier. Voiau să-și răspundă întrebării lor nemărturisite, văzînd cu ochii și auzind cu urechile. Cînd deschideau gura, o luau pe departe.

— Ce mai faceți, cum o duceți? Bună vreme la voi, iar valea asta...

— A Trotușului, îi ajutau oamenii.

— Da, Valea Trotușului e — cum să zic — fără pereche, zău așa.

Înfruntarea veni.

— Mă, eu știu ce vă doare. Indicii de plan, resursele noastre, cu alte cuvinte — dacă ne ține sau nu cureaua într-o asemenea întrecere. Ne ține, iubiților, ne ține. Vreți să știți și de ce? Vă putem arăta. Răbdare și tutun.

Omul care rosti cuvintele acestea e înalt, brunet, are ochi căprui. Constructorii îi spun „Nea Miron". Nu-i nici tînăr, nici bătrîn — vîrsta, 35 de ani — cum îi stă bine unui secretar de partid pe un șantier ca Oneștii.

Chiar în ziua aceea Drăghici Miron, secretarul organizației de bază P.M.R. de la grupul 4 de instalații avu un schimb de păreri cu conducerea șantierului și, ceea ce pînă atunci fusese doar un gînd, o idee, deveni hotărîre. Instalatorii din Onești, inițiatorii întrecerii invită la un schimb de experiență pe reprezentanții celorlalte grupuri de instalatori din țară.

Invitația găsi ecou. Sosiră curînd aproape 100 de delegați fruntași în producție, maiștri, tehnicieni, ingineri — toți reprezentanți de frunte ai breslei instalatorilor.

Omul cu ochii căprui îi primi ca pe oaspeți, urîndu-le bun sosit pe șantierele de pe Valea Trotușului. Fără multe discursuri, se răspîndiră prin pădurile metalice ale enormelor agregate industriale, pe care se sprijina parcă cerul înalt al Moldovei. Făuritorii acestor ciudate păduri dădură explicații, sporindu-și forța cuvintelor cu jocul sever al limbilor violete ale aparatelor de sudură, cu ritmica bătaie a ciocanelor. Schimbul de experiență începu.

★

Secretarul de partid nu are timp pentru reporteri, tocmai pentru că are timp pentru fiecare și orice.

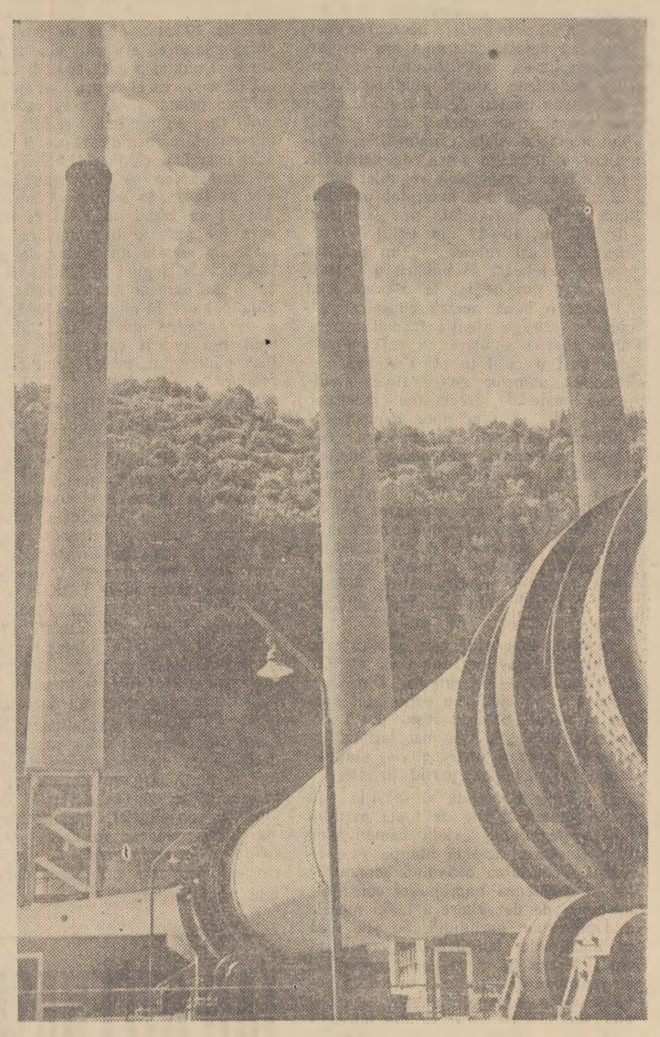

Fabrica de ciment de la Bicaz. Vedere parțială

Mă ținui așa dar umbră de „nea Miron" să aflu ceea ce doream din convorbirile lui cu oamenii șantierului, din relațiile de colaborare ce se stabilesc atunci cînd sînt de îndeplinit o sută și o mie de sarcini.

Tot ce-am aflat vine să dea un sens, un răspuns întîmplării ce stîrnise atîta nedumerire. Lucrurile s-au desfășurat așa.

...Prin octombrie anul trecut, organizația de bază P.M.R. a grupului 4 de instalații Onești și-a ales noul birou.

Despre „nea Miron", omul înalt, brunet, cu ochi căprui, mulți nu știau decît ce aflaseră în organizație. Era fiu de hamal de la atelierele „Griviță". Copil fiind, a ucenicit ca vai de lume pe la patroni fel de fel, umblînd iarna în saboți de lemn și ciorapi de lînă. Curînd după eliberare îl găsim activînd în Uniunea Tineretului Comunist, la sectorul 2 — Negru. Apoi, ani îndelungați, este șef al atelierului de cazangerie de la uzinele „23 August". De aici, pe șantier la Onești.

Biografie simplă, nespectaculoasă, sumară, în care deslușim drumul unui om către înțelegerea sensurilor majore ale timpului nostru.

„Cu ce trebuie să încep?" Prima întrebare ce nu i-a dat pace în primele zile noului secretar. A studiat rînd pe rînd sectoarele de lucru. Producția era prost organizată. Deoarece instalatorii grupului lucrau efectiv pe două șantiere complet deosebite — combinatul de cauciuc și combinatul de sodă — era o utopie să poți avea un control riguros asupra producției și, ca atare, ea nu putea fi dirijată. De cîte ori nu se îndeplinea planul de producție, ori se depășeau consumurile specifice, cei de la sodă îi învinuiau pe cei de la cauciuc și viceversa. Dădeau vina unul pe altul. Noul secretar formulă propunerea: grupul instalatorilor să se constituie în două șantiere separate pe principiul binecunoscut al gospodăririi chibzuite (plan, inventar, consumuri specifice, magazii de sine stătătoare). Aproximativ 70 de șefi au fost trimiși să ajute nemijlocit brigăzile de lucru, ca organizatori ai producției. Propunerea deveni hotărîre și ca atare, fu pusă în aplicare sub directa îndrumare a biroului de partid. Paralel, se constituiră grupe de partid ale celor două șantiere, organizatorii lor primind instrucțiuni precise cu privire la sprijinirea producției. „Nea Miron" se schimba cu lucrul, acolo unde era mai greu.

Se instaură astfel un nou stil de muncă. Totuși, ritmul producției era încă lent; brigăzile munceau în virtutea unei inerții statornicite demult. Era nevoie de o inițiativă de prestigiu, care să stîrnească emulație în masa constructorilor, s-o dinamizeze. Ea porni de la comunistul Vasile Ungureanu. Sprijinit îndeaproape de organizația de partid, el a constituit o brigadă complexă ce cuprindea echipe specializate de sudori, montori, lăcătuși și mecanici, lansînd totodată chemarea: „Să aplicăm cel puțin două metode avansate la locul de muncă".

Un prim bilanț: În cinstea celui de-al treilea Congres al Partidului, brigăzii lui Ungureanu i se decernă flamura de brigadă fruntașă pe grupul de instalații Onești. Își depășise sarcinile de plan cu peste 30 la sută și realizase o economie de 12.000 lei.

Vestea avu ecou.

Sosiră noi cereri de a constitui brigăzi complexe spre a se alătura mișcării lui Ungureanu. Rezultatul? La ora cînd citiți aceste rînduri, peste 40 de brigăzi de pe Valea Trotușului aplică inițiativa comunistului Vasile Ungureanu, antrenînd aproximativ 600—700 de constructori, majoritatea dintre ei fiind membri și candidați de partid. Exemplul comuniștilor se impune cu putere.

★

Oaspeții instalatorilor de la Onești, veniți în schimb de experiență au aflat pas cu pas întîmplările acestea, avînd deci prilejul să-și spulbere încetul cu încetul muta nedumerire ce pusese stăpînire pe ei. Ba tot în timpul acesta li se oferi prilejul să fie martorii unui eveniment cu semnificație deosebită. Instalatorilor de la Onești li se decernă drapelul de grup fruntaș pe țară. Ziua de sîmbătă, 23 iulie a.c. a devenit o dată memorabilă în viața șantierelor de pe Trotuș. La decernarea înaltei distincții, fruntașii au răspuns printr-o chemare la întrecere în cinstea zilei de 23 August adresată instalatorilor de pe cîteva mari șantiere ale țării.

Cu o săptămînă mai tîrziu, timpul dramuit al lui „nea Miron", al secretarului de partid, trebui să cedeze pentru inaugurarea unei noi activități: organizarea timpului liber. Undeva departe, în munți, adunați în preajma corturilor, sute de constructori participau la o mare serbare cîmpenească. Pentru întîia oară instalatorii de la Onești aveau prilejul să sărbătorească „Ziua fruntașilor".

POP Simion

16 ani de viață nouă

Sirena Griviței acoperă cu greu zgomotele surde ce răzbat din toate secțiile atelierelor. E ora 15,15. Schimbul I a terminat. În secția cazangerie a atelierelor C.F.R. Grivița Roșie, se aud, distincte, voci de oameni. Cei mai mulți se îndreaptă spre vestiare. Vorbesc ei, sînt veseli.

Maistrul cazangiu Codescu Alexandru Erou al Muncii Socialiste, e însă preocupat. Urmează să stea de vorbă cu cîțiva din muncitorii secției despre cei 16 ani de viață nouă.

Iată-i pe toți strînși la un loc, sînt vreo 25 de tovarăși, vîrstnici și tineri.

— Iacătă, eu lucrez aici, în Grivița, din 1930 — începe să povestească tovarășul Codescu Alexandru. Cînd am intrat prima dată în cazangerie, eram un flăcăiandru. Abia-mi mijise mustața. Vorba cîntecului: „Am intrat în tinerețe și-am ajuns la bătrînețe"...

Cînd m-am angajat la Grivița, la cazangerie, tot ce vedeți astăzi că se face mecanizat, le făceam noi cu brațele. Împingeam cîte 9—10 inși cazanele de locomotivă pe cărucioare de la un loc la altul. Niturile le băteam manual cu ciocanele pînă ni se tăia răsuflarea. Nici pomeneală de ciocane pneumatice.

S-au schimbat multe... Și odată cu ele, ne-am schimbat și noi, oamenii... Dar pentru aceasta au trebuit lupte aspre...

Cine poate să uite acele zile cînd, alături de muncitorii de la Malaxa, Lemaître și din alte întreprinderi, un grup de muncitori, dintre care am făcut și eu parte, am primit sarcina din partea partidului să dezarmăm pe hitleriștii care se cuibăriseră la numai cîțiva kilometri de Capitală, în pădure la Băneasa, Otopeni, și Străulești!

— Știți cum arăta cazangeria noastră după război? a continuat maistrul Alexandru Codescu: ploua și ningea peste noi, la fel ca și în celelalte secții. Astăzi, atelierele noastre sînt mai mari, mai frumoase. Cazangeria a fost prelungită, a fost construită hala mare de turnătorie, s-a construit noul atelier de sculărie, atelierul de piese de schimb și altele...

Înainte de 23 August 1944, în atelierele noastre cu greu puteau fi reparate vreo 20 de locomotive și 26 de vagoane pe lună. Astăzi reparăm de cîteva ori mai mult. În atelierele noastre sînt mașini-unelte puternice, sovietice, cît și altele construite în țara noastră, ciocane pneumatice de cîte 3—4 tone, ș.a. Numai în ultimii ani au fost instalate 162 mașini cu randament sporit. Știm cu toții, înainte de 23 August 1944 munceam cîte 12—14 ore pe zi. Astăzi însă lucrăm 8 ore. Cu toate acestea, se produce mai mult, mai bine. Dar cîte nu s-au făcut pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale muncitorilor noștri. La tot pasul, în raionul nostru, vedem cum se înalță noi locuințe, întreprinderi industriale, școli, la care, în trecut nici nu îndrăzneam să ne gîndim.

★

Mai zilele trecute, mă uitam la un tînăr cum lucra. Aș fi vrut să mă regăsesc pe mine, pe cel de-acum 25—30 de ani în el, și nu puteam. Nu găseam nici o asemănare. Nituia cu ciocanul pneumatic la un cazan de locomotivă. Era vesel.

Era din brigada lui Zamfir Constantin. Sînt cu toții vreo 20 de tineri între 18 și 28 de ani. Conducerea tehnică a brigăzii a fost încredințată cazangiului Iarca Ion. În 1945, el a fost primul care a chemat la întrecere patriotică toți cazangiii din țară pentru refacerea, în cel mai scurt timp, a parcului de locomotive distruse de război. Inițiativa lui Iarca a avut un răsunet larg, care a cuprins toate unitățile ceferiste din țară.

Bun cazangiu e Iarca. Mulți au învățat multe de la el și mulți o să mai învețe. Cu toate că are aproape 50 de ani, cînd îl vezi printre tinerii lui din brigadă, nu-l prea deosebești. Și ce-mi place la ei e veselia. Bat niturile cu ciocanul pneumatic și cîntă. Cîntă fiecare pentru el, că doar în zgomotul acela nu se pot auzi unul pe altul.

Brigăzii i-au pus numele „Vasile Roaită".

Ea a fost și este la înălțimea numelui pe care-l poartă. În fiecare lună dă cîte un cazan peste plan. De 5 ani deține drapelul de brigadă fruntașă pe Capitală, în ramura industriei grele.

În cazangerie aproape toți tinerii

ALEXANDRU CODESCU
Maistru cazangiu la Complexul C.F.R. „Grivița Roșie"
Erou al Muncii Socialiste

învață. După apariția Hotărîrii partidului și guvernului în legătură cu îmbunătățirea învățămîntului seral și fără frecvență, au fost create tot mai multe posibilități pentru tinerii muncitori de a ajunge meseriași cu o calificare înaltă, ingineri, medici, profesori.

Din ateliere, 260 tineri au urmat anul trecut cursurile medii serale și fără frecvență, dintre care 28 sînt de la cazangerie.

Unii dintre ei, cum sînt: Zamfir Constantin, Pătru Marin și Tănăsescu Vasile vor neapărat ca după terminarea studiilor corespunzătoare să se înscrie la învățămîntul superior. Vor reuși.

Vezi, aceasta spune multe. O auzi de la cineva și dacă nu te gîndești bine, treci mai departe fără să bagi de seamă că setea de cultură, sprijinită și încurajată de partid și guvern, constituie unul dintre importantele aspecte ale revoluției ce se desfășoară în patria noastră.

Uzinele trimit pe cei mai merituoși tineri la învățătură, le cumpără cărți, caiete, le acordă burse.

Uzina, care în nuvela lui Alexandru Sahia nu-i da lui Bozan cel accidentat nici măcar două proteze, uzina trimite astăzi pe muncitorii ei la școli, la școli înalte, la care înainte nici nu puteam să ne gîndim noi cei de anii mei.

Oamenii epocii construirii socialismului sînt oameni noi, ei seamănă tot mai mult cu omul de mîine, cu omul muncii cu o cultură superioară.

Din cazangerie, 38 de tineri sînt purtători ai insignei „Prieten al cărții". Seara, la club, de multe ori se citesc recenzii, se discută despre Sadoveanu și Beniuc, Shakespeare și Gorki, Stancu, Bogza, Marin Preda etc.

Cu 16 ani în urmă unde își puteau petrece timpul liber tinerii de vîrsta lor?

Cei care nu înfundau cîrciumile și cafenelele, ședeau la colțul străzilor sau băteau mingea pe maidanele Cuțaridei. Cine să le îndrume pașii spre frumos? Guvernele din trecut nu aveau nevoie de muncitori ridicați din punct de vedere cultural. Cu cît erau mai luminați, cu atît erau mai „periculoși" pentru burghezie.

Cresc altfel oamenii acum.

★

Acum partidul ne cheamă să dezvoltăm succesele noastre. Directivele celui de-al III-lea Congres al partidului ne înfățișează un viitor minunat pentru noi și pentru copiii noștri.

Pe ce ne bazăm noi cînd spunem acest lucru? Nu pe vorbe, ci pe fapte.

Iată, de pildă, echipa de cazangii de la demontare, condusă de comunistul Nichita Constantin, luna trecută a realizat demontarea a 43 cazane de locomotivă, dintre care 10 cu reparații capitale. Aceasta înseamnă un record.

Cazangii Mirică Gheorghe și Tudor Dumitru, au construit un dispozitiv pentru strîngerea tablelor la mașina de rindelat. Echipa de nituitori condusă de Zamfirescu Ionel, în fiecare lună execută peste plan, nituirea unei cutii de foc a cazanelor de locomotivă.

Fiecare muncitor, maistru sau inginer, își dă tot mai bine seama că pentru a înfăptui marile obiective ale planului economic de 6 ani este necesar de a introduce progresul tehnic în producție. Noi am început ca la unele tipuri de cazane de locomotivă să introducem sudura automată în locul nituirii. Este un lucru foarte bun. Se realizează economii de metal, munca noastră se ușurează și obținem și o productivitate mai mare. Da, noi căutăm să muncim mai bine, pentru că știm că muncim pentru noi.

Ți se umple inima de bucurie cînd vezi pe Calea Griviței, cum în locul umilelor căsuțe ale ceferiștilor, moștenire tristă a trecutului, se înalță noi blocuri muncitorești.

Mai zilele trecute, am citit în gazeta de uzină „Grivița Roșie" că tinerii din atelierele noastre, în cele 6 luni ale acestui an, au adunat 752 tone fier vechi, au realizat economii în producție în valoare de 719.000 lei și au efectuat 117.000 ore muncă patriotică la diferite șantiere.

Cîtă energie, cîtă putere de muncă știe partidul să descătușeze!

Și, drept să vă spun, îmi pare rău că nu mai sînt tînăr.

Dar sîntem mîndri că lăsăm în locul nostru oameni de nădejde...

Ilie POPA

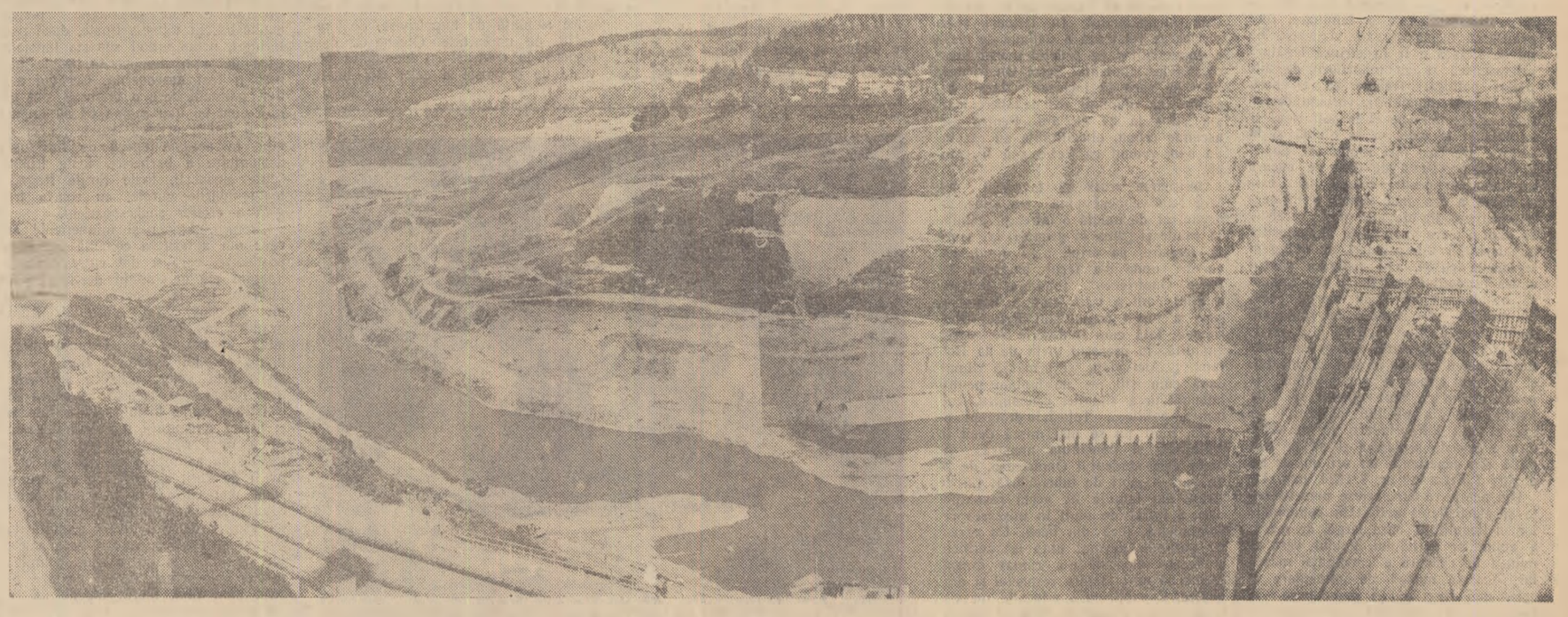

Vedere panoramică asupra regiunii în care se va forma lacul de acumulare al Hidrocentralei de la Bicaz

Un preţios izvor de documentare pentru literatură

In creaţia literară din ultimii ani, un loc însemnat îl ocupă scrierile consacrate luptei clasei muncitoare pentru cucerirea puterii politice.

In reflectarea acestei tematici, literatura actuală a parcurs un drum ascendent. De la figura încă firav închegată a primilor eroi literari întruchipînd comuniştii, şi pînă la realizarea unor personaje ca Viţu din „Bariera" sau Dumitrana din „Şoseaua Nordului", există o acumulare a experienţei, o vădită creştere calitativă.

Ultimele cărţi, consacrate luptei comuniştilor în ilegalitate, îmbrăţişează o perioadă grea şi frămîntată din istoria Romîniei, anii în care cei mai buni fii ai poporului, înfruntînd teroarea fascistă, şi-au riscat viaţa clipă de clipă în lupta pentru libertate şi progres.

Crearea unei imagini veridice, care să redea întreaga semnificaţie a luptei comuniştilor în ilegalitate, cere o cunoaştere documentată, aprofundată a evenimentelor politice, a condiţiilor istorice concrete, în care s-a desfăşurat această luptă. Complexitatea temei, experienţa încă insuficientă în această direcţie, constituie greutăţi nu uşor de învins.

Cărţile scriitorilor care au abordat această temă includ o muncă de pionerat, întîmpinată cu mult interes. Pe lîngă meritele acestor cărţi, critica literară releva faptul că unele laturi nereuşite se datoresc în primul rînd cunoaşterii insuficiente a condiţiilor muncii de partid în ilegalitate, a structurii spirituale a militanţilor partidului. Desigur, aprofundarea cunoaşterii faptelor de viaţă nu constituie un simplu proces de documentaţie, ci implică deopotrivă înţelegerea sensului luptei comuniştilor, asimilarea ideologiei marxist-leniniste. Documentarea, în acest sens, înseamnă totodată studierea şi înţelegerea istoriei partidului. Practica literară arată că intuiţia artistică, talentul, nu pot suplini carenţele în cunoaşterea temeinică a faptelor şi împrejurărilor istorice în care s-a desfăşurat lupta comuniştilor în ilegalitate.

Una din sursele bogate de documentare pentru literatura inspirată din lupta ilegală a comuniştilor, o constituie presa ilegală a partidului comunist din Romînia.

Pe file minuscule, cît jumătatea unui caiet de şcolar, sau pe foi trase la şapirograf, împodobite cu desene stîngace, stă scrisă o bună parte din cronica vie a luptei comuniştilor în perioada dominaţiei burghezo-moşiereşti. Multe din exemplarele care s-au păstrat din ziarele ilegale poartă pe prima pagină ştampila jandarmeriei sau a Siguranţei şi o frază tip, aşternută de un scris chinuit: „acest ziar îmi aparţine mie, Ion Marin şi a fost găsit la mine". Mulţi dintre acei care şi-au semnat numele pe colţul ziarului, au murit în chinuri, fără să-şi trădeze tovarăşii. Ziarele păstrate de ei, cu preţul vieţii, au rămas mărturie generaţiilor de azi. Lupta eroică şi modestă, grea şi plină de romantism, inteligentă şi aspră pe care au purtat-o comuniştii în ilegalitate, se cere studiată în toată varietatea şi complexitatea ei pentru a putea fi întruchipată în opere de mare strălucire artistică.

Presa ilegală constituie de aceea un izvor deosebit de valoros pentru cunoaşterea mai apropiată, mai directă, a luptei comuniştilor în anii dictaturii fasciste; către această tematică din care izvorăsc pentru literatură probleme etice de o largă rezonanţă filozofică, umanistă, s-au apropiat cu pasiune scriitori dintre cei mai valoroşi. Pe lîngă meritele creaţiei lor, ceea ce a rămas încă nerealizat constituie greutăţi inerente începutului.

Una din problemele esenţiale, în jurul căreia s-au purtat discuţii exigente, este felul în care apare în aceste romane legătura comuniştilor cu masele. Datorită cunoaşterii încă fragmentare a condiţiilor de desfăşurare a activităţii ilegale de partid, comuniştii sînt uneori înfăţişaţi în afara contactului viu cu oamenii, izolaţi de frămîntările maselor largi. In „Şoseaua Nordului", unul din eroii principali, Mareş, îşi petrece o bună parte de vreme izolat, cu o misiune incertă, pe care nici el nu o înţelege prea bine, iar în timpul cînd partidul organiza insurecţia armată, el sta în permanenţă ascuns în cămăruţa unui fost student. Acţiunile lui Dumitrana în rîndul maselor sînt presupuse, dar nu sînt prinse în raza de acţiune a romanului. De aceea, figurile acestor comunişti par simplificate, lipsite de bogăţia interioară proprie oamenilor cu orizont larg, situaţi pe poziţiile cele mai înaintate.

Despre legătura organică a comuniştilor în ilegalitate cu frămîntările maselor largi, găsim în presa ilegală de partid pagini de mare însemnătate. In „Scînteia" ilegală exista o rubrică permanentă intitulată „Din practică", în cadrul căreia se publicau articole intitulate „Despre popularitate". Iată cum descria „Scînteia", acum un sfert de veac, profilul activistului ilegalist: „Tovarăşii activi trebuie să fie cei mai buni prieteni ai muncitorilor nu numai politiceşte, ci şi în viaţa de toate zilele. Să le cunoaştem bucuriile şi necazurile personale şi familiare. Să-i primească acasă şi să-i viziteze... Să nu se sfiască a fi în strînsă legătură prietenească şi cu muncitorii de alte păreri politice. Trebuie să te poţi aşa, ca toţi muncitorii, vorbind despre tine, să spună: «pe el te poţi bizui şi la cald şi la rece, şi la glumă şi la serios». De cele mai multe ori, popularitatea personală de care se bucură un muncitor printre colegii săi este şi chezăşia cea mai sigură a influenţei politice. Pe de altă parte, trebuie să dăm o mare importanţă muncitorilor populari din întreprinderi, să strîngem legăturile cu ei, să-i cîştigăm pentru cauza întregului proletariat. Nu trebuie să ne descurajăm dacă merge greu. Nu trebuie să-i tratăm la repezeală drept «oportunişti» dacă se lasă greu. Răbdare, încăpăţînare, stringerea legăturilor personale şi încetul cu încetul, şi cei mai greoi se vor apropia şi politicşte, dacă sînt cinstiţi şi de treabă. Rugăm pe toţi cititorii, în special din întreprinderi, să ne scrie despre această problemă şi să ne dea pildă din experienţa lor ori din ce au auzit". („Scînteia" nr. 7/1934, pag. 4).

Din aceste rînduri, reiese perseverenţa şi elasticitatea activităţii comuniştilor în ilegalitate, baza largă, de masă, a acţiunilor partidului, fondul vast al muncii de ridicare a conştiinţei maselor. Această muncă de influenţare a celor mai largi păturimuncitoare a constituit o trăsătură caracteristică dominantă a activităţii partidului în timpul ilegalităţii. Este firesc ca lucrările consacrate luptei partidului în ilegalitate, să reflecte acest fond social-politic larg pe care s-a desfăşurat vasta frescă a luptei partidului pentru eliberarea naţională şi socială. Incadrat în acest context social, mediul intelectualilor comunişti, în cadrul căruia se petrece cea mai mare parte din acţiunea romanului „Pe muche de cuţit", ar apărea în lumina istorică reală, angrenat în mijlocul activităţii colective, organizate, a partidului, sub influenţa clasei muncitoare, angrenat într-o activitate practică caracterizată prin finalitate şi nu în efervescenţa artificială a unor discuţii sterile.

Un aspect al muncii de partid în ilegalitate, asupra căruia unele cărţi oferă o imagine nu întotdeauna corespunzătoare realităţii istorice, îl constituie caracterul conspirativ al muncii comuniştilor în acei ani de teroare fascistă. Faptul că eroii reprezentînd comunişti ilegalişti nu ţin adeseori seama de cele mai elementare reguli ale muncii conspirative poate fi considerat în aparenţă, drept un simplu amănunt exterior. Dar de reuşita închegării unei imagini veridice asupra condiţiilor concrete ale muncii de partid în ilegalitate, depinde în măsură hotărîtoare veridicitatea istorică a întregii acţiuni, veridicitatea evoluţiei întregului conflict, a personajelor angrenate în acţiune.

Răsfoind presa comunistă din ilegalitate

Lipsa de precauţie care caracterizează multe din acţiunile eroilor comunişti din cărţile apărute în ultimul timp, întîlnirile comuniştilor şi discuţiile politice în berărie, acordarea unei încrederi nejustificate unui om nesigur, desconspirarea instructorului, — asemenea fenomene, atunci cînd se iveau, constituiau abateri de la regulile muncii conspirative, abateri care puteau în primejdie viaţa comuniştilor, periclitau o întreagă reţea de activitate. Impotriva nerespectării regulilor muncii conspirative s-a îndreptat întotdeauna critica partidului. In „Scînteia" ilegală (nr. 16—17 din 1935), în cadrul aceleiaşi rubrici „Din practică pentru practică", se publică o „corespondenţă din regiunala x", articolul „Pentru o bună muncă conspirativă", unde se atrage atenţia tocmai asupra unor abateri similare cu cele amintite mai sus; discuţii în plină stradă, nefolosirea numelor conspirative, divulgarea numelui secretarului judeţenei de U.T.C. în faţa unor oameni insuficient verificaţi în mişcare. Articolul condamnă asemenea abateri şi arată pericolul pe care-l prezintă pentru activitatea partidului. Pot fi socotite oare asemenea probleme drept simple amănunte exterioare, este oare indiferent dacă literatura consacrată acestei perioade prezintă drept fireşti şi reprezentative situaţii care au constituit de fapt abateri aspru sancţionate de partid?

Articole cum sînt cele publicate în ziarul „Alarma" organul C.C. al P.C. din Romînia — la rubrica „Din viaţa internă a celulei", sau editorialul apărut în ziarul „Steagul roşu" din 1 octombrie 1936 „Să fim mai tari ca teroarea", aduc o imagine vie, multilaterală, a vieţii de partid ilegale.

O atenţie deosebită se acordă în unele romane legate de lupta partidului în ilegalitate vieţii comuniştilor în închisoare. Această atenţie este firească, reflectarea atitudinii comuniştilor în asemenea împrejurări constituie un prilej de dezvăluire a tăriei morale a luptătorilor partidului. Se ştie că în închisorile burghezo-moşiereşti, în ciuda terorii şi a izolării, comuniştii au reuşit să desfăşoare o activitate politică şi ideologică organizată, să menţină legătura cu tovarăşii din întreaga ţară. In închisori s-au călit cadre de bază ale partidului, s-a plănuit insurecţia armată, eliberarea Romîniei de sub jugul fascist. Aceste aspecte esenţiale din viaţa deţinuţilor politici comunişti sînt însă acoperite în unele romane de preocuparea exclusivă, unilaterală pentru redarea amănunţită a caznelor şi schingiuirilor la care au fost supuşi comuniştii de zbirii siguranţei burghezo-moşiereşti. Din păcate, aşa cum s-a mai arătat, această preocupare rămîne la aspecte exterioare, naturaliste şi nu reuşeşte să pună în lumină faptul că rezistenţa fizică a comuniştilor constituie un rezultat al tăriei lor morale al concepţiei lor de viaţă, al educaţiei partinice.

Viaţa comuniştilor în închisoare, aşa cum e înfăţişată în „Rădăcinile sînt amare", şi în bună parte în „Şoseaua Nordului", apare de aceea mult simplificată. Paginile presei de partid ilegale pot constitui şi în această direcţie un sprijin în creaţia scriitorilor, ajutîndu-i să-şi formeze o imagine veridică asupra activităţii comuniştilor în închisori. „Scînteia", „Lupta de clasă", publicau adesea extrase din scrisori primite din partea deţinuţilor comunişti. In „Scînteia" din 8 iulie 1938, un asemenea „extras dintr-o scrisoare particulară de la Doftana" constituie parcă un fragment de roman de un dramatism impresionant. In termeni sobri scrisoarea relatează o acţiune de masă a comuniştilor cu prilejul morţii tovarăşului lor, studentul Petre Onofrienco; lăsat să zacă în închisoare fără îngrijire, cu plămînii roşi de tuberculoză, s-a stins la 24 de ani. Pentru a-şi ascunde crima, oficialităţile au răspîndit apoi zvonul că Petre s-ar fi sinucis.

Scrisoarea arată că tovarăşii lui, care l-au vegheat pînă s-a stins, au organizat de îndată o întreagă acţiune în celule şi „ziua în grupuri, iar seara la ferestre, pe aripi, s-au ţinut discursuri unde s-a făcut biografia lui Petre Onofrienco". Intreaga Doftană a aflat cum a trăit, cum a luptat şi cum a murit comunistul Petre Onofrienco. Iată cum îl descrie scrisoarea amintită, în procesul vieţii de la Doftana. „...Aici viaţa îşi urmează ritmul după cum ştii — ne luptăm pentru îmbunătăţirea situaţiei economice, culturale, politice... Totuşi, în procesul acesta, unul nu se mai mişcă decît în amintirea şi conştiinţa noastră. Acesta este studentul Onofrienco, de 24 de ani — mort de tuberculoză; fiu de ţăran, din familie de vechi revoluţionari, a intrat de mult în mişcarea revoluţionară, încă din liceu. Un caracter puternic, devotat pînă la sacrificiu şi foarte modest, n-a rămas nimănui căruia să nu-i inspire respectul şi dragostea. Capabil, cu o educaţie marxistă şi mari perspective, lasă în inimile noastre un gol. Am stat la căpătîiul lui pînă s-a stins, aşa era de senin, aşa de mulţumit de sine încît îţi făcea impresia că ochii îi vorbesc: «Vezi, eu mă sting, dar cu conştiinţa împăcată că mi-am făcut datoria pînă la capătul puterii mele». «Să nu mă plîngeţi Nu-i timp de asta. Aveţi ceva mai bun de făcut... Continuaţi ce n-am isprăvit eu... Aţii s-aduceţi în locul meu, tot mai mulţi, c-aveţi de unde. Dacă aţi şti cît am plîns cu toate că mi-e inima împietrită faţă de cîte am văzut. E o slăbiciune? Ei bine, nu m-am putut opri»". Cîtă omenie şi măreţie sufletească se desprind din aceste rînduri! „I-am organizat o înmormîntare demnă de un luptător de talia lui — arată în continuare scrisoarea. La căpătîiul catafalcului făceau garda într-o poziţie încremenită cîte doi prieteni încercaţi care se schimbau din zece în zece minute. Grupuri după grupuri defilau în faţa catafalcului, dînd ultimul salut — era o clipă extrem de solemnă. Pînă la poartă a fost purtat pe umeri de cei mai de seamă luptători ai Doftanei şi ai popoarelor asuprite din Romînia. Un careu de peste 300 de capete îi aduceau ultimul omagiu şi jurămîntul că nimic nu-i va împiedica să-i împlinească ultima dorinţă".

Cu o deosebită plasticitate scrisoarea conturează figura unei fete simple de la ţară, în care trăieşte parcă grija şi iubirea cu care poporul şi-a înconjurat pe cei mai buni fii ai săi în anii negri ai terorii fasciste. „La poartă i s-a permis sorei lui să-l vadă... Am cunoscut-o mai de mult pe sora lui, o fată de 19 ani, plină de energie, ai putea spune ca argintul viu. E destul s-o vezi numai o dată şi să-ţi dai seama de valoarea ei. N-are mai mult decît 4 clase primare, dar n-aş egala-o cu mulţi care se pretind. S-a întors de la înmormîntare, nemîncată de 8 zile, cu ochii uscaţi, dar plini de hotărîre. «Ştiţi — spunea ea — acum nu mai am aici pe Petea, în schimb vă am pe voi. Am să vă trimit vouă tot ce i-aş trimite lui Petea». In primăvara asta ea luase în arendă un hectar de pămînt să-l lucreze singură în folosul lui Petea (căci sînt oameni foarte săraci). Punea atîta căldură în angajamentul ei — de a ne ajuta pe noi în locul lui Petea. încît n-o puteai caracteriza decît — fiica pămîntului, acelui pămînt bun şi roditor...".

In paginile presei ilegale a Partidului Comunist din Romînia, găsim adeseori asemenea portrete emoţionante de luptători neînfricaţi, care şi-au închinat întreaga viaţă partidului ce întruchipează „onoarea şi conştiinţa epocii noastre". In coloanele minuscule ale unui necrolog întocmit în grabă, se anunţa moartea tovarăşului cunoscut doar sub numele conspirativ. „Moartea tovarăşului DOKK" („Scînteia" 30 iunie 1935) sau „Moartea tovarăşului Filip" („Scînteia" 10 mai 1935) sintetizează o întreagă viaţă de luptă modestă şi eroică: „Partidul Comunist din Romînia şi întreaga clasă muncitoare a pierdut un luptător devotat, un activist revoluţionar de valoare din categoria celor care, neştiuţi decît de un număr restrîns de muncitori revoluţionari, cu eroism ce străluceşte zi cu zi, în acţiunile ilegalităţii şi conspiraţiei permanente cele mai mari, clădesc mişcarea de dezrobire a poporului muncitor de la oraşe şi sate, de sub jugul capitaliştilor şi boierilor.

Cei ce-şi dau seama de cîtă muncă migăloasă, de cît devotament fără margini pentru cauza poporului muncitor, de cîtă atenţie încordată permanent zi şi noapte, de cîtă tărie de caracter şi de convingere revoluţionară trebuie să dea dovadă clipă de clipă un şef tehnic mai ales al Comitetului Central al partidului nostru, vor înţelege valoarea celui care s-a arătat vrednic de unul din posturile de cea mai mare încredere şi responsabilitate din mişcarea revoluţionară.

Tovarăşul Filip, şeful tehnicei centrale a Partidului Comunist din Romînia, a murit. Condiţiunile de aspră ilegalitate în care a trebuit să-şi ducă munca entuziastă pentru cauza poporului muncitor ne silesc de a ascunde împrejurările în care şi-a dat sfîrşitul şi ne împiedică de a arăta întregii clase muncitoare numele real al celui ce s-a jertfit ei. Erou, ce a trebuit să stea ascuns în faţa maselor largi cît timp a trăit, rămîne încă erou anonim şi după moarte.

Spuneam că rămîne încă erou anonim pentru că este aproape ziua în care proletariatul, mobilizînd în jurul său toate păturile exploatate şi asuprite şi conducîndu-le în luptă, va răsturna domnia capitaliştilor şi boierilor şi va stabili domnia poporului muncitor de la oraşe şi sate. In ziua aceea memoria celor ce şi-au sacrificat zi cu zi viaţa în pivniţele ilegalităţii, măcinîndu-şi şi nervii şi plămînii în pregătirea de clipă cu clipă a triumfului clasei muncitoare, va străluci măreţ în faţa maselor".

Domnia poporului muncitor pentru care au luptat cei mai buni fii ai partidului înfruntînd moartea, stăpîneşte astăzi întreaga ţară; sub conducerea înţeleaptă şi încercată a partidului călit în lupte grele, poporul muncitor îşi desăvîrşeşte construcţia socialistă în propria sa ţară din care a izgonit pentru totdeauna exploatarea şi mizeria. Anii în care s-au scris paginii glorioase din trecutul de luptă al partidului îşi aşteaptă încă cronica în operele celor mai talentaţi scriitori.

Literatura inspirată din lupta comuniştilor în ilegalitate este primită cu un interes deosebit de masele largi de cititori. Bibliotecarii uzinelor sînt adeseori rugaţi să se intereseze cînd apare volumul II din „Pe muche de cuţit", dacă autorul lucrează la îmbunătăţirea volumului I, ce mai apare nou în legătură cu această temă. Scriitorii care şi-au consacrat cărţile acestei perioade eroice din lupta celor mai buni fii ai poporului, se bucură de multă popularitate, lucrările lor sînt discutate cu dragoste şi exigenţă. „Pe muche de cuţit", „Şoseaua Nordului", „Rădăcinile sînt amare", „Bariera", se numără printre primele lucrări literare consacrate luptei comuniştilor în ilegalitate. Viitoarele opere închinate acestei perioade istorice vor trebui să ţină seama de munca de pionierat a celor ce au abordat cu curaj şi spirit de partid această temă învăţînd din succesele şi lacunele muncii lor.

Inceputul realizat pînă în prezent, succesele obţinute ca şi aspectele încă nerealizate pun în lumină necesitatea studierii profunde, multilaterale, din surse directe, a condiţiilor istorice în care s-a desfăşurat lupta partidului în ilegalitate. Presa comunistă ilegală, documentele partidului din acea perioadă, constituie una din sursele de cunoaştere cele mai valoroase.

Ileana VRANCEA

Cîntec de August

Un August — se-nţelege —
e altul fără rege.
Castelul nu te doare
şi-ţi cade la picioare.
Izvorul cînd murmură
e limpede şi-n gură,
şi strada-i altă stradă
şi joacă la paradă
cînd steagurile toate
cu maci sînt înflorate.

Un August e o clipă,
pe-a timpului aripă,
dar cînd, odată, vine
cu stele de rubine
tot semnul lui de jar
se-nscrie-n calendar,
şi dintre file scoate
palate şi bucate,
în ţară le răsfiră
şi lacrima se miră
că dat îi fu, să fie,
decor de bucurie.

Un August — se-nţelege —
e altul fără rege.

Ion BĂNUŢĂ

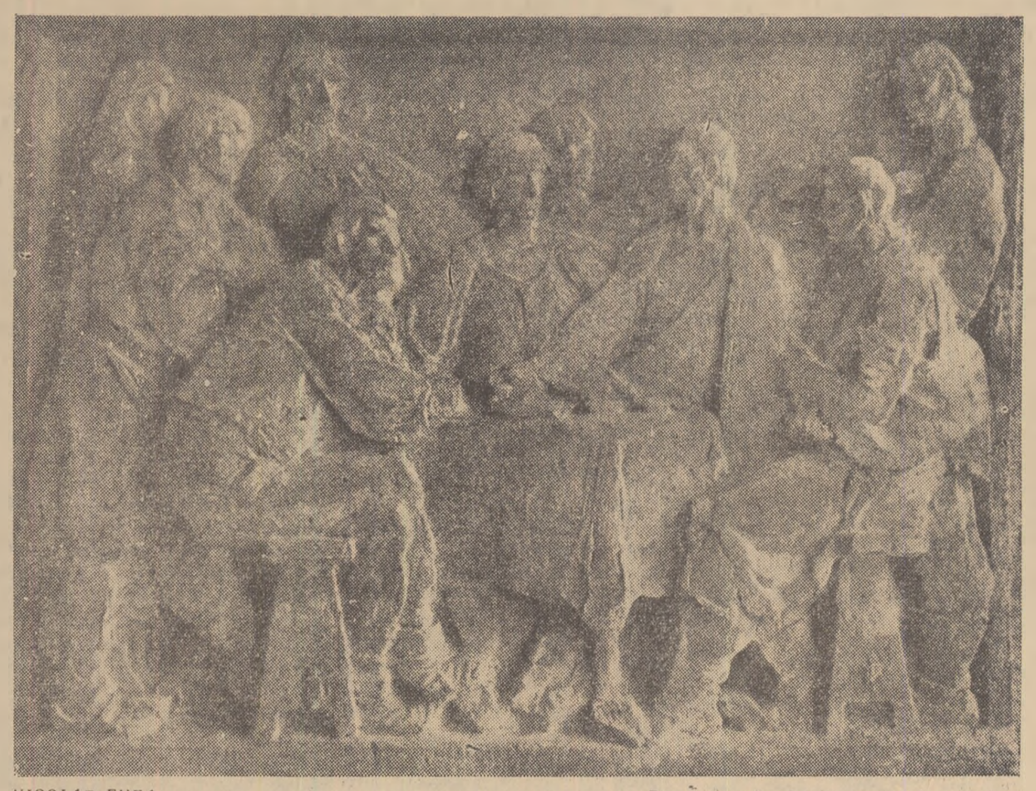

NICOLAE ENEA — *„Discutarea planului de muncă la colectivă"*

LA INAUGURAREA CASEI MEMORIALE DE LA IPOTEŞTI

EMINESCU ŞI ŞCOALA

Aş vrea să spun ceva de felul cum concepea Eminescu şcoala, instrucţiunea, educaţia elevilor, tineretului, ce atitudine avea faţă de fenomenul cultural şi cultura poporului.

Nu-i nevoie să mergem în alte sate pentru a ne da seama de plaga analfabetismului. Cîţi ţărani din Ipoteşti ştiau scri şi ceti pe vremea lui Eminescu? Dacă ar fi să căutăm în arhive, răspunsul n-ar fi mai bun ca în alte sate ale Moldovei. Nici Muntenia şi Oltenia nu stăteau pe roze în această privinţă.

Din articolele pe care Eminescu era nevoit să le scrie la ziarul „Timpul" din Bucureşti vedem că el avea însuşiri deosebite de educator, de îndrumător. Nici nu se putea altfel, căci rolul şi misiunea scriitorilor adevăraţi a fost şi este de-a educa, de-a lumina, de-a transforma conştiinţele şi sufletele oamenilor, de-a le înnobila.

Această dragoste şi pasiune pedagogică îşi avea izvorul din dragostea faţă de popor, de trecutul său istoric glorios, faţă de copii.

Poate că din această dragoste şi pasiune educativă a şi primit funcţia de revizor şcolar în judeţele Iaşi şi Vaslui.

Rapoartele sale sînt rechizitorii la adresa forurilor de resort, care priveau cu nepăsare şi chiar cu duşmănie şcoala, la sate mai ales.

Marele şi genialul poet a fost jignit, umilit; el a fost acuzat că nu-şi face datoria, omul cel mai corect, omul cel mai conştiincios.

Un revizor ca Eminescu era primejdios pentru potentaţii învăţămîntului şi de aceea l-au dat afară, l-au lăsat muritor de foame, găsind adăpost în „bojdeuca" bunului său prieten, Ion Creangă, care nu a fost nici el tratat mai îngăduitor. Şi Creangă era un răzvrătit şi mai ales nu căuta în coarne boierilor, asupritorilor şi exploatatorilor ţăranilor.

Punctul său de vedere în probleme şcolare şi instrucţiunea elevilor este realist, documentat, dovedindu-se un bun învăţător, un mare deschizător de drumuri, cu o viziune clară asupra rosturilor şcolii, învăţămîntului, culturii.

Ca fost revizor şcolar îşi da seama de ce înseamnă a pune o carte instructivă în mîna copilului, elevului.

Care sînt, după Eminescu, condiţiile unei bune cărţi de cetire? O bună carte de cetire trebuie în primul rînd să trezească interes şi să trezească atenţie, curiozitate, ataşament şi dragoste faţă de ceea ce cuprinde cartea şi la aceasta contribuie, bineînţeles şi prezentarea grafică.

Care este, după Eminescu, secretul întocmirii unui bun manual şcolar? Să fie scris pe nivelul şi înţelegerea copilului, fără a-l obosi, fără a-i încărca memoria. Cartea să cuprindă materiale variate, selectate cu multă grijă, materiale de istorie, geografie, ştiinţe naturale, fiecare elev putînd găsi şi putînd fi atras de ceea ce îi place mai mult, cultivîndu-şi astfel înclinările.

Eminescu a vorbit şi de programele încărcate, care îi fac pe elevi să nu asimileze materia. Programul încărcat duce pe elev la lipsa de interes pentru şcoală, pentru învăţătură. Genialul poet era partizanul legăturii învăţămîntului cu practica vieţii. El a recomandat ca în cărţile de şcoală să se introducă şi „scurte expuneri de agronomie".

„O carte de cetire îşi va ajunge scopul, spune Eminescu, numai atunci cînd elevul o va lua în mînă cu plăcere şi nu de silă".

Eminescu nu-l vedea pe elev ca pe un papagal, nici ca pe un aparat de înregistrat automat, uzîndu-şi memoria, ci ca pe o individualitate, care îşi exercită şi îşi dezvoltă toate facultăţile inteligenţii sale, personalităţii sale.

La lipsa de interes a elevului faţă de şcoală şi învăţătură, se adăuga şi lipsa de interes şi entuziasm a dascălului. Numai un dascăl entuziast, pregătit, un adevărat apostol al culturii, îl va putea face pe elev să înveţe chiar mai mult decît îi oferă programa analitică, decît îi poate oferi el însuşi, dînd imbold elevului de-a ceti cărţi bune şi folositoare în afara orelor de cursuri.

Eminescu făcea deosebire între educaţie şi cultură. El vedea în educaţie cultura caracterului, iar prin cultură vedea educaţia minţii. „Funcţia şi rolul educaţiei este de a cultiva inima şi moravurile, iar funcţia şi rolul culturii este de a educa mintea".

Deosebirea dintre educaţie şi cultură reiese şi mai mult atunci cînd spune: „Un om bine educat poate să fie cu un cerc restrîns de cunoştinţe, iar un om fără caracter poate cuprinde cunoştinţele cele mai vaste".

Educaţia şi cultura nu pot fi despărţite. Una pe alta se sprijină, se completează. Deosebirile erau caracteristice pentru şcoala trecutului, pentru educaţia şi învăţămîntul burghez. Educaţia şi cultura trebuie să formeze un tot armonios şi acest lucru depinde în bună măsură şi de programele de învăţămînt.

Statul nostru socialist pune mare bază pe educaţie, pe cultură, ca mijloc de transformare a conştiinţelor oamenilor. Bineînţeles că acest lucru are loc mai ales în procesul muncii şi nu-l întîmplător faptul că elevul de şcoală este şi el legat de acest proces.

A lăsat urme educaţia şi moravurile regimurilor trecute. Menirea şcolii este de-a forma oameni noi. Dascălilor li s-a încredinţat îngrijirea vlăstarilor tinere, pădurilor fragede.

Am văzut ce pretindea Eminescu de la şcoală, de la dascăl, de la elev. Nu era o viziune numai, dar şi o pătrundere materialistă a fenomenelor sociale, culturale.

Cinstirea memoriei sale nu poate trece peste clarviziunea pe care o avea un geniu al poeziei universale cu privire la misiunea şi rolul şcolii în viaţa unei ţări, unui popor.

Dumitru CORBEA

JAN OTCENASEK: „Romeo, Julieta şi întunericul"

Eroii lui Otcenasek, Paul şi Esther, redescoperă un vechi cîntec omenesc, dragostea, cu aceeaşi candoare şi bucurie pătimaşă cu care au descoperit-o înaintea lor adolescenţi iluştri. Nu numai titlul romanului, ci înseşi intensitatea şi frumuseţea sentimentului pe care îl trăiesc cei doi îndrăgostiţi, stau sub raza marilor pasiuni shakespeariene. Paul o întîlneşte pe Esther, nu la un bal, cum a întîlnit-o Romeo pe Julieta, ci pe o bancă, într-un parc, purtînd la rever semnul distinctiv al rasei „blestemate": o stea galbenă. Fata nu s-a prezentat la centrul de repartizare a evreilor care trebuiau să plece în lagăre şi singură, părăsită, înfricoşată, plînge. Revoltat de umilinţa la care umanitatea este supusă în făptura acestei fete nevinovate, tînărul candidat la bacalaureat o ascunde pe Esther în cămăruţa lui modestă de visător, ignorînd deocamdată abisul care se deschide sub picioarele lor. Camera în care este claustrată de-acum înainte Esther are un divan, o masă, un glob terestru şi o fereastră în cadrul căreia, seara, strălucesc stele. Paul o învaţă cum se numesc stelele şi împreună ascultă „susurul aproape indistinct al spaţiilor îngheţate, care se întind între universuri", Idila clasică a celor doi tineri, pe care scriitorul o urmăreşte în evoluţia ei cu o remarcabilă delicateţe, atent să nu destrame prin materialitatea prea pregnantă a unui cuvînt ingenuitatea fermecătoare a revelaţiilor fizice, capătă din ce în ce mai mult semnificaţia unei oaze de lumină în mijlocul tenebrelor. Groaza răspîndită de comunicatele radiofonice, afişele şi listele cu cei care urmează să fie executaţi, se furişează însă pe încetul, în ciuda precauţiilor luate de

Cartea străină

Paul, şi în mica ascunzătoare a Estherei. Toţi cei care ascund persoane „nedeclarate" poliţiei riscă să fie executaţi împreună cu întreaga familie. Pătrunde şi, prin ferestre, prin ziduri, pătrunde groaza semănată de furia deslănţuită a naziştilor care caută; caută pe cei care au organizat atentatul împotriva dictatorului Heydrich, caută comunişti, patrioţi, caută să stîrpească orice sămînţă de împotrivire, de revoltă, de umanitate. Otcenasek desfăşoară, în contrast cu luminoasa poveste de dragoste a celor doi tineri, imaginea Pragăi stăpînite de teroare şi de moarte. Asistăm mereu la arestări efectuate de gestapo, la momente de crispare ale populaţiei cînd sînt afişate listele de execuţii capitale, întîlnim mereu chipuri livide care ies din întuneric cu groaza întipărită pe faţă. Cehoslovacia însîngerată, batjocorită, peste care pluteşte înfricoşător spectrul morţii, ne apare în cartea lui Otcenasek cu o impresionantă autenticitate şi se reflectă cu o halucinantă prezenţă şi în izolarea Estherei. Scriitorul nu s-a oprit asupra unor figuri din rezistenţa organizată pe care au întîmpinat-o hitleriştii din partea poporului ceh, condus de partidul comunist. In cartea sa este însă mereu prezentă împotrivirea surdă a poporului. Tînăra fată nu este însă o luptătoare. Poate nici n-a avut timp să devină... Pentru nervii încordaţi ai Estherei, care singură în noapte aude vaietele craşului răscolit de nazişti în căutarea celor care-l executaseră pe Heydrich, pentru făptura aceasta plăpîndă, hăituită ca o fiară, adulmecată în ascunzişul ei de vecini colaboraţionişti, groaza este fatală. Sfîrşitul ei este psihologic perfect explicabil. Şi totuşi... Poate, dacă n-ar fi fugit, nemaiputînd suporta îndoiala, frica de a fi descoperită, poate nici n-ar fi fost descoperită. Cei doi soldaţi germani care o împuşcă sînt uimiţi cînd îşi dau seama că au împuşcat o tînără evreică. Poate... căci de fapt, în această epocă de furibundă dezlănţuire a barbariei, toate frumuseţile omeneşti, toate florile fragede, toate iubirile curate, au soarta tragică a eroilor shakespearieni.

„Romeo, Julieta şi întunericul" are ceva din atmosfera comună literaturii postbelice, care a dat cutremurătoare imagini ale calamităţii dezlănţuite de fascism. De la „Soarta unui om" a lui Şolohov, la „Jurnalul Annei Franck", la „Agnesa, partizana" a Renatei Vigano şi la „Ultimul dintre drepţi" al lui Schwartz Bart, — fireşte, prin valori artistice şi ideologice diferite — această literatură reconstituie harta însîngerată a Europei şi aduce umanităţii mărturia dureroasă a unui moment tragic, care nu trebuie să se repete cu nici un chip. Ar fi de dorit ca editurile noastre să pună mai curînd la îndemîna publicului traducerea în romîneşte a acestui roman de o înaltă semnificaţie morală şi politică, roman care a trecut de mult, şi cu succes, graniţele patriei sale şi care a dat naştere, recent, unui film, lucrat tot de un regizor ceh şi premiat la festivalul de la San Sebastian cu titlul suprem.

Georgeta HORODINCA

ION GHEORGHIU — *„Pionieră"*

Tineretul şi literatura

(Urmare din pag. 1)

tea poeţilor, scriitorilor, dramaturgilor, compozitorilor, cineaştilor noştri mai multe opere literare şi muzicale şi, îndeosebi, cîntece de masă, poezii, nuvele, romane, piese de teatru, filme, cu un înalt nivel ideologic şi artistic, potrivite preocupărilor sale, corespunzătoare diferitelor vîrste, creaţii care fiind utilizate la cercurile de citit, simpozioane, seri literare, şezători etc. să fie îndrăgite de tineri şi să contribuie din plin la educarea comunistă a tinerei generaţii". *Este o misiune înălţătoare aceea de a contribui activ la educaţia socialistă a tineretului, care constituie viitorul socialist şi comunist al patriei noastre*

In Salutul C.C. al P.M.R. adresat Congresului al III-lea al U.T.M. de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu, acţiunea de educaţie socialistă a tineretului prin literatură şi artă este considerată o sarcină patriotică a tuturor creatorilor de artă: „Ţinînd seama de uriaşul rol pe care-l joacă literatura, muzica, filmul, arta sub toate formele ei, asupra conştiinţei oamenilor, în genere şi a tinerilor îndeosebi, în faţa creatorilor de artă stă sarcina patriotică de a făuri mai multe şi, îndeosebi, mai bune opere artistice care să oglindească munca eroică a tineretului, şi a întregului nostru popor, viaţa nouă pe care o trăieşte, luminoasele perspective pe care i le deschide politica partidului şi să-l mobilizeze la lupta pentru înfăptuirea ei".

Sînt sarcini de onoare a căror împlinire va duce la îmbogăţirea tematicii, a problemelor literaturii noastre, la ridicarea ei pe o treaptă calitativă superioară, corespunzătoare exigenţelor contemporane.

Tineretul nou, constructor neobosit al socialismului, poate şi trebuie să devină unul din principalii eroi ai cărţilor noastre.

Dumitru SOLOMON

PRIN MOLDOVA

Lîngă stînca Roznovanului

— După 16 ani —

Înaintea amiezii, sub un cer năzuros, căptușit cu nori vineți și bosumlați a ploaie, ieșeam din Iași pe șoseaua Ștefan cel Mare din dealul Copoului și înaintam la vale, spre Cîrlig și mai departe.

Discutînd despre cele ce au fost dată prin părțile locului, despre asciști care, în urmă cu 16 ani, au îngropat pe aceste meleaguri rii de oameni, suim la deal.

Înșirați dincolo de zona șoselei, membrii gospodăriei agricole colective „Pămînt deșteptat" din Cîrpiți și cei din gospodăria colectivă „Drumul lui Lenin" din Sculeni, laolaltă cu țăranii întovărășiți din satele Luceni, Icușeni, Cotul lui Ivan, Frăsuleni și Soloca au apucat de o treabă demnă de toată lauda: în urma unei ședințe ținută din inițiativa organizației de partid, oamenii au hotărît ca, folosindu-se de un plan al gospodăriei de stat Popricani, să sape un canal lung de aproape 2 km, prin care să aducă apă din Prut și să irige astfel o suprafață de vreo 600 ha. Apa va fi pulverizată mecanic și va cădea, sub formă de ploaie artificială, pe toată întinderea culturilor agricole.

Toate aceste lucruri le aflăm de la tovarășul Bamboi Ilie, președintele gospodăriei colective din Cîrpiți, și de la tovarășul Băsu Ioan, director al școlii de 7 ani din Cîrpiți și vicepreședinte al sfatului popular.

Pe amîndoi îi găsim chiar pe șantier, conducînd lucrările de săpare la care participă, în mod voluntar, vreo 400 de oameni. Sînt tineri și vîrstnici, flăcăi și fete de la 18 ani în sus.

— Fiecare are de săpat cîte 12 mc.! ne informează Neculai Bivolaru, secretarul organizației de bază din gospodăria colectivă de la Cîrpiți.

— Atîta că, cei din Sculeni n-au răspuns cum se cuvine la chemarea noastră! adăugă tovarășul Ilie Bamboi.

— Mda! completează președintele sfatului. Au venit numai salariați de la spital. Nădăjduiesc însă că pînă la urmă vor veni și ceilalți. Pînă atunci haideți și veți vedea pe tinerii noștri cum joacă!

E amiază și, în sectorul de lucru al colectiviștilor din Cîrpiți, muzica venită din sat a început să cînte o sîrbă îndrăcită, iar flăcăii și fetele, care s-au grăbit să sfîrșească masa de prînz, s-au și prins la dans, înădind o sîrbă veselă și entuziastă. La mijloc, joacă de le sfîrîie călcîile, Vasiliu Alexandru și Elena, fata președintelui sfatului popular.

— Vedeți, tovarășe? întreabă unul și ne atrage atenția.. Nu mai sîntem rupți și cîrpiți ca pe timpul lui Roznoveanu, care ne-a scornit porecla asta.

Ni-i planul ca, în cinstea sărbătorii Eliberării, să schimbăm numele comunei și să-i zicem „23 August". Sintem, cum cred că știți, comună complet colectivizată. Merge să ne mai cheme Cîrpiți? Zău, nu merge!

Popas la Popricani

După ce cutreierăm satele Frăsuleni și Sculeni facem cale întoarsă.

Înaintea noastră, dintre livezi cu coroneturi pletoase ne surîd galeș, cu roșul acoperișurilor de olane, întîile case ale Popricanilor. Ne dăm seama cu bucurie că Popricanii pe care i-am cunoscut cu 16 ani în urmă au rămas undeva în fotografii ce s-or fi păstrînd doar ca vechi documente ale vremurilor de cruntă urgie hitleristă.

Într-adevăr, în vara anului 1944, pe-aici zburau zi și noapte ghiulelele naziste, năpustite cu disperare de gurile de foc ale artileriilor burgunde. Ne aducem astfel aminte că la 15 kilometri de-aici, sus, în dealul Copoului, din față de la grădina de vară „La viață lungă", pe unde au crescut azi împunătoarele cămine ale studenților de la Institutul Agronomic „Ion Ionescu de la Brad", se rînduiau, cu țevile înroșite, bateriile hitleriste dispuse una lîngă alta și camuflate cu crengi de nuc și de cireș invalidate pe totdeauna. La ordinele smintite ale feldmareșalului von Kleist care-și avea comandamentul ceva mai la deal de vila maestrului Sadoveanu, la fosta școală normală „Vasile Lupu", ploua cu obuze peste tot alineamentul Popricanilor.

Satul întreg a fost ras de pe fața pămîntului. Din ogrăzi răscolite de bombele de mare calibru ale divizioanelor, răbufneau pîrjoluri neistovite, iar prin șanțuri și gropi săpate de branduri nebune plîngeau țărănci îngrozite și leșinau copii nevinovați. Omenire săracă, a nimănui, fără adăpost și fără hrană.

I-am văzut mai apoi pe cei din Popricani trăind și îndurînd, cu mare putere de răbdare și de nădejde, consecințele războiului hitlerist-antonescian și grelele, dezastruoasele urmări ale cruntei și cumplitei secete din anii 1945—46.

Intrăm în șoseaua Iași-Bivolari și aproape că nu ne vine a crede ochilor. Rănile războiului pustiitor par a nu fi existat niciodată.

Iveselite de grădinițe, casele satului, flancate de-o parte și de alta a șoselei, par a vorbi singure de binefacerile pe care la Popricani, le-au adus anii regimului nostru democrat-popular.

Comună cooperativizată în întregime, Popricanii zilelor noastre, se bucură azi tot mai din plin de roada activității constructive a celor ce muncesc la oraș.

În sat există lumină electrică!

Dar, ceea ce e și mai edificator, e faptul că, în timp ce ne îndreptăm spre sediul gospodăriei de stat s-aude o femeie care strigă dojenitor la niște băiețași gălăgioși.

— Gura, împielițaților! face ea cu glas înciudat.

— D-apoi ce ai cu copchiii, lele?

— D-apoi 'mneatale nu vezi?! se supără săteanca mirată că i se cere socoteală. Vreau și eu s-ascult, olecuță măcar, cum cîntă colea, la „lifuzor", dar parcă am chip?

— Dar ce se cîntă? mă interesez.

— I-leu, tovarășe! rîde ea. N-am auzit bine, dar știu că-i cu-o mireasă și tare-i jălos! La gospodărie dau peste un program de radio care îmi dezleagă taina: se transmite de la Iași, prin stația de radioamplificare a cărei rețea a ajuns și la Popricani, un fragment din opera „Mireasa vîndută" de Smetana!

Am întîrziat la gospodăria de stat mai bine ca la un ceas, discutînd cu directorul și, mai ales, cu tineri ingineri, despre situația din sectorul zootehnic.

Există la gospodărie, pe cît m-am încredințat, cercetînd scriptele cu mișcarea lunară a animalelor, mii și mii de păsări de rasă, oi, crescătorii de porci, colonii de albine, există la Popricani o întovărășire agricolă, cum ființează altele asemeni în întreaga comună, la Cotul Morii, la Țipilești, la Epureni — vor fi fiind destule lucruri criticabile, dar am plecat cu inima cît pîinea!

Și asta fiindcă, între multe altele demne de consemnat, am întîlnit acolo trei simple țărănci, care azi își bucură auzul și sufletele, ascultînd, la difuzor „Mireasa vîndută"!

În tîrgul poetului Neculuță

De la Iași și pînă la Podu-Iloaiei, iar de-aici mai departe, spre tîrgul de reședință al raionului, șoseaua pe care mașina zboară spre Roman e molcută, fiind neted acoperită cu un preș negru-lucios de asfalt.

Înaintăm liniștit, sub zăpușeala verii care încinge bitumul.

Nici nu băgăm de seamă că am și intrat în Tîrgu-Frumos. Privim cu plăcută surprindere la trotuarele noi ce duc spre centru și la clădirile, ridicate în anii din urmă, care încadrează strada principală, schimbîndu-i radical vechea înfățișare.

Pe-aici, se însăila, acum 16 veri în urmă, linia frontului, se buricau, la rînd, cazematele de beton ale hitleriștilor care aveau a fi zvîrlite în aer de iureșul ofensivei sovietice și se zoreau infanteriști și artilerii naziste motomecanizate. Cînd s-au retras de pe poziții, în august 1944, au lăsat numai ruine.

„În Podu-Iloaiei sau în Tîrgu-Frumos din care frumos n-a fost nici odată decît numele, — scria în 1945 Geo Bogza la sfîrșitul călătoriei sale în Moldova, ruinele sînt cum au fost și tîrgurile acestea o viață întreagă: mizerie de deznădăjduit. Nici grinzi de fier țîșnind din uriașe mormane de moloz asemeni unor catarge rupte de furtună, nici blocuri de beton năruite, nici pereți goi ridicîndu-și spre cer cele cinci etaje cu planșeurile prăbușite, nimic din tot ceea ce știam că înseamnă distrugeri ale războiului. Gloria de a fi fost bombardate și nimicite n-a putut scoate sărmanele tîrguri moldovene din condiția lor din totdeauna: neimportanța, murdărătatea, sărăcia și umilința".

În aceste condiții, Tg. Frumos, cu casele lui de lut și cu ogrăzi de șarampoi, cu străzi pe care, la cea mai mică sloată, se făceau mlaștini și glodărie, cu dugheni — săpători și grădinari, cu urmași ai vechilor căsași care meștereau piepteni de cornperii și bidinele, cînd nu erau lăutari, și cu mici meseriași sau agricultori băștinași lipsiți de stare, nu s-a ridicat nicicînd în trecut la o populație mai mare ca 5000 de locuitori, mergînd spre o veritabilă ruralizare.

Din stagnarea și din amorțirea economică în care l-a lăsat burghezo-moșierimea și din zgura războiului fascist, Tg. Frumos a prins să se trezească și să se învioreze abia în anii puterii noastre populare. Mai sînt încă ici-colo răni încă nelecuite, rămase după retragerea hitleriștilor și din perioada anilor de secetă. Dacă însă ai să vezi clădirea încăpătoare a spitalului și a maternității, noul edificiu al poștei, casa raională de cultură, locuințele muncitorești acoperite cu țiglă, zidite în preajma S.M.T.-ului, magazinele din centru, restaurantul și grădina de vară de-alături, piața de alimente din imediata vecinătate a acesteia din urmă, ca și celelalte realizări privitoare la îngrijirea străzilor și la curățenie, ai să-ți dai neîndoios seama că, prin grija partidului și a guvernului, Tg. Frumos pășește treptat către o veritabilă urbanizare.

La Romînești

Pe întinsoarea holdelor într-aurite și bogate în care ici-colo înoată, combine domoale, înaintăm agale, lăsînd în urmă Podu-Iloaiei, înspre satul Romînești. Peste puțin, cînd ne înclinăm mersul pe povîrnișul șerpuitor al unei costișe, peisajul se schimbă brusc și, dintr-odată alb, tresare înainte-ne, cu olane roșii și sure, priveliștea satului.

Trecem un podeț care pășește strîmt peste ața pîrîului Leahu și urcăm încetinel spre sfatul popular.

De aci, împreună cu secretarul, ne repezim la gospodăria colectivă unde nu găsim pe nimeni, fiindcă lumea e la lucru, ne abatem după aceea în țarnă unde dăm peste un brigadier și cîțiva colectiviști care leagă via, iar în cele din urmă, înapoiați în sat, îl auzim pe careva cum strigă:

— Țață, Rariță-ăă-ii! La vină-încoace-olecuțică!

— Iaca-ndată! se-aude din capătul unei ulițe glasul unei femei răsărită ca din pămînt și venind la vale cu o copiliță ce calcă trap din urmă-i.

— Asta-i? întreabă colegul meu de breaslă cu care am sosit aici.

— Da-da, — întărește cineva din partea locului. Ea-i! Îi secretara comitetului comunal de partid, îi deputată-n sfatul raional și membră a comitetului regional de partid! N-o știți?

Mă uit lung la ea cum se apropie cu pași mărunței și calmi.

— Olănuță, — rostește ea blajin, întinzînd o mînă muncită și recomandîndu-se. Ați mai fost vreodată la noi?

Și în vreme ce pătrundeam într-o odaie a sfatului popular, mai la umbră și la puțintică răcoare, unde luăm loc pe niște taburete, înădește mai departe capăt de cumpănită istorisire despre anii mai îndepărtați.

Romînești de odinioară, așezare de foști coloniști aduși silnic de aiurea, era un sat necăjit — un biet cătun populat cu țărani truditori, apăsați de nevoi, stropșiți de vechili boierești și jecmăniți de perceptori.

Pe urmă, peste sat s-a abătut, în vara lui 1944, valul fasciștilor.

— Cînd au fost puși pe fugă nemții și cînd s-au pornit apoi să bată cu ghiulele, — urmează tovarășa Rariță — n-au rămas întregi în picioare decît doar două-trei case. Ne-au spulberat tot satul, ne-au zvîrlit în aer, praf și pulbere s-a ales din toate. După aceea, s-a năpustit peste bordeie tifosul exantematic și mi-a murit bărbatul. După tifos, au venit la rînd seceta și foametea. Tare greu a fost! Rămăsesem văduvă cu cinci copii, ero vai de mămăliga meu! Eram însă, încă din '945, înscrisă în partid și aveam așa în mine un crezămînt c-o să scăpăm de toată răutatea. Ce, parcă tovarășilor din „Secerișul" ușor le-a fost la început?

— Care „Secerișul"? se face a întreba colegul meu.

— Ei, care?! „Secerișul", un roman sovietic, scris de Galina Nicolaeva, lămurește ea și, parcă mirîndu-se de întrebare, strînge discret din coada ochiului.

O privesc cu încîntare.

E o țărancă trecută de 45 de ani, dar încă în putere, așezată la vorbă și potolită, cuminte ca o floare într-un pahar cu apă. Are obrazul asprit de necazurile altor dăți și ochi cenușii ca depărtările și, așa de cu drag cum tot înșiră despre toate înnoirile socialiste din sat, parcă ar fi colectivistă de cînd îi lumea.

Povestește cum, în '948, la Romînești s-au înălțat gratuit, prin grija partidului, de către oficiul de reconstrucție a Moldovei, 120 case nou-noute, dalbe, cu cîte două încăperi fiecare, cu chilier și cu săliță și cu coperișuri de țiglă și cum apoi, după întocmirea în 1950 a gospodăriei agricole „1 Mai", numeroși colectiviști și-au ridicat, prin propriile lor puteri, case arătoase, cumpărîndu-și, de asemeni, mobilă și aparate de radio. În afară de aceasta, există azi la Romînești un dispensar medical cu doi medici, o școală de șapte ani și-mi spune că valoarea zilei-muncă în colectivă s-a ridicat anul trecut la 45 de lei, că au un autocamion și un iaz de 15 hectare, că întreaga comună e cooperativizată, că gospodăria posedă 520 de oi și 11 vaci cu lapte, că numai în cîteva zile comuna s-a legat prin rețea telefonică de Podu-Iloaiei, că noi drumuri se deșfelenesc în viața satului.

— Așa m-am deprins cu viața asta nouă, — mărturisește ea, — că oi zice și eu ca tovarășul brigadier Pricop: aproape habar n-am pe unde-mi erau cîndva ogoarele, pe unde erau haturile! Și-apoi, nici nu vreau să le mai țin minte.

Eu îs mulgătoare și, în plus, ajut cîte oleacă la casierie. Cînd mai veniți pe la Romînești? întreabă ea. Veniți și odată mai pe toamnă, după ce-om culege poama, cînd o ieși tulburelul și cînd om azvîrli năvodul în iaz. Atunci, poate c-or veni acasă fecioru-meu cel mare, care-i locotenent de miliție, și cu celălalt, care-i la Vaslui.. Poate-a veni și fata care-i înfiată la Reghin, încă din anii secetei! Dacă veniți, întrebați musai și de mine! O să țineți minte? Mă cheamă Rariță Olănuță!

Ion ISTRATI

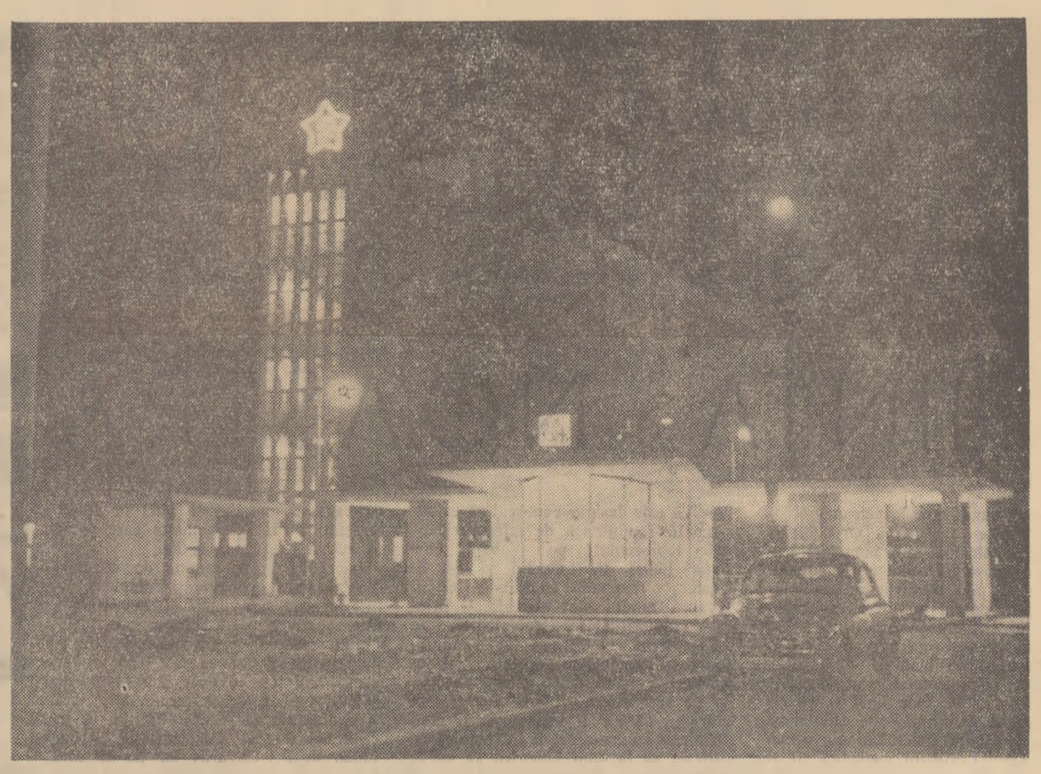

Uzinele de fire și fibre sintetice de la Săvinești. Clădirea principală, văzută noaptea

Flăcăul din Odesa

Soare oval peste apele clare,
Luminos conturat;
Cu mîna, de razele grele, solare
Un flăcău își apără chipul bronzat.
Cerul spre mare se-nclină,
Apa-ntre stînci cadențat se destramă,
Marea de pești răbufnește-n lumină —
Sunător cazan de aramă.
Cerul, — umbrelă multicoloră —
Acoperă-n zare vaporul svelt, încremenit.
Timpul lunecă-n oră,
Abia auzit.
Singur pe-naltele maluri,
În prelungire de valuri...
Dar e și soarele oval, strălucitor,
Și marea care strigă,
Răsunător,
Pe necuprinse arii albastre, nepotolite:
— Bună dimineața
Flăcău al Odesei iubite.

Vsevolod BAGRIȚKI

Îți amintești...

(Fragment)

Îți amintești, în copilărie
Desenam stîngaci, pe foile volante,
Un om rupînd cu pieptul lanțurile globului...
Visurile ne erau înalte:
Lumea va fi a Comunei!
Toți oamenii vor fi locuitorii ei!
Și glasul ni-l ridicam,
Patria noastră să crească asemeni
Lăstarilor prefigurînd copacii grei
Asemeni spicului de aur fin
Din care nesfîrșit va crește
Holda comunismului deplin.
Atunci,
Pentru toți oamenii, universal înt
Va răsuna, an de an,
Cîntecul meu,
Rus pînă-n măduva oaselor,
Sovietic pînă-n ultima fibră,
Cîntecul meu domol, ucrainian.

Mihail KULCIȚKI

Cîntecul

Iscîndu-l din mînie, un om întîia dată
L-a înălțat în aer. Era un cîntec care
L-au îngînat hamalii din porturi și matrozii,
Și pentru el au stat și la-nchisoare.
Pe valuri, marinarii din lume l-au tot dus
Și flacăra mîniei cinstite, arzătoare
Tălăzuia sonoră tot mai sus.
Cel care din cuvinte și sunete-nchegase
Cîntarea, să străbată în viitor distinct,
Din temniță fugise. Peste Baikal, cu barca
Zorea sub stîlpii toamnei de ceață și argint.
Și cînd l-au prins, de vîslă legîndu-l, în adîncuri
L-au scufundat. Lumina jur-împrejur scădea
Și cum pierea sub valuri, în crunta înserare,
Ne-nduplecatul cîntec al său, și-l auzea.

Nikolai MAIOROV

Vsevolod Bagrițki — *Pavel Kogan* — *Mihail Kulcițki* — *Nikolai Maiorov* — *Nikolai Otrada*

Au plecat pe front

La Moscova, în Casa Centrală a oamenilor de litere, este expusă de mulți ani o tăblie de marmoră pe care sînt gravate numele scriitorilor eroi moscoviți căzuți în perioada Războiului de Apărare. Acesta este primul lucru pe care-l observă vizitatorul urcînd scara Casei Scriitorilor. Sînt însemnate 70 de nume.

În zadar vom încerca să găsim pe placa comemorativă numele poeților publicați astăzi în „Literaturnaia gazeta". Singura excepție este Vsevolod Bagrițki. Nikolai Maiorov, Pavel Kogan, Nikolai Otrada, Mihail Kulcițki, nu numai că nu erau membri ai Uniunii Scriitorilor, dar nici măcar nu au apucat să-și tipărească poeziile. Ei au plecat în armată și apoi pe front, direct de pe băncile facultăților. Îi cunoșteau și-și amintesc de ei doar prietenii lor apropiați, de aceeași vîrstă. Talentul lor n-a avut vreme să se dezvăluie. Intrînd în viață, își încercau vocile, schițau pe foile înnegrite ale caietelor versuri, își căutau timbrul specific în tematica furtunoasă, complexă, a anilor antebelici. Erau diferiți, fiecare cu talentul și orizontul său de vederi, fiecare cu cultura lui. Îi lega doar vîrsta comună.

Îmi amintesc o zi de dinainte de război, cînd, proaspăt întors din Carelia, Mihail Lukonin a citit, pentru prima dată, în amfiteatrul „Universității", remarcabila poezie, „Kolia Otrada". Scuturîndu-și o șuviță de păr de pe frunte, tăind văzduhul cu palma, rostogoli cu voce surdă în sală versurile:

...Dacă atunci, în Martie, eu aș
fi murit în locul lui,/Iată ce ar fi
scris el despre mine...

Foarte mulți dintre noi ar putea repeta astăzi cuvintele lui Lukonin, gîndindu-se la el însuși și la unul din cei apropiați, plecat pentru totdeauna în anii aceia grei.

În seminarul de la Institutul de literatură pe care-l conduceam înainte de război, adesea apărea în calitate de musafir, un student de la Istorie, modest, tăcut și serios: Nicolai Maiorov. Versurile lui exprimau sentimentul unei legături profunde cu trecutul pămîntului rusesc, cu veacurile de luptă și de trudă ale muncitorului și țăranului rus. Maiorov nu era numai un poet de talent, dar și un istoric înnăscut, un arheolog; în el se distingea și vîna de cercetător interesat la dezvăluirea trecutului nostru istoric.

Dacă eu îmi aduc aminte de Nicolai Maiorov, Selvinski mă poate completa, amintindu-și de Pavel Kogan, Șluțki de compatriotul și prietenul său Mihail Kulcițki, iar Lukonin, după cum am mai spus, de Nikolai Otrada.

Iată încă o amintire:

Într-un colț golit, întunecat de sobă.
Ca o barcă, lunecă un pat...
Mîrîit, lătrat de cîini, de el m-a-propii;
Cîini îmbolnăviți de insomnie
Vsevolod, trezește-te sub soarele de toamnă.
Știu: te-ai născut cu sînge proaspăt și curat,
Ridicîndu-te în pragul erei fericite.

Așa scria pe la mijlocul anilor douăzeci, adresîndu-se unicului său fiu, poetul Eduard Bagrițki.

Seva a crescut fără tată. Adevărul acestor cuvinte este extrem de relativ pentru că nu a fost zi și ceas în scurta viață a lui Vsevolod, în care el să se fi simțit într-adevăr orfan. Memoria tatălui său l-a însoțit însă întotdeauna și în activitatea lui de actor (lucra în studiourile lui Arbuzov) și în timpul în care și-a conceput piesa de teatru, și cînd a plecat pe front.

Asemeni acestor cinci tineri, au fost mii și mii de tineri soldați sovietici, căzuți eroic în Marele Război de Apărare a Patriei. Ei au fost fiii noștri, puteau deveni poeți, ingineri, medici. Erau așteptați de nenumărate profesii și vocații pașnice.

Noi nu vom uita niciodată sîngele lor înflăcărat, dăruit pentru înflorirea Patriei.

Memoria lor este veșnică!

Pavel ANTOKOLSKI

(Articol din „Literaturnaia Gazeta".)

Copilăria

Mi-aduc aminte o livadă
Cu frunze fremătînd în zbor
Și păsări amuțind în toamnă
Întretăiau căderea lor.
Văzduhul, tari miresme îl
Învăluiau din loc în loc,
Aici mi-a fost copilăria
Asemeni merelor de foc.
Știa să rîdă și să cînte
Zburdînd, copilăria mea,
În vreme, fără să regrete
Că vocea mi se îngroșa.
Prin crengi rotindu-ne privirea
Cercetătoare, spre pădure
Noi comparam penele mierlei
Cu-a bufnițelor pene sure.
Și iscodind în ape cerul
Noi îl priveam cu ochi cuminți
Striveam, să le cunoaștem gust
Fire de iarbă între dinți.
Un măr pe jumătate roșu,
În soare, lumea ne părea,
Pe-o parte coaptă erau toate
Popoarele din țara mea,
Iară cealaltă jumătate
Sub ochii mei se pîrguia.

Nikolai OTRADA

Furtuna

Din unghi pieziș, dezlănțuit,
Învîrtejind coroana salciei bătrîne.
Întunecînd retina,
Furtuna se rostogolea peste pămînt
Tunînd, trezea, răsunătoare bolta primăverii
Și gîlgîia în iarbă, povîrnit,
Învolburîndu-i firele, puzderii:
Jos.
Către adînc.
În pantă.
La ape.
În turnul speranțelor.
Cu hainele ude de ploaie,
Cîntecul nădejdilor te-ncape.
Departe,
La capăt poate.
Eu te știu, dragostea mea.
În rîndurile brazilor solemni,
Răscoliți de o forță uriașă
Deodată furtuna-și domoli răsufletul.
Stăncuțele căzură amețite
În tufișuri;
Oamenii, adunați pe la porți:
Firele de iarbă la pămînt, ostenite.
Din nou e liniște...
Din nou e liniște...
Ce apatie totală și rotundă!
Ce pace-n cer, în trunchiuri!
Cercul, din copilărie l-am urît.
Mi-a plăcut să desenez mereu doar unghiuri.

Din nou ești departe
De prietenie, de cuvinte.
Ești singură
Și cele șase sute de verste pîn'la Leningrad
Acoperite-n zăpadă fierbinte.
Scriu versuri...
Cînd vor vedea lumina?
Depărtarea bate cu aripi piezise
În ferestrele mele obișnuite;
Aud susurul apei alunecînd
Domol pe acoperișe,
Trecutul nostru întreg, iubită îndepărtată,
Alunecă pe acoperișe —
Mătase sonor sfîșiată.
În explozia zorilor,
Îți ștergi lacrimile.
Așa! Lumea-i furtună
Și vînt repezit,
Dar vor veni și zilele păcii,
Cu cerul înalt, limpezit.

Pavel KOGAN

În romînește de
CEZAR BALTAG și GRIGORE HAGIU

R.P.R.

ŞTIINŢA NOASTRĂ

De la automatizare la inframicrobiologie. Saltul e cam mare. Dar necesar. Căci dacă într-unul din numerele trecute am prezentat cîteva din problemele ce se pun în domeniul automatizării, prin opinia autorizată a academicianului Grigore Moisil, acum vrem să facem aceeaşi operaţie în problemele de inframicrobiologie. Şi dacă în rezolvarea complicatelor necunoscute ale automaticii se face apel la un şir impresionant de ramuri ale ştiinţei şi tehnicii, la fel inframicrobiologia ocupă un loc special atît în medicină cît şi în biologie.

Această discuţie ni s-a părut cu atît mai necesară în preajma zilei de 23 August, dat fiind succesele şi prestigiul şcolii romineşti de inframicrobiologie.

Aşadar prima întrebare adresată conducerii Institutului de inframicrobiologie al Academiei R.P.R., tovarăşilor, academician profesor dr. Ştefan S. Nicolau şi conf. univ. dr. N. Cajal, director adjunct ştiinţific:

— Ce importanţă prezintă inframicrobiologia în cadrul cercetărilor medicale?

— Inframicrobiologia, lăstar tînăr al bătrînului şi puternicului arbore ce reprezintă ştiinţele medicale, a cîştigat în ultimele 2—3 decenii o importanţă deosebită atît în cadrul ramurilor medicinii cît şi în biologie.

Studiul inframicrobilor, în general, şi al virusurilor în special, duce la studiul virozelor, iar virozele omului ocupă mai bine de trei sferturi din volumul total al bolilor infecţioase, printre care gripa, turbarea, rujeola, poliomielita, hepatitele, negii, etc. sînt numai cîteva exemple.

In ultima vreme s-au adus de asemeni extrem de multe argumente ce tind să introducă în grupul bolilor virotice şi boala canceroasă şi cu titlul de informare, semnalăm că unele cazuri de infarct cardiac şi numeroase arterite s-au dovedit la rîndul lor a fi produse tot de inframicrobi. In acelaşi timp virozele animale afectează economia în toate ţările lumii, provocînd mai mult de jumătate din îmbolnăvirile păsărilor şi animalelor legate de viaţa şi hrana omului.

Alte viroze atacă o lungă serie de plante necesare omului ca grîul, cartofii, sfecla, tutunul etc. iar altele afectează insecte utile ca albinele, viermii de mătase, etc.

— Dar care este aportul inframicrobiologiei în studierea originii vieţii?

— Virusurile sînt elemente situate pe graniţa între substanţa inertă şi cea vie.

Astfel, după ce s-a dovedit că unele virusuri pot fi cristalizate, experienţe din ultimii ani au demonstrat că o substanţă chimic pură (acidul ribonucleic), izolată din virusuri şi introdusă în celule sensibile la acţiunea germenilor virali din care această substanţă a fost izolată, dezlănţuie în celule sinteza virusului identic celui din care substanţa a fost izolată.

O substanţă chimică pură, deci, inoculată în anumite celule obligă aceste celule să fabrice germeni. Dar pe aceşti germeni sîntem obişnuiţi să-i vedem ca elemente înzestrate cu proprietăţi care definesc viaţa: activitatea biologică, metabolism, înmulţire, adaptabilitate, ereditate, moarte etc.

Iată cum prin studiul virusurilor, elemente plasate pe primele trepte de viaţă, ştiinţa se apropie de dezlegarea problemei începuturilor vieţii, problemă capitală a biologiei.

— Următoarea chestiune: ce realizări s-au obţinut în domeniul inframicrobiologiei?

— Vă este desigur cunoscut că există o şcoală romînească de inframicrobiologie reprezentată prin savanţi ca: Victor Babeş, C. Levaditi şi Şt. S. Nicolau, răspunde conf. univ. Cajal. Savanţii romini sînt consideraţi printre fondatorii inframicrobiologiei.

Cercetările întreprinse în institutul nostru ating domenii variate. Voi încerca să enumăr numai cîteva din ele. Iar pe acei dintre cititorii „Gazetei literare" cărora li se va părea prea „tehnică" enumerarea, îi invităm să ne viziteze, să le dăm lămuriri, să asiste la experienţe pe viu.

Şcoala romînă de inframicrobiologie, sub conducerea academicianului prof. dr. Ştefan S. Nicolau, a adus contribuţii dintre cele mai importante la studiul virusurilor şi virozelor; a stabilit, printre altele, pluralitatea hepatitelor epidemice; variabilitatea în natură a virusului hepatitic; a găsit mijloace de diagnostic precoce a acestei boli; a realizat un nou vaccin antirabic şi a studiat cu ajutorul izotopilor radioactivi mecanismul de acţiune a acestui vaccin; a găsit o me-

Interviu cu acad. prof. dr. ŞT. S. NICOLAU şi conf. univ. dr. N. CAJAL

todă rapidă de diagnostic al turbării etc. A făcut valoroase cercetări în domeniul gripei şi a realizat vaccinuri antigripale ce se prepară astăzi industrial împreună cu Institutul Pasteur; a stabilit mecanismul de multiplicare al virusului gripal din acidul său ribonucleic; a descoperit acţiunea distrugătoare de tumori a unor virusuri (virusul vaccinal, cel al oreionului) obţinîndu-se astfel date ce dirijează cercetările spre găsirea unei eventuale bioterapii a cancerului prin virusuri; a izolat pentru prima oară în ţara noastră inframicrobii ornitozei (boală a păsărilor ce produce la om pneumonii grave), ai encefalitei, adeno şi enterovirusuri, etc. A precizat rolul sensibilizant faţă de unele infecţii a unor radiaţii; a imaginat noi tehnici de cultivare in vitro a unor ţesuturi; a realizat vaccinuri operante în pesta păsărilor, în pesta porcină, în difterovariola păsărilor, în encefalita vulpii, etc., etc.

— Cînd au fost făcute aceste cercetări, asupra cărora sperăm să revenim?

— Cea mai mare parte a acestor realizări, contribuţie importantă la patrimoniul ştiinţei patriei, au fost făcute după 23 August 1944, consecinţă firească a sprijinului cu totul deosebit pe care regimul democrat-popular îl acordă şi oamenilor de ştiinţă. De altfel, Institutul de inframicrobiologie al Academiei R.P.R. a fost înfiinţat de conducerea de partid şi de stat, în 1950, punîndu-se astfel la îndemîna cercetătorilor, aparatajul şi instrumentarul cel mai modern. In institut s-au format un mare număr de cercetători care formează astăzi o puternică şi activă şcoală romînă de inframicrobiologie.

— Recent aţi participat la un Congres de inframicrobiologie care a avut loc la Copenhaga. In legătură cu aceasta, care este aprecierea de care se bucură cercetările de inframicrobiologie din ţara noastră peste hotare?

— Cel mai bun răspuns vi l-ar putea da cartea de impresii a institutului nostru unde au semnat, de la savanţi cu renume mondial şi pînă la tineri cercetători din străinătate care şi-au desăvîrşit pregătirea la noi.

Lucrările şcolii romîne de inframicrobiologie, numeroase şi complexe, au fost repede cunoscute şi în străinătate, pe de o parte prin revista Institutului „Studii şi Cercetări de Inframicrobiologie" din care pînă acum au apărut 11 volume, prin lucrările publicate de cercetători romini în ţară şi străinătate (U.R.S.S., Franţa, R. P. Chineză, R. S. Cehoslovacă, Italia, India, R. P. Ungară) iar pe de altă parte prin participarea la diferite reuniuni internaţionale (U.R.S.S., Anglia, Franţa, Italia, R. S. Cehoslovacă, R. P. Ungară, R. D. Germană, R. P. Polonă, Belgia, Elveţia, Danemarca, Suedia, India, etc.).

— Care sînt liniile directoare de dezvoltare a cercetărilor în acest domeniu?

— In lumina directivelor documentelor Congresului partidului, cercetările Institutului de Inframicrobiologie vor fi axate în viitor pe o şi mai strînsă legătură cu practica, fără însă a se subaprecia importanţa cercetărilor teoretice fundamentale.

Se vor studia şi realiza noi vaccinuri, se vor continua cercetările privind hepatitele epidemice, neurovirozele, virozele respiratorii, se vor intensifica cercetările privind relaţiile dintre cancer şi virusuri, relaţiile dintre inframicrobi şi boli cardio-vasculare, etc.

Totodată se vor prepara antigene şi seruri necesare terenului în diagnosticul bolilor virotice etc.

Mulţumesc pentru interviu. Am răpit mult timp interlocutorilor mei. Aceasta, tocmai cînd acad. Şt. S. Nicolau lucra la conferinţele pe care le va ţine peste cîteva săptămîni în Belgia şi Germania.

Inainte de a pleca cer secretarei Institutului cartea de impresii. Spicuiesc:

MADELEINE SHARP (ANGLIA): „Ca şi în celelalte institute medicale ce le-am vizitat în Romînia, am simţit nevoia şi dorinţa pentru un schimb mai mare de idei cu alte ţări".

Prof. FLAVIANO MAGRASSI (ITALIA): „Orele petrecute în Inst. de inframicrobiologie în cursul scurtei mele şederi la Bucureşti, vor rămîne printre amintirile dragi. Spiritul animator şi mintea aleasă ale directorului, prietenul profesorul Nicolau, se reflectă în entuziasmul şi seriozitatea cu care colaboratorii săi se dedică cercetării în cîmpul specialităţii mele preferate, de aici bucuria pe care am simţit-o în discuţia limpede şi vioaie pe care am avut-o în orele petrecute aici".

Prof. B. LIBER — S.U.A.: „Încîntat de vizita făcută în Institutul acesta şi de toţi acei care sînt contribuitorii lui. E un centru a cărui influenţă va merge departe."

Dr. VAN DE CALSEYDE — director regional pentru Europa al Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii: „Cele mai bune urări pentru succesele lucrărilor întreprinse de cercetătorii acestui minunat institut".

PAULINA KAHN ŞI DAVID KAHN — ARGENTINA: „Pentru înaltul nivel ştiinţific şi accentuatul spirit de lucru, Institutul de inframicrobiologie din Bucureşti merită să figureze printre cele mai importante institute de inframicrobiologie din lume. Prin înaltele sale calităţi şi prin capacitatea ştiinţifică a membrilor săi, institutul este o mîndrie a Romîniei".

S. BRAND

Ladislau Konya, Teodora Lucaciu şi Dagobert Bucholz, laureaţi ai concursurilor internaţionale de la Moscova, Toulouse şi Geneva, după un recital la Casa oamenilor de ştiinţă din Moscova.

Eram Belgia Orientului, eram micul Paris, eram cupoane „Standard Oil", eram Ausschnitt şi Malaxa, eram cazinoul din Sinaia, eram orice, numai Romînia, nu. Se scria despre noi, cum să nu, la pagina a nu ştiu cîta din „Times" sau „Le Monde". Şi ce afla londonezul sau parizianul: afacerea „Skoda", madam Lupescu, Petrache Lupu sau despre reprimarea (neapărat reprimarea) răscoalei din 1907, înăbuşirea (neapărat înăbuşirea) grevei de la Griviţa.

Începutul secolului XX ne-a adus nu numai fox-trottul şi maşinile Ford ci şi o nouă binecuvîntare. Eram unul din microbii „cordonului sanitar". Adăugaţi la toate acestea aşezarea geografică a Romîniei în plin butoi cu pulbere al Europei şi veţi avea imaginea ceea ce însemna ieri ţara noastră — şi nu un ieri istoric, ci foarte contemporan — în ansamblul relaţiilor mondiale. Churchill a definit plastic regiunea Balcanilor ca „partea vulnerabilă, de sub centură, a Europei".

Numai că odată, o singură dată, knock-out nu a mai fost Romînia, ci toţi cei care ne cunoşteau numai după acţiunile „Astra Romînă" sau „Standard Telefoane". O singură dată, dar pentru vecie. Un knock-out aplicat cu o forţă a pumnului pe care aparatele nu o pot înregistra obiectiv. Forţa loviturii a milioane de braţe care au făcut ca Romînia să devină Romînia.

S-a aflat vestea şi se află mereu nu numai la Paris şi Londra, dar şi la Leopoldville ca şi la Djakarta. Prin paginile lui „Times" sau „Le Monde"? Poate. Dar, în primul rînd, prin maşinile „made in R.P.R." Statistic: 70 ţări întreţin relaţii comerciale cu Republica Populară Romînă.

Dar nu numai utilajele româneşti au trecut graniţa. Citiţi interviurile alăturate. Cultura şi ştiinţa ţării noastre au cîştigat autoritate şi prestigiu internaţional.

Ce eram altădată? Doar George Enescu şi pentru vitrina curiozităţilor, Fănică Luca şi Maria Tănase. Acum francezii îl citesc pe Eminescu, pe Călinescu şi Beniuc, nordicii şi germanii pe Zaharia Stancu, iar la Moscova se mai găseşte cu greu un exemplar cu poeziile lui Arghezi.

Londonezii au urmărit zi de zi, în ziarele de mare tiraj, reportajele despre vizita profesoarei Aslan în Anglia. Nu e vorba de o senzaţie ieftină, ci de geriatrie, subiect care nu-şi prea găseşte loc în pagina întîia a ziarelor engleze. Academicianul Moisil spunea într-un interviu publicat în „Gazeta literară" că sîntem a treia ţară din lume imediat după U.R.S.S. şi S.U.A. în ceea ce priveşte numărul lucrărilor publicate în teoria algebrică a mecanismelor. Aceasta în ţara care acum 16 ani se distingea statistic printr-un loc de frunte în ierarhia mondială a analfabetismului. De le semnătura cu degetul la teoria algebrică a mecanismelor — iată expresia concentrată a progresului.

Versuri de Mihai Beniuc în revista „L'Europa letteraria" din Roma

Revista „L'Europa letteraria", de sub conducerea lui Giancarlo Vigorelli, este astăzi unul din organele cele mai de seamă ale mişcării literare italiene. Ea militează pentru o cît mai largă colaborare a scriitorilor europeni şi în paginile ei şi-au dat întîlnire, pînă în prezent, nume ca Şolohov, Ungaretti, Aragon, Quasimodo, Ehrenburg, Guillen, Surkov, Huxley, Suba, Bajan, Piovene, Tvardovski, Pratolini, Iuhasz, Ciakovski, Debenedetti şi alţii.

In ultimul său număr „L'Europa letteraria" publică un grup de poezii ale lui Mihai Beniuc. Aceste versuri sînt însoţite de o prezentare critică, semnată de Dragoş Vrinceanu, prin care se înfăţişează, pe scurt, personalitatea lui Mihai Beniuc, văzut ca poet, scriitor şi cetăţean militant „pentru marea cauză a reînoirii depline şi rapide a patriei sale şi pentru triumful păcii şi coexistenţei paşnice".

Beniuc, se spune în prezentarea apărută în „L'Europa letteraria", „a ştiut să se măsoare cu sarcinile unor obiective istorice excepţionale care, în momentul cînd sînt atinse, aduc într-una un nou material concret în balanţa versului. Să păstreze cea mai deplină aderenţă la personalitatea sa, la temperamentul său şi să creeze ritmuri şi forme de expresie care să fie cele mai potrivite şi lipsite de inerţie şi cărora noul public de cititori să le dea confirmarea comunicativităţii".

în lume

De vorbă cu OCTAV LIVEZEANU

„O MARE VOCAŢIE PENTRU ARTĂ"

Discuţia cu tovarăşul Octav Livezeanu a avut un caracter mai deosebit: întrebărilor noastre li s-a răspuns nu numai prin ceea ce se numeşte în mod obişnuit „exemple concrete" ci ne-au fost arătate chiar albume-dosar cuprinzînd procese verbale, declaraţii, fragmente de articole din ziare, în legătură cu vizita diferiţilor oaspeţi de seamă în ţara noastră. La întrebarea *„Care sînt impresiile oamenilor de cultură care ne-au vizitat de curînd ţara?* tovarăşul O. Livezeanu ne-a răspuns într-un mod original şi elocvent: prin spicuiri din albumele-dosar. Astfel, la plecarea din ţară, Jean Louis Sarrailh, rectorul Universităţii din Paris observa că: „...eleganţa şi gustul cel mai rafinat se manifestă pretutindeni în parcurile şi grădinile minunate ca şi în noile construcţii — marile blocuri din Piaţa Palatului sau din Cartierul Floreasca, spaţioase, armonioase şi confortabile, pe care le construiţi pentru muncitori" şi-şi exprimă totodată încrederea că astfel de vizite „servesc la menţinerea şi întărirea legăturilor culturale ce există azi între Romînia şi Franţa".

In ceea ce priveşte problema relaţiilor culturale ale ţării noastre, tovarăşul Octav Livezeanu ne-a spus:

— Problema relaţiilor culturale dintre noi şi celelalte ţări a intrat într-o fază nouă cunoscînd o dezvoltare deosebită. Aceasta se datoreşte prestigiului mereu sporit al ţării noastre, prestigiu rezultat, în primul rînd, din marile succese dobîndite în construirea socialismului. Trebuie să menţionez activitatea bogată a „Asociaţiilor de prietenie" cu ţara noastră care desfăşoară cu succes o activitate foarte însemnată dovedind interesul maselor pentru realizările şi realităţile din ţara noastră. Revistele prin care oamenii din alte ţări ne pot cunoaşte sînt foarte cerute: „Romînia azi", şi „Revista romînă" apar în 4 limbi iar materialele de artă sînt apreciate şi solicitate în limba romînă.

— *Cum e privită literatura noastră peste hotare?*

— Cred că nu e lipsit de semnificaţie faptul că se traduc mereu mai multe opere ale scriitorilor noştri în diferite ţări. In momentul de faţă se pregătesc traduceri din Arghezi în Franţa, America Latină şi după cîte ştiu, în Italia; Pablo Neruda pregăteşte o antologie a poeţilor noştri pentru întreaga Americă Latină.

— *După premiile luate la Agrigentto, în Italia şi în Anglia, cred că şi arta noastră populară este cercetată cu un interes sporit.*

Trebuie să o spunem răspicat, şi ne mîndrim cu asta, arta populară romînească, cîntecele şi dansurile, nu mai sînt privite ca ciudăţenii pitoreşti, ci ca o artă autentică, impresionantă prin prospeţimea şi vitalitatea ei. Important este că ea vorbeşte tuturor popoarelor de grija partidului şi guvernului nostru pentru cultivarea tradiţiilor sănătoase ale poporului. In multe muzee din străinătate figurează de altfel colţuri permanente cu artă populară romînească.

Discutînd cu tovarăşul O. Livezeanu despre felul în care este privită viaţa muzicală din ţara noastră de către muzicienii străini, am avut prilejul să citesc impresiile dirijorului şi compozitorului portughez Ivo Cruz, care ne-a vizitat de curînd: „In satele Romîniei, am întîlnit ansambluri corale în al căror repertoriu se găsesc alături de cîntece populare lucrări clasice sau ale compozitorilor contemporani. Mi-am dat seama că poporul romîn are o mare vocaţie pentru artă, pentru muzică îndeosebi".

In continuarea discuţiei am întrebat care sînt acţiunile mai importante întreprinse de ţara noastră care au contribuit şi contribuie la întărirea legăturilor culturale dintre ţara noastră şi celelalte ţări.

In primul rînd participarea foarte regulată şi activă a oamenilor de ştiinţă şi cultură la Congresele şi conferinţele internaţionale. In ţara noastră s-a organizat anul acesta un stagiu (seminar) cu tema „Accesul muncitorilor la cultură" organizat de comisia naţională a Romîniei pentru U.N.E.S.C.O. Acest stagiu a avut un deosebit succes iar rezoluţiile lui care vor fi supuse peste o săptămînă unei conferinţe U.N.E.S.C.O. de la Montreal vor constitui o contribuţie foarte importantă la rezolvarea acestei probleme a culturii pentru masele muncitoare. Tot în acest an, la Sinaia a funcţionat un seminar de limbă, literatură, istorie şi artă a poporului nostru organizat de Ministerul Invăţămîntului şi Culturii şi la care au participat un număr foarte important de profesori interesaţi în cunoaşterea şi adîncirea diferitelor probleme ale culturii noastre. Importantă mi se pare şi stabilirea cu regularitate a celor două festivaluri şi concursuri — „Enescu" la interval de trei ani. Se organizează de asemenea cu succes în străinătate expoziţii de fotografii, de cărţi, de artă populară, de plastică şi filatelice. Sînt trimise peste hotare ansambluri artistice, dirijori şi solişti. Stagiunea 1959—1960 a Filarmonicii din Atena s-a deschis cu Voicu, solist. Numeroşi oameni de artă care au participat la concursuri internaţionale au adus acasă medaliile premiilor.

In încheiere tovarăşul Octav Livezeanu ne-a spus: „Avem condiţii extrem de favorabile pentru dezvoltarea şi lărgirea schimburilor culturale. Important este că am reuşit să interesăm celelalte ţări în cunoaşterea noastră. Avem numeroase proiecte de viitor şi sperăm că activitatea Institutului nostru va contribui la strîngerea relaţiilor culturale cu ţările străine, la menţinerea păcii în lumea întreagă.

Adriana ILIESCU

„Am văzut şi am aflat lucruri noi"

Ospitalieră, Sinaia a găzduit zilele acestea cursurile de vară de limbă şi literatură, istorie şi artă ale poporului nostru. Reunind specialişti de peste hotare din mai multe ţări (U.R.S.S., R.P. Polonă, Italia, Brazilia, Grecia, Elveţia, R.F.G. etc.) cursurile s-au desfăşurat — aşa cum au subliniat în unanimitate oaspeţii — într-un cadru atrăgător şi în condiţii organizatorice remarcabile. Numeroasele conferinţe prezentate de cunoscuţi oameni de ştiinţă de la noi s-au bucurat de aprecierea participanţilor. In cuvîntul lor la seminarii, ei au arătat că iniţiativa programării acestor cursuri este o contribuţie la întărirea legăturilor culturale internaţionale.

In legătură cu utilitatea acestor cursuri, cu perspectivele pe care ele le deschid cunoaşterii şi popularizării peste hotare a limbii, literaturii, artei şi istoriei poporului romîn, ne-am întreţinut la Sinaia cu cîţiva distinşi oameni de ştiinţă străini, lingvişti, critici şi folclorişti.

Dl. Bronzini, profesor de literatura populară comparată la Universitatea din Roma şi Bari, ne-a încredinţat că a urmărit cursurile cu deosebit interes.

— Vin pentru prima dată la dvs. — ne-a spus el — şi am vrut să profit spre a face cunoştinţă cu fenomenul cultural complex din Romînia. Dar mai cu seamă am dorit să învăţ limba romînă atît de necesară pentru studiile mele de literatură populară comparată.

Literatura populară romînească ocupă un loc însemnat în literatura populară mondială prin frumuseţea, bogăţia şi vitalitatea ei. Nu vom putea înţelege realizările artei culte dacă nu ne vom fi apropiat de izvoare, şi anume. de folclor.

Cunoscînd aici savanţi şi universitari romini m-am încredinţat că o legătură permanentă între ei şi Institutul de folclor din Roma va fi fără îndoială rodnică, a adăugat dl. Bronzini.

— Care este cea mai puternică impresie pe care v-a produs-o prima luare de contact cu realităţile şi cultura noastră?

— Puternicul avînt popular spre cultură, sentimentul de progres general. Vin — cum spuneam — pentru prima dată la dvs.; pînă acum am cunoscut literatura romînă indirect. Am avut în aceste săptămîni prilejul s-o descopăr nemijlocit. Analiza filologică a temelor, a motivelor de inspiraţie ca şi circulaţia lor atestă existenţa unor legături strînse cu folclorul european, însă, totodată, şi o incontestabilă originalitate. Iată dar, ce sferă largă de confruntări şi dezbateri mi se deschid mie, la întoarcerea acasă, la pregătirea cursului de folclor romînesc pentru viitorul an universitar.

Dl. Max Mangold, docent la catedra de fonetică a universităţilor din Saarbrücken (R.F.G.) şi Basel (Elveţia), apreciază în cel mai înalt grad nivelul la care a ajuns lingvistica romînească.

— Intîlnirile de aici m-au convins odată mai mult de înalta dvs. competenţă în această disciplină. Eu am studiat la Paris limba şi literatura romînească. Dar aici abia îi pătrund tainele, mă iniţiez în ceea ce îi este particular. Am auzit şi am aflat lucruri noi la cursuri. Le găsesc interesante şi eminent organizate. Conţinutul programului (expuneri, discuţii, etc.) cred că întruneşte toate sufragiile.

Ajunşi la această problemă mi-am reamintit că prof. Bronzini propunea pentru viitor o profilare a seminariilor şi conferinţelor pe specificul preocupărilor de specialitate. De aceea l-am întrebat ce crede despre proiectul colegului său italian. Dl. Mangold nu împărtăşeşte acest punct de vedere. El a fost interesat să afle cît mai multe lucruri despre Romînia.

— Pe savanţii dvs., prof. Iordan şi prof. Rosetti i-am întîlnit la congresele din Oslo, Paris, München, însă aici am cunoscut pămîntul şi oamenii de la care pleacă cercetările lor. Vreau să ştiu cît mai multe despre ei. Vizita la dvs. şi-a sporit pentru mine însemnătatea în măsura în care m-a ajutat să verific şi să îmbogăţesc lucrarea mea în pregătire: „Dicţionar de pronunţarea toponimicelor şi antroponimicelor".

— In ce măsură vă vor folosi lucrările cursului în activitatea pedagogică?

— In mare măsură, fiindcă predarea limbii romîne la universităţile din Basel şi Saarbrücken n-are o tradiţie prea veche; abia acum noi cîştigăm experienţă în această direcţie. Fireşte că schimbul de publicaţii ar uşura munca noastră.

Ne vorbesc:

G. BRONZINI (Italia)
M. MANGOLD (Elveţia)
K. HEITMANN (R.F.G.)
A. MYSTAKIDIS (Suedia)

In acest moment în discuţie a intervenit şi dl. Klaus Heitmann, asistent de limbă şi literatură romînă la universitatea din Marburg (R.F.G.)

— Aplaud din toată inima frumoasa iniţiativă de a ne reuni aici, în pitoreasca ambianţă a acestor locuri. Am studiat limba romînă aproape patru ani de zile, însă aici, într-o lună am învăţat cît într-un an. Prin aceasta am spus dintr-o dată cît de mult mi-au plăcut cursurile. Şi nu ascund că un motiv de mulţumire îl constituie şi legăturile personale de prietenie pe care le-am stabilit.

Relaţiile dintre ţările noastre nu sînt, din păcate, prea strînse. Cei care studiază limba şi literatura romînă nu sînt prea bine informaţi. Cred că lipsa unor legături mai profunde între cele două ţări are o influenţă negativă. Mai ales la noi, unde literatura dumneavoastră e încă puţin cunoscută şi studiată, deşi merită cu prisosinţă a-şi croi drum spre recunoaşterea universală.

Mihail Sadoveanu, ca să aleg un exemplu reprezentativ, precizează dl. Heitmann, este, după opinia mea, printre cei mai mari povestitori contemporani. Ca poet al naturii n-are egal în Occident. N-ar trebui să rămînă în lume colţişor unde să nu fie citit.

— Ce anume v-a reţinut atenţia în această primă întîlnire cu arta şi cultura romînească?

— Cu riscul de a mă repeta, voi spune că totul m-a mulţumit. Revenind la scriitori, opera lui Mihail Sadoveanu — tradus şi în germană — rămîne, aici, în ultimele săptămîni, înţeleasă şi mai bine, o veşnică sursă de încîntare. El mi-a descoperit, aşa cum la altă scară a făcut-o Marin Preda — lumea sufletului ţărănesc, psihologia omului simplu, din popor, climatul istoric şi social romînesc.

Vă pot mărturisi că pregătesc pentru un mare cotidian vest-german un ciclu de foiletoane despre Mihail Sadoveanu, pe care sper să le public în zilele celei de a 80-a aniversări a naşterii sale. Va fi un modest aport la întărirea prieteniei noastre culturale.

Ca şi interlocutorii precedenţi dl. Anton Mystakidis a început prin a releva meritele cursului.

— Pentru mine, cum veţi vedea, a fost mai puţin o ocazie să-mi perfecţionez cunoştinţele de limba şi literatură romînă. Însă e o bună manifestare intelectuală care serveşte cauza schimbului de idei. Ea a permis să se precizeze mai pregnant direcţiile cercetărilor de filologie şi estetică, să întărească relaţiile directe între diverşi savanţi ce lucrează pe tărîmul romanisticei.

Surprins de cursivitatea şi corectitudinea în pronunţie a d-lui Mystakidis, îi cer unele desluşiri. Iată-le:

— M-am născut aici, în Romînia. Aici mi-am făcut studiile, inclusiv cele de filologie clasică. Ţara am părăsit-o în 1940. Dar am rămas cu inima pe jumătate aici. In Grecia am făcut totul ca să-i fac cunoscută literatura. Fiind eu însumi şi scriitor de limba romînă (dl. Mystakidis funcţionează în prezent la universitatea din Lund, Suedia, ca lector de limba greacă nouă) — am tradus la Casa Şcoalelor, prin 1937, romanul „Stînca roşie" de A. Xenopulos; — în Grecia am ţinut să fac cunoscute cele mai de seamă personalităţi ale artei romîne. Astfel, am tipărit la Salonic o antologie de poezie romînească modernă (Arghezi, Bacovia, Minulescu, Ion Vinea, ş.a.), fiecare autor fiind prezentat în cadrul unui medalion bibliografic. In 1950 am făcut cîteva traduceri din poezia lui Tudor Arghezi pentru Antologia poeziei mondiale apărută la Atena, iar anul trecut am tălmăcit în greceşte pentru cunoscuta publicaţie To Periodico Mas (Revista noastră) din Pireu, un poem din ciclul „1907" al maestrului.

Pot spune că în diverse alte ocazii am pus la îndemîna cititorului grec traduceri din Caragiale şi Creangă şi mă mîndresc a fi primul care l-a prezentat pe Eminescu în greceşte.

— Pe acest tărîm fertil, ce proiecte aveţi?

— Pregătesc un studiu despre literatura lui Mihail Sadoveanu ca un omagiu al cititorilor săi de peste hotare. Iar în Suedia, voi încredinţa tiparului un articol despre muzica populară romînească, răspunzînd astfel solicitărilor revistei Societăţii studenţeşti de muzică.

H. ZALIS

Director: Acad. ZAHARIA STANCU. Colegiul redacţional: Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BRESLAŞU, EUSEBIU CAMILAR, membru corespondent al Academiei R.P.R., PAUL GEORGESCU (redactor şef), EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R., ION MIHAILEANU, V. MINDRA (redactor şef adjunct), MIHAIL PETROVEANU (redactor şef adjunct), CICERONE THEODORESCU, ION VITNER.

REDACŢIA: Bucureşti — B-dul Ana Ipătescu 15. Telefon 12.74.26. 11.39.36. ADMINISTRAŢIA: Şos. Kiseleff nr. 10. Telefon 17.07.99. ABONAMENTE: 3 luni 6,50 lei; 6 luni 13 lei; 1 an 26 lei. Tiparul: Intreprinderea Poligrafică nr. 2, Str. Brezoianu 23-25.